

Kukuriku

koalicija

SADRŽAJ

1. Programski okvir.....	3
2. Gospodarska platforma	5
3. Regionalni razvoj i korištenje fondova europske unije.....	13
4. Poljoprivredna politika i politika ribarstva.....	14
5. Turizam.....	17
6. Politika zaštite okoliša, prirode i prostora.....	18
7. Obrazovanje i znanost.....	19
8. Kultura	21
9. Zdravlje za sve.....	23
10. Rad i radništvo.....	25
11. Mirovinski sustav i socijalna politika.....	27
12. Politike za mlade.....	29
13. Hrvatski branitelji domovinskoga rata.....	30
14. Članstvo u europskoj uniji i vanjska politika.....	32
15. Obrana i nacionalna sigurnost.....	36
16. Uloga države	37
17. Pravosuđe.....	38
18. Društvo bez korupcije.....	40
19. Ljudska prava i građanske slobode	41
20. Nova javna uprava kao uslužna djelatnost	42
21. Politika decentralizacije	44

Plan 21 kreirali su stručnjaci, a nadopunili građani.

Pred Vama se nalazi Plan 21 poboljšán u skladu s komentarima i prijedlozima građana primljenima tijekom posljednja dva mjeseca. Promjene su unesene **dodavanjem** i **izbacivanjem** teksta.

1. PROGRAMSKI OKVIR

1. Mi, stranke bliskih svjetonazora i sličnih programa – Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP), Hrvatska narodna stranka - liberalni demokrati (HNS), Istarski demokratski sabor (IDS) i Hrvatska stranka umirovljenika (HSU) – odlučili smo se **za izbornu** zajedništvo **kako bismo** na temelju postojećih političkih programa i konkretnih politika **ponudili** zajednička rješenja prihvatljiva većini hrvatskih građana. Više nitko ne vjeruje da je **trenutačna** vlast, koja je **prouzročila** krizu gospodarstva i društva, sposobna ponuditi **rješenje za oporavak** i provesti ga. Radnici koji su izgubili radna mjesta, potplaćeni i neplaćeni radnici i svi oni ugroženoga životnog standarda i položaja u društvu, od izbora očekuju samo jedno – promjene društvenih i gospodarskih vrijednosti u korist rada i stvaranja, a ne profita i **dijeljenja prema političkim kriterijima i osobnim interesima**. Sve dok u Hrvatskoj ima nepravde, nesigurnosti i nejednakosti, naša koalicija će štiti zapostavljene i one **koji su izgubili** u tranzicijskom srazu rada i kapitala i biti im **oslonac**. Rješenja koja predlažemo čine našu zajedničku političku opciju prirodnom partnerom **brojnih društvenih** skupina – radnika, društveno odgovornih poduzetnika, mladih, umirovljenika, poljoprivrednika. Tako jačamo potencijal potreban za koaliciju s hrvatskim građanima, jednako kao i za našu zajedničku izbornu koaliciju.
2. Hrvatska je u gospodarskoj, političkoj i društvenoj krizi. Model upravljanja državom na temelju populističke i koruptivne distribucije posuđenoga novca, a ne zarađenog, stvorio je krizu. **Tako dalje** ne može. Ne može **zato što većina** hrvatskih građana više nije spremna odricati se prihoda u korist šačice povlaštenih. Ne može zato što je svjetska financijska i gospodarska kriza razotkrila i uzdrmala temelje sadašnje vlasti koja se održavala na posuđenom novcu, **a njega** uskoro neće biti, niti će ga osiromašena i opljačkana Hrvatska moći vraćati. Hrvatski građani više nisu spremni gledati kako se jedna za drugom propuštaju **prilike za društveni, gospodarski i politički oporavak zemlje**.
3. Sadašnja vlast dovela je Hrvatsku u stanje socijalne i ekonomske nesigurnosti i straha od budućnosti. **Hrvatski građani gube** utrku za zadovoljavanjem životnih potreba, nema naznaka **oporavka**. Oni koji ne rade, ne vide **kako će se zaposliti i kada**. Oni koji rade, **najčešće ne mogu podmiriti osnovne životne potrebe**, izvrnuti su zlorabi radnih prava i žive u neizvjesnosti i brizi jer ne znaju hoće li sačuvati i takvo radno mjesto. Nezadovoljni su potplaćeni radnici i marginalizirani sindikati **izvrnuti najgrubljem** obliku neoliberalnog kapitalizma. Hrvatska je ostala rubno područje tranzicije u kojem je sve dopušteno. Nezadovoljni su i poduzetnici i poslodavci **koje guši teret** poreznih opterećenja i nemogućnost poticanja proizvodne djelatnosti, a u konačnici neizvjesna naplata obavljenih poslova. **Svakodnevno**

zatvaranje **tvrtki** i otpuštanje radnika se nastavlja. Lanac neplaćanja rada, robe i usluga, koji počinje od države, okovao je poduzetništvo. Ne isplati se proizvoditi, nego uvoziti, a izvoziti se ne može **zbog preopterećene** cijene proizvodnje. Država ne vodi nikakvu razvojnu industrijsku politiku, niti je sposobna osnažiti poduzetništvo da ono pokreće takav razvoj.

4. Opću nesigurnost i egzistencijalnu zabrinutost potencira **pomanjkanje vizije**, znanja i sposobnosti onih koji vode zemlju da pronađu put za izlazak iz krize. Zato **kriza nije** samo ekonomska, niti je uvezena - ona je najprije posljedica dugotrajne dezorijentacije u politici gospodarskoga razvitka, destimulacije rada i stvaralaštva i prenapregnutih poreznih opterećenja koja ne snaže društvenu i gospodarsku osnovu, nego je iscrpljuju. Negativni gospodarski trendovi u Hrvatskoj počeli su prije svjetske krize i neovisno o njoj, pa zato ne prate oporavak svjetskoga gospodarstva. Oni se nastavljaju i u situaciji kad kriza u svijetu jenjava. Naša kriza je naša, hrvatska, ona nije samo gospodarska, nego i politička kriza, koja je proizvela gospodarsku krizu.
5. Danas su **opći interes i potreba** za promjenom potrošenoga modela gospodarskoga i društvenog razvoja veći nego ikad do sada. Stranka na vlasti **svakodnevno se** sve više zapleće u mrežu vlastite nesposobnosti i bezidejnosti definiranja strateške vizije razvoja društva i pokretanja gospodarskoga oporavka. S jedne strane, nude populistička rješenja, kupuju lažni socijalni mir i izbornu potporu javnim novcem, a s **druge guraju** građane u sve dublji bezdan preživljavanja. Ničim ne pokazuju da se žele obračunati s problemima koje su sami stvorili, niti **da to mogu**. Zato je promjena vlasti postala sve poželjnija i sve potrebija – postala je opći javni interes.
6. **Trebaju nam** promjene prema otkrivanju i održavanju perspektive razvoja i **napretka**. Naša koalicija najavljuje promjene – promjene koje će oživjeti gospodarstvo kao podlogu razvitka, koje će teret reformi ravnomjernije podijeliti između bogatih i siromašnih, koje će omogućiti odgovornu, funkcionalnu i poštenu upravu, koje će racionalizirati potrošnju i javni rashod, a osigurati standard građana, koje će uvesti pravo zajednice na dio dobiti koju pojedinci izvlače ekstraprofitom, pretvarajući tuđi rad u svoju imovinu. Mi najavljujemo promjenu prirode hrvatskoga kapitalizma i konačni **odmak** od prakse kapitalizma perifernoga, nekontroliranog, pa i nezakonitog profita, bogaćenja **na štetu nacionalnih interesa** i podcjenjivanja i odbacivanja prava rada i radnika. Sadašnja vlast samo je zaštitnik i jamac nastavka takve prakse. Ona se ne bori za promjenu zato što je pokretački i sastavni dio uspostavljanja i održavanja takvog socijalnog, ekonomskog i političkog stanja. Mi smo za promjene, a oni su protiv promjena!

7. Naše promjene ne vode prema slabljenju države, nego prema jačanju uloge odgovorne države, a istodobno jačanju uloge njezinih građana. Za razliku od drugih, mi građane nećemo zaboraviti sljedeće jutro nakon izbora. Želimo ih i trebamo tijekom stvaranja, provođenja i nadzora naših politika i projekata i na državnoj i na lokalnoj razini. Razvoj i napredak ostvarivi su samo paritetom u raspravi i donošenju odluka. To je preduvjet stvaranja novih društvenih vrijednosti, odgovornog društva, zajednice sudionika. Država i upravljanje državom mogu biti dobri i učinkoviti onoliko koliko je snažno uključivanje i sudjelovanje građana u upravljanju i suodlučivanju. Bolja država znači učinkovitiju i odgovorniju središnju, regionalnu i lokalnu vlast, ali i učinkovitije sudjelovanje svih građana i civilnoga društva. Maksimalno ćemo primjenjivati načelo supsidijarnosti i odlučivanje približiti građanima. Tražimo dodatne snage društvene i gospodarske odgovornosti, a ne opće rastakanje uloge države. Naše promjene ne znače nametanje političke samovolje, nego poticanje široke političke volje za uključivanje građana u gradnju sposobne, uspješne i zadovoljne Hrvatske, socijalne države, države rada i blagostanja. Naša metoda i naš cilj je – odgovorni političari i odgovorni građani zajedno u gradnji odgovornoga društva.
8. Stvorili smo savez socijalno osjetljivih i tržišno orijentiranih suvremenih europskih stranaka. Promjene koje donosimo idu u korist većine građana, potiču rad, stvaralaštvo i društvenu uključenost, a štite slabije, umirovljenike i one koji se radom, učenjem i obrazovanjem pripremaju za samostalan život. Naše promjene osiguravaju europski put Hrvatske kao samosvjesne zemlje s vlastitim interesima unutar globalnih europskih i svjetskih integracija. One potiču nov izgled Hrvatske, probudene iz letargije, svježije i oslobođene zamora, zemlje čiji istinski potencijali još nisu ni korišteni. S povjerenjem građana i preuzimanjem odgovornosti vlasti, naš savez preuzima brigu o sigurnosti građana i države – zaposlenih, da bi očuvali radna mjesta u uvjetima zaštite radničkih prava, nezaposlenih, da bi ostvarili pravo na pošten rad i poštenu plaću, mladih, da bi se školovali i zauzeli mjesto u svijetu rada i stvaralaštva, starijih, da bi bili sigurni u mirovine i društvenu skrb, bolesnih, da bi uživali učinkovitu zdravstvenu zaštitu, svih građana, da bi živjeli u sigurnom, pravednom, pravno uređenom, zakonom zaštićenom i civilizacijski naprednom poretku. Mi svoje vodstvo shvaćamo kao gospodarsku, socijalnu i političku, jednom riječju - nacionalnu obnovu.
9. Potreba za promjenama danas je veća od straha od promjena. Nesigurnost u sadašnjosti i strah od nastavka nesigurnosti u budućnosti veći su od straha od neodgovodnosti promjena i odricanja radi sigurne budućnosti. Ne bojte se promjena! Ne brinite za perspektivu koju s današnjom vlašću nemate! Ne nasjedajte manipulacijama sadašnje vlasti – sijanju straha od predloženih socijalnih, ekonomskih i političkih promjena, odgodi borbe za budućnost zemlje zbog svađe o njezinoj prošlosti,
- pozivima na apstraktne nacionalne i državne ciljeve dok se upropaštavaju stvarni interesi naroda i države, život njezinih građana i međunarodni položaj. Nacionalni interesi pretvoreni su u parcijalne vlastite interese – od velikih riječi najvećih bukača vidimo samo njihovu osobnu korist. Ni jedno od velikih "jamstava" nije se ostvarilo, ali se ostvarila pojedinačna dobit i produbila kriza države. Zato danas ne treba biti straha od promjena. Ne treba se bojati promjena u stanju koje je sve gore i u kojem vlast nema odgovor na pitanje - kako dalje?
10. Umjesto oporbene kritike, mi imamo rješenja za novu zaposlenost i gospodarski rast u pravednijem društvu. Ta rješenja temeljimo na tri osnovna stupa:
- snažni gospodarski rast temeljen na stvaranju novih vrijednosti
 - manja i učinkovitija državna potrošnja
 - mijenjanje sustava društvenih vrijednosti.
- Njima naše stranke čine odlučan iskorak političko-programskoga i operativnoga karaktera, koji pokazuje da smo upravo mi ona djelatna politička alternativa koja će aktivno utjecati na javne događaje. Pokazujemo da smo savez za promjene, snaga koja će pokrenuti nacionalnu energiju radi stvaranja boljšeg života u boljoj Hrvatskoj.
11. Naša koalicija nudi međusobno povezane i međuovisne konkretne programe i politike strukturnih promjena i gospodarskoga oporavka s konačnim ciljem, a to je bolji životni standard građana. Sve politike i programe istodobno ćemo provoditi u tri faze:
- sanacija naslijeđenih problema
 - pokretanje novoga stvaralačkog ciklusa
 - korištenje novostvorenih vrijednosti prema novim načelima.
12. Naš model i naši programi gospodarskog razvoja temelje se na sljedećim osnovnim točkama:
- rast BDP-a i zapošljavanja na temelju novoga investicijskoga ciklusa, rasta proizvodnje i konkurentnosti, nove industrijalizacije, izvoza i domaće potražnje
 - održivi rast proračunskih prihoda, uz dovodenje proračunskih rashoda u sklad s fiskalnim kapacitetima i razvojnim potrebama, posebno troškova javne uprave, materijalnih troškova, subvencija i transfera lokalnoj samoupravi
 - snažno ulaganje u znanje i obrazovanje, bitne čimbenike gospodarskoga i društvenoga razvoja zemlje
 - uklanjanje korupcije iz svih tijela javne vlasti i konačna uspostava djelotvornoga i pravednoga pravosuđa, učinkovite državne uprave i odgovornoga upravljanja javnim poduzećima i državnom imovinom
 - reforma poreznoga sustava u smjeru poreznoga rastećivanja na ulaznoj strani proizvodnje radi poticanja investiranja, reinvestiranja i troškovne konkurentnosti

- te pomicanja poreznoga tereta od rada prema kapitalu, radi veće socijalne pravednosti poreznoga sustava
 - konsolidacija javnih financija, uz osiguranje uvjeta za smanjivanje nelikvidnosti i **uredan** platni promet
 - decentralizacija financijskih prihoda i povećanje ovlasti lokalne i regionalne samouprave te uravnoteženje regionalnoga razvitka
 - usklađivanje osnovnih poluga razvoja, kao što su energetika, prometna infrastruktura, zaštita okoliša, proizvodnja hrane, turizam i obrazovanje, s učinkovitim korištenjem fondova EU-a koji nam stoje na raspolaganju upravo u tim područjima
 - zaštita radničkih prava i prava na poštenu plaću za pošten rad, povećanje konkurentnosti tržišta rada te održavanje sustava socijalne skrbi u funkciji osiguranja jednakih šansi za najosjetljivije **društvene** skupine
 - unapređenje mirovinskoga sustava uklanjanjem nedostataka i nepravdi te uvođenje dugoročno održivih kriterija za stjecanje i ostvarivanje mirovinskih prava
 - uspostava i održavanje solidarnoga, učinkovitog i svima dostupnog zdravstvenog sustava.
13. U novim povijesnim **okolnostima** globalne svjetske utakmice, članstvo u Europskoj uniji omogućava Hrvatskoj političku, gospodarsku i društvenu stabilnost. U tom globaliziranom svijetu mi ćemo **se zauzimati** za Hrvatsku koja će biti ravnopravna članica Europske unije i jamac mira i stabilnosti u našem dijelu Europe. Jamčimo da ćemo u europskoj obitelji Hrvatsku učiniti gospodarski razvijenom i **pripremljenom za konkurenciju**. Tako ćemo na najbolji način osigurati ravnopravan i razmjerni utjecaj Hrvatske u institucijama Europske unije, uz istodobno očuvanje temeljnih odrednica hrvatskoga nacionalnoga identiteta, tradicije, kulture, jezika i prirodnih i društvenih vrijednosti na kojima je hrvatsko društvo održavalo samostojnost tijekom povijesti. Kao stranke koje su u hrvatsku politiku unijele europsku ideju i započele europski proces, bit ćemo odlučne u obrani ljudskih i nacionalnih interesa novog doba – socijalne osjetljivosti, solidarnosti, sigurnosti, društvene odgovornosti, demokracije, **istinskoga** suvereniteta, ljudskoga dostojanstva, pravde, napretka i općega dobra.
14. Pred nama su izbori sa svrhom. Treba odlučiti kakvu Hrvatsku želimo. Hrvatski građani suočeni su s temeljnim političkim izborom – izborom između naše vizije progresivne Hrvatske u kojoj građani i institucije **zajedno rješavaju** najveće razvojne izazove i nazadne Hrvatske u kojoj je budućnost države i građana prepuštena pojedinačnim interesima nekolicine na vlasti. Odlučni smo stvarati uvjete za poštenije i sigurnije društvo, uvijek stavljajući u prvi plan **građanske interese** i očekivanja. Jednako kao što Hrvatskoj treba gospodarski oporavak, treba joj i društveni oporavak radi afirmacije dosad odbacivanih društvenih vrijednosti – rada, stvaranja, znanja, obrazovanja, izvrsnosti, odgovornosti, dijaloga, tolerancije, solidarnosti, **ravnopravnosti**, socijalne osjetljivosti, poštenja,

uređenoga društva, pravne države i vladavine prava.

15. Naš i vaš savez poručuje – ovako dalje ne ide, ne može više po starome! Mi smo **istinska** i **ostvariva** demokratska i razvojna alternativa za promjene i otklon od dosadašnjeg neuspjeloga gospodarskog, političkog i društvenoga koncepta vlasti. Vrijeme je, probudimo Hrvatsku, izaberimo promjene – na bolje!

2. GOSPODARSKA PLATFORMA

Sigurnost, solidarnost, ravnopravnost, pravednost i napredak svih hrvatskih građana temeljni su ciljevi i načela na kojima koalicija gradi svoju politiku. **U teškoj gospodarskoj** krizi s kojom se Hrvatska suočava, ispunjenje ciljeva **uvelike će** ovisiti o političkoj snazi, odlučnosti i umijeću **da se pokrene gospodarski oporavak i rast, da se osiguraju nova radna mjesta i novo zapošljavanje, da se pravednije raspodijeli teret krize te da se stvori temelj za veća primanja i rast životnog standarda građana. Radno mjesto i ekonomska neovisnost građana** uvjet su za napredak prema ekonomskom blagostanju, ali i daljnjem razvoju demokracije i ljudskih sloboda u Hrvatskoj.

Stanje i problemi u hrvatskome gospodarstvu i društvu

Koalicija polazi od teze da kriza hrvatskoga gospodarstva nije rezultat samo globalne financijske krize i recesije, nego da su **njezini duboki korijeni u lošem vođenju hrvatske ekonomske politike i ekonomskom modelu temeljenom na neoliberalizmu i tržišnom fundamentalizmu koji nije uzeo u obzir specifične uvjete tranzicije hrvatskoga gospodarstva i društva u cjelini!**

- Posebno ističemo neodrživost dosadašnjega ekonomskog modela koji **se temelji** na enormnom zaduživanju **radi financiranja** potrošnje **iznad** mogućnosti.
- Umjesto ekonomije utemeljene na proizvodnji i izvozu, stvorena je „trgovačka“ ili uvozna ekonomija s **gole-
mim** deficitom u odnosima s inozemstvom i enormnim vanjskim dugom.
- Ne može se vječno živjeti na dug! Stoga će odnos prema dugu u neposrednoj budućnosti biti test odgovornosti pojedinca i obitelji, nadasve države i društva u cjelini.
- **Izravne posljedice izostanka** politike ekonomskog razvoja i pogrešnog ekonomskog modela su deindustrijalizacija zemlje, niska stopa zaposlenosti i niska razina dodane vrijednosti.
- Jedan od razloga je i **nedovoljno** „greenfield“ ulaganja u Hrvatskoj.
- BDP je rastao stopom **nižom od** stvarnoga potencijala hrvatskoga gospodarstva, sporije od ostalih tranzicijskih zemalja, pa je prije krize **dosegnuo samo** 20-ak

postu veću vrijednost u odnosu na 1989. godinu.

- Ključni problem i konačna posljedica takvog načina upravljanja je niska konkurentnost hrvatskoga gospodarstva, kako troškovna, tako i ona koja je određena tehnološkim zaostajanjem.
- Veliki troškovi države i izražena neučinkovitost javnog sektora, uključujući iznimno visok udio sive ekonomije, dodatno utječu na nižu konkurentnost.
- Višestruko veće potpore neučinkovitim sektorima gospodarstva u usporedbi sa zemljama EU te loše upravljanje javnim poduzećima i državnom imovinom.
- **Iznimna** neravnoteža između javnoga i gospodarskog sektora.
- Nepravедna raspodjela koja pokazuje da zaposleni u gospodarstvu raspolažu s nešto više od 1/3 novostvorene vrijednosti, što aktualizira pitanje održive ravnoteže, jednostavno rečeno, između „rada“ i „kapitala“, njihova doprinosa u stvaranju i participacije u raspodjeli novostvorene vrijednosti.
- Odnos broja radnika i umirovljenika iznosi manje od 1,2:1 i nikad nije bio niži.
- Pogrešna socijalna politika udaljava radnoaktivne ljude od tržišta rada.
- Loša usmjerenost i upitna pravednost u raspodjeli socijalnih naknada.
- Veliki problem je i strukturna nezaposlenost uvjetovana nepovoljnom kvalifikacijskom i dobnom strukturom nezaposlenih.
- **Osobito zabrinjava visoka stopa nezaposlenosti žena - njih je 54% među ukupno nezaposlenima. Sustavna politika zapošljavanja žena je izostala. Posebno su pogođene žene kojima je više od 45 godina, ali sve više i mlade visokoobrazovane žene.**
- Hrvatska ima jedno od najvećih poreznih opterećenja gospodarstva i stanovništva u Europi koje izravno smanjuje razvojni potencijal poduzeća i kupovnu moć hrvatskih obitelji.
- Stupanj samofinanciranja tvrtki je **manji od 40%**, a plaće i mirovine su **niže** od vrijednosti „košarice“, odnosno životnih potreba prosječne hrvatske obitelji.
- Čak 65% zaposlenih **zarađuje** plaću ispod prosječne (oko 5250 kn), a gotovo 80% ima plaću manju od vrijednosti „sindikalne košarice“ za četveročlanu obitelj (oko 6600 kn). Kad je riječ o podstanarstvu, situacija je još teža.
- Više od 50% umirovljenika na granici je siromaštva s mirovinom manjom od 2062 kune. Čak 90% umirovljenika ima mirovinu **manju** od procijenjenih minimalnih troškova za umirovljeničku obitelj od oko 3800 kuna.
- Socijalna sigurnost mnogih hrvatskih obitelji ugrožena je, a **permanentno** prijete rast siromaštva u Hrvatskoj.

Recentna kriza radikalno je pogoršala stanje u hrvatskom gospodarstvu i društvu i po svim pokazateljima vratila nas, u razvojnom smislu, **nekoliko godina unatrag**. O razmjerima krize svjedoči realni pad BDP-a za više od 8%, 140.000 ljudi manje na popisu onih koji uplaćuju doprinose u zdravstvene i mirovinske fondove

te rast stope nezaposlenosti na gotovo 20%. Investicije su pale **više od 25%**, a osobna potrošnja **više od 12%**. Pad industrijske proizvodnje iznosi **više od 15%**, pad prometa u trgovini na malo **više od 20%**, a građevinarstva **više od 30%**.

Rastući deficit u državnom proračunu uvjetovao je rast javnog duga više od 60 mlrd. kuna u posljednje tri godine, što izravno ugrožava kreditni rejting i povećava troškove financiranja duga.

Rast nelikvidnosti u sustavu na gotovo 40 mlrd. kuna nepodmirenih potraživanja, u čemu država i dalje ima veliki **udio**, predstavlja trenutačno najveće ograničenje **gospodarskog oporavka**. Apsurdna je visoka likvidnost financijskog sustava u odnosu na **golemu nelikvidnost realnog sektora**. Tome **pridonosi** usporavanje kreditne aktivnosti prema poduzećima i stanovništvu, što jasno **upućuje** na dominaciju poslovnoga i potrošačkog pesimizma.

Koalicija smatra da sadašnja vlast nije adekvatno odgovorila na hrvatske ekonomske probleme i na izazove aktualne krize! Naprotiv, Vlada se uporno trudila zadržati visoku razinu javne potrošnje i proračunski deficit svaljujući teret krize na sve ostale sektore u državi. **Umjesto poreznoga rasterećenja i antirecesijskih stimulansa, vlast je posegnula za uvođenjem novih poreznih nameta građanima i posrnulom gospodarstvu.** Isto to gospodarstvo država je istisnula s domaćega financijskoga tržišta i izravno i neizravno utjecala na **veliko povećanje** nelikvidnosti u sustavu.

Umjesto antirecesijske politike - vlada je vodila prorecesijsku. Jasno je da postojeća vlast nema dovoljno političke volje i snage, a ni znanja i sposobnosti da krene u nužnu strukturnu reformu i fiskalnu prilagodbu, koje će promijeniti narušenu ravnotežu između javnog i privatnog sektora i biti „vjetar u leđa“ posrnulom hrvatskom gospodarstvu.

Realna prijetnja u takvim uvjetima je daljnja erozija hrvatskoga gospodarstva, a previsoka cijena već je plaćena desecima tisuća novih nezaposlenih i **padom standarda!** Apsurdno je da će kakav-takav gospodarski oporavak zbog propusta ove vlade i izostanka strukturnih reformi ponovno probuditi staru neravnotežu, osobito rast uvoza, deficit u platnoj bilanci i posljedično daljnji rast vanjskoga duga.

Naša politička pozicija

Koalicija polazi od ključnoga cilja da svakom hrvatskom građaninu i obitelji treba osigurati ekonomsku i socijalnu sigurnost! Da bi to bilo moguće, nužno je **snažno potaknuti gospodarski oporavak i rast koji će omogućiti "povrat" izgubljenih poslova, otvaranje novih radnih mjesta, rast primanja te poboljšanje kvalitete života.**

Naša je vizija konkurentno, društveno i ekološki

odgovorno, na znanju utemeljeno i izvozno usmjereno tržišno gospodarstvo koje osigurava rast dodane vrijednosti, nova i dobro plaćena radna mjesta te bolje i pravednije društvo u kojemu se štite načela socijalne kohezije, solidarnosti, ravnopravnosti i napretka za sve građane!

Takvu viziju neće biti moguće ostvariti bez puno povoljnijih uvjeta za nove investicije, domaće i inozemne, osobito u obnovu hrvatske industrijske proizvodnje, orijentirane prema izvozu i supstituciji neprirodno visokog uvoza. U uvjetima vrlo suženog prostora za daljnji ekspanzivni rast domaće potražnje, priliku za gospodarski oporavak i rast treba tražiti u povećanju produktivnosti, jačanju konkurentnosti te rastu izvozne usmjerenosti hrvatskoga gospodarstva.

Takvu viziju ostvarit ćemo kombinacijom mjera ekonomske, strukturne (reformne) te razvojne i socijalne politike. Sve te mjere smještene su u tri strateška područja politike:

- gospodarski rast i novo zapošljavanje
- učinkovita država
- bolje i pravednije društvo

Kriza zahtijeva usklađivanje kratkoročnih i srednjoročnih, odnosno dugoročnih mjera i instrumenata spomenutih politika, kako bi se u kontinuitetu rješavali ključni problemi hrvatskoga gospodarstva i društva.

Koalicija drži da je potrebno što prije pokrenuti strukturnu reformu i fiskalnu prilagodbu koje će pomaknuti težište s javnog sektora prema gospodarstvu, a to znači povećati učinkovitost javnog sektora i ojačati konkurentnost hrvatskoga gospodarstva!

Cijeli sustav se mora okrenuti od (pre)raspodjele prema proizvodnji, od uvoza prema izvozu, od kulta nerada prema dostojanstvu rada i radnika, od ovisnosti o socijalu prema ekonomskoj neovisnosti građana.

2.1. Gospodarski rast i novo zapošljavanje

Gospodarski oporavak i ponovno zapošljavanje ljudi koji su zbog krize izgubili radno mjesto **prioritet** je ekonomske politike. Cilj nam je do kraja mandata postupno povećavati stopu gospodarskoga rasta kako bi se do 2015. godine kretala na razini od oko 5%. U istom razdoblju znatno ćemo smanjiti stopu nezaposlenosti, odnosno povećati stopu zaposlenosti.

U srednjem i dugom roku stabilizirat ćemo gospodarski rast, povećati konkurentnost gospodarstva te otvoriti prostor za kreiranje novih industrijskih proizvoda i usluga s većom dodanom vrijednosti, a u skladu s tim i novih, visokovrijednih radnih mjesta. Krajnji učinak mjerit će se upravo povećanjem proizvodnje i BDP-a, izvoza i zaposlenosti.

Opredjeljenje koalicije je potaknuti obnovu hrvatske industrije svim raspoloživim mjerama. Poseban

cilj je povećati udjel industrijske proizvodnje u BDP-u te barem 50% industrijske proizvodnje usmjeriti prema izvozu. U tom smislu iskoristit ćemo prilike koje se otvaraju punim integriranjem Hrvatske upriličku koja se otvara integriranjem Hrvatske u EU i jedinstveno europsko tržište.

Izravni doprinosi gospodarskom oporavku bit će oporavak investicija i osobne potrošnje, a na taj način i vraćanje poslovnoga i potrošačkoga optimizma! Zato ćemo u sustav ugraditi mehanizme koji su poticajni i stimulativni, koji „penaliziraju“ pasivnost i imobilizaciju, odnosno „nagrađuju“ aktivnost i mobilizaciju proizvodnih faktora, inicijativu i nove projekte.

Srž našeg ekonomskog modela može se, ukratko, izraziti s nekoliko ključnih riječi koje počinju na „I“: investicije – industrija – izvoz – inovacije – integracije!

Najvažnije, ali ne i jedine mjere i aktivnosti za postizanje navedenih ciljeva su:

2.1.1. Gospodarski oporavak i razvoj poduzetništva

U kratkom roku gospodarska politika će se usmjeriti prema stvaranju povoljnijih uvjeta za rast investicija i povećanje konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva. U tu svrhu:

- smanjit ćemo nelikvidnost u sustavu doprinosom države i financijskih institucija te pokrenuti ustrajnu borbu protiv „(ne)kulture neplaćanja“: nelikvidnost i neplaćanje su
- ključno kratkoročno ograničenje za odvijanje poslovnih procesa te iskorištavanje potencijala za nove investicije i rast potrošnje. Sustavno ćemo podržati sve tvrtke u teškoćama koje imaju realnu mogućnost za oporavak.
- držimo da cijeli sektor treba odgovorno, odnosno pravodobno podmirivati obveze prema partnerima. Ondje gdje se država javlja kao vjerovnik, ona mora preuzeti odgovornost „ključnog vjerovnika“ i uključiti se u rješavanje problema, čak i ulaskom u vlasničku strukturu poduzeća-dužnika u tržišno opravdanim slučajevima.
- mjere u tom području obuhvatit će i zakonsko usklađivanje rokova plaćanja s regulativom EU, hitnu primjenu rješenja iz novoga Ovršnoga zakona te jačanje mehanizama za provedbu multilateralnih kompenzacija.
- u nesolventnim tvrtkama, u kojima obveze već dulje nadmašuju vrijednost imovine, pokrenut će se stečaj po skraćenom postupku, a vlasnicima onemogućiti osnivanje novih tvrtki dok se ne riješe status i dubioze postojećih. Pri tome, primarno će se zaštititi prava radnika. Nećemo dopustiti da se imovina i druge vrijednosti prenose na nova poduzeća, a da obveze prema radnicima i drugim vjerovnicima, koje se nikad neće podmiriti, ostaju na poduzećima istog vlasnika koja su pred stečajem.
- povećat ćemo potencijal za nove investicije, i domaće i inozemne, te posebno povećati stupanj samofinanciranja poduzeća kako bi se izbjegli visoki financijski troškovi, i to: poreznim rasterećenjem gospodarstva,

poreznim olakšicama i **izravnim** poticajima.

Smanjenje doprinosa na plaće, olakšice za reinvestiranu dobit te izravni poticaji novom zapošljavanju **privremenim oslobađanjem** plaćanja doprinosa za svako novo radno mjesto ključne su poluge te politike.

- **porezno i na druge načine rastereti ćemo i smanjiti troškove gospodarstva, posebno smanjenjem cijena proizvodnih inputa** (već istaknuto smanjenje doprinosa na plaće, smanjenje parafiskalnih nameta, poticajne cijene energenata za industriju kao i cijena specifičnih sirovina i materijala, smanjenje administrativnih troškova, koncesijskih naknada i slično), tj. **povećati troškovnu konkurentnost gospodarstva.**
- **jačat ćemo mjere financijske politike** kako bi se smanjile kamate na kredite poduzetničkom sektoru. **Utjecat ćemo na transparentno formiranje kamatnih stopa na domaćem financijskom tržištu i izbjegavanje špekulacija i stvaranja ekstra-profita banaka na račun građana i poduzetničkoga sektora.** U tom smislu, posebnu ulogu imat će jačanje HBOR-a, ali i korištenje povoljnih inozemnih izvora financiranja poput strukturnih fondova EU-a i jeftinijih kredita Svjetske banke, EIB-a ili EBRD-a.
- **jačat ćemo položaj i ulogu maloga i srednjega poduzetništva te obrtništva:** mali poduzetnici i obrtnici **uvelike** ovise o velikima i moćnima pa se i problemi „velikih“ vrlo često prelamaju preko leđa „malih“, **od plasmana**, preko financiranja, do naplate potraživanja i sl. Upravo ranjivost „malih“, ali i činjenica da predstavljaju veliki udio u hrvatskom gospodarstvu i da su posljednjih godina apsorbirali više od 80% novoga zapošljavanja, **zahtijeva** posebnu brigu i potporu države. Zato ćemo ponuditi nove mjere potpore sektoru maloga i srednjega poduzetništva, osobito jačanjem **jamstvenih fondova** za kreditiranje maloga i srednjega poduzetništva na državnoj i lokalnoj razini, subvencijama troškova financiranja, ali i poreznim poticajima samofinanciranja i povećanoj kapitalizaciji (niska razina kapitalizacije, **u prosjeku** 25% „malih“ u odnosu na 55% „velikih“, utječe na manjak **povjerenja financijskih** institucija, **ali i poslovnih** partnera). Osnažit ćemo programe horizontalnih potpora poduzetništvu i povoljno davati poduzetnicima na korištenje nekorišteno državnu imovinu za pokretanje izglednih razvojnih i inovacijskih projekata, posebno u tehnološkim parkovima i inovacijskim centrima. **Mjerama porezne, obiteljske, obrazovne i socijalne politike stvarat ćemo okruženje poticajno osobito obrtnicima i poduzetnicima, a uz pomoć Fonda za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena izdvajati više sredstava za žene poduzetnice.** Poduprijet ćemo **razvoj uspostavljenih** industrijskih klastera te poticati nastanak i razvoj novih. Jednostavnijim poreznim rješenjima (paušal) i prilagodbom osnovica za prelazak u sustav PDV-a stimulirat će se razvoj obrtništva. Polazimo od toga da će sinergijski učinak svih mjera naše nove gospodarske i razvojne politike najprije i najviše osjetiti i iskoristiti mali i srednji poduzetnici, koji su i najpropulzivniji, ali danas i najugroženiji sudionici i stvaraoci gospodarskoga rasta.

Koalicija polazi od teze da je za provedbu platforme **nužna snažnija koordinacija fiskalne i monetarne politike, kako u dovoljnoj likvidnosti u sustavu i prihvatljivim, nižim kamatnim stopama, tako i u ukupnoj monetarnoj stabilnosti, tako i u ukupnoj monetarnoj stabilnosti, s naglaskom na stabilnosti tečaja kune** u uvjetima vrlo izraženoga valutnoga rizika.

2.1.2. Aktivne mjere zapošljavanja

Hrvatska treba **aktivne mjere zapošljavanja**. **Te** mjere uključuju izravne **potpore i subvencije za novo zapošljavanje, a glavna interventna mjera bit će privremeno oslobađanje plaćanja doprinosa za svakoga novoga zaposlenoga.**

Aktivirat ćemo posebne programe za zapošljavanje mladih i visokoobrazovanih ljudi te radno aktivnih koji se zbog srednje životne dobi teško “vraćaju” na tržište rada.

Aktivne mjere uključivat će i potpore za obrazovanje, **Posebno ćemo poticati zapošljavanje žena, s naglaskom na tzv. teže zaposlivim skupinama, i izraditi strategiju zapošljavanja žena.**

Aktivne mjere uključivat će i potpore za izobrazbu, samozapošljavanje, mjere za otvaranje radnih mjesta za osobe s invaliditetom te fleksibilniji pristup tržištu rada „mladih“ umirovljenika.

2.1.3. Industrijska politika

U vremenu nezapamćene erozije i propadanja hrvatske industrije i gubitka desetaka tisuća radnih mjesta, koalicija ističe da se **opredijelila za trenutačno** zaustavljanje takvih trendova **borbom za svako postojeće radno mjesto, kao i za otvaranje perspektive rasta hrvatske industrije i novoga zapošljavanja u neposrednoj budućnosti.**

Hrvatska treba novu industrijsku politiku. Koalicija polazi od pretpostavke da postoji **znatan tržišni potencijal za rast industrijske proizvodnje, kako na strani domaće potražnje** (danas više od 50% industrijskih proizvoda uvozimo), **tako i na strani inozemne potražnje** (danas samo 30-ak posto vlastite industrijske proizvodnje izvozimo). Stoga će sve mjere gospodarske politike (fiskalne, monetarne, regionalne, infrastrukturne) sadržane u ovom Programu **posebno preferirati proizvodne i izvozno usmjerene poduzetničke projekte te projekte koji pridonose nadomještanju velike količine uvozne robe.** Potpora hrvatskoj industriji neće se kao do sada temeljiti samo na neučinkovitim i nedovoljno konkurentnim sektorima, **nego će se okrenuti prema industrijama koje imaju priliku biti lideri na regionalnom tržištu** te biti jedan od glavnih nositelja gospodarskog rasta i novog zapošljavanja u neposrednoj budućnosti. Koalijska vlada će zato potaknuti izradu **sektorskih strategija**, kao i oblikovanje snažnijeg sustava **horizontalnih mjera industrijske politike** (potpore za istraživanje i

razvoj, za implementaciju novih tehnologija, za zapošljavanje, za zaštitu okoliša, za stručno usavršavanje i sl.).

Osim sređivanja stanja u brodogradnji i željeznicama **te rasterećenja** državnoga proračuna, Hrvatska mora imati jasnu politiku prema razvoju **suremenih industrijskih sektora** (npr. biotehnologije, posebno farmaceu- tike, i nanotehnologije), ali i prema budućnosti **tradicionalnih industrija koje danas čine okosnicu razvoja toga važnoga sektora**, poput prehrambene industrije, metalne industrije, petrokemije i prerade nafte, tekstil- ne industrije, drvne industrije, proizvodnje električne opreme, strojeva i uređaja ili kemijske industrije.

Posebnu pozornost posvetit ćemo traženju rješenja za opstanak i očuvanje zaposlenosti u **industrijama koje su u silaznom trendu i koje je najviše pogodila aktualna kriza**: u tekstilnoj, u kožarskoj, u obućarskoj industriji i sl.

Nova industrijska politika posebno će voditi računa i o **regionalnim potencijalima i specifičnim uvjetima za razvoj pojedinih industrijskih grana, ali i drugih ključ- nih sektora na kojima počiva razvoj hrvatskih regija**. Naš je cilj kombinacijom mjera industrijske i regional- ne politike podržane operativnim programima jačanja regionalne konkurentnosti i infrastrukture, koji će se financirati iz fondova Unije, sjeverozapadnu Hrvatsku učiniti najsnažnijom industrijskom regijom, u panonskoj Hrvatskoj ostvariti snažnu sinergiju moderne i učin- kovite poljoprivredne proizvodnje i na njoj temeljene prehrambene industrije, a u jadranskoj Hrvatskoj podi- gnuti razinu kapaciteta i kvalitete glavnoga, turističkoga branda te učiniti tu regiju nezaobilaznim odredištem još više turista iz cijeloga svijeta.

Industrijska politika obuhvatit će i druge spomenu- te mjere usmjerene prema stvaranju što povoljnijega poslovnoga okruženja, smanjenju birokratskih zapreka razvoju poduzetništva prema novim instrumentima pot- pore financiranju sektora maloga i srednjega poduzet- ništva te prema fiskalnim poticajima za veće ulaganje privatnog sektora u razvoj.

2.1.4. **Unapređenje** poslovnoga okruženja, razvoj insti- tucija i poticanje novih investicija

Posebni ciljevi tih mjera su razvoj “prijateljskoga” okru- ženja za razvoj poduzetništva, povećanje učinkovitosti državne administracije – osobito pravosudnog sustava, razvoj institucija za promociju i potporu **razvoja** po- duzetništva te obrazovnih i znanstveno-istraživačkih institucija u funkciji jačanja konkurentnosti hrvatskih poduzeća. **Prioritet će biti radikalno uklanjanje barijera za nova ulaganja.**

Mi **vidimo veliki prostor** za nova ulaganja u četiri po- družja:

- **turizam** – gradnja hotelskih kapaciteta kao, na primjer, na lokacijama Brijuni Riviera, Duiłovo, Kupari, Pelješac, Sveti Juraj na Lastovu ili Prevlaka, razvoj nautičkoga turizma te pokretanje projekta hrvatska Provansa (inte-

grirana turistička ponuda prostora Dalmatinske zagore od Zadra do Konavala, uz revitalizaciju arhitektonskoga, klimatskog, kulturološkog, gastronomskog, poljopri- vrednog i drugog naslijeđa te regije i poticanje regio- nalnoga i ruralnoga razvoja i prekogranične suradnje)

- **energetika** – gradnja novih elektrana, kao, na primjer, četiri HE na Savi, dvije HE na Dravi, HE Senj, HE Kosinj, **HE Ombla, HE Trebišnjica**, TE Plomin 3, TE Ploče, novi blokovi plinskih TE Zagreb i TE Sisak, nova plinska TE u Slavoniji i **Dalmaciji**, te ulaganja u prijenos i distribuciju električne energije. Poticat ćemo ulaganja u postrojenja iz obnovljivih izvora energije (vjetroelektrane, solarne elektrane, male HE i elektrane na biomasu). Ulagat će **se u** gradnju plinovoda i skladišta plina, istraživanje i eksploataciju nafte i plina, osuvremenjivanje rafinerija u Rijeci i Sisku te LNG terminal Omišalj i naftovode Družba Adria i dio Južnoga toka
- **infrastruktura** – rekonstrukcija i gradnja ravničarske željezničke pruge (Krk)-Rijeka-Zagreb, novi kapaciteti Luke Rijeka, modernizacija željezničkih koridora X i Vb
- **navodnjavanje i okoliš** – projekti navodnjavanja poljo- privrednih površina, uz promjenu strukture poljopri- vredne proizvodnje, te projekti gospodarenja otpadom, sanacije, prikupljanja i pretvaranja u energiju te zaštita od voda i vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje voda.

Samo ta četiri razvojna investicijska stupa u prosjeku podižu BDP od 2 do 4% na godišnjoj razini, uz odgo- varajuće novo zapošljavanje. Financiranje projekata osigurat će se iz više izvora – sredstava zainteresiranih domaćih i inozemnih privatnih ulagača, fondova EU-a i vlastitoga sufinanciranja, kredita međunarodnih finan- cijskih organizacija (izravno ili preko HBOR-a), javno- privatnoga partnerstva, kapitala investicijskih fondova, reguliranoga ulaganja mirovinskih fondova, ulaganja građana u vrijednosne papire i drugih. S obzirom na rok pripreme od jedne do dvije godine i rok realizacije od dvije do četiri godine, potrebno je **uključivanje** državnih tijela **u definiranje** ciljeva, rokova i nositelja potrebnih investicijskih aktivnosti.

Na području poticanja ulaganja uspostaviti ćemo vertikalnu odlučivanja s državne razine za projekte **u vrijednosti više** od 20 milijuna eura, javno-privatno par- tnerstvo i koncesije poticat ćemo kao obavezan ravno- pravan model u kapitalnim investicijama, od obrazova- nja do energetike. Uspostaviti ćemo i tržište stanova za najam na razini od 7000 do 10.000 stanova, koristeći postojeći zastoj na tržištu nekretnina i model javno- privatnoga partnerstva.

Radi privlačenja ulagača **iz inozemstva** aktivno ćemo nastupati na investicijskom tržištu, a ne čekati da nam investitori dođu sami, i maksimalno koristiti gospodar- sku diplomaciju, tj. **konačno aktivirati** njezino djelovanje.

2.1.5. Tehnološki razvoj i jačanje konkurentnosti

Dominantno niska tehnološka razina domaće proizvod-

nje donosi znatno nižu razinu dodane vrijednosti. U strukturi hrvatske industrijske proizvodnje dominiraju proizvodi niske i niže srednje tehnološke razine, a njihov udjel posljednjih **godina raste**, što jasno pokazuje da hrvatska industrija gubi konkurentsku poziciju i sposobnost proizvodnje izvoznih proizvoda s višom dodanom vrijednošću. **Samo** nešto više od 1/3 hrvatske industrijske proizvodnje **plasira** se na međunarodno tržište, dok je taj postotak u **nama konkurentnim** zemaljama srednje i istočne Europe više od 50%.

Izravna posljedica su ispodprosječne i niske plaće radnika zaposlenih u industriji, ali i nizak investicijski i razvojni potencijal industrijskih poduzeća, zbog čega su dugoročno osuđeni na zaostajanje ili najblaže rečeno stagnaciju u odnosu na konkurenciju. S druge strane, postoji problem potražnje za složenijim proizvodima koja se zadovoljava većinom iz uvoza te uvelike generira deficit na tekućem računu bilance plaćanja.

Danas većina industrijskih grana ostvaruje nisku dodanu vrijednost. Tako čak 17 grana ostvaruje bruto-dodanu vrijednost po zaposlenom na mjesečnoj razini manje od 12.000 kn, gotovo pola od tog broja manje od 7000 kn, tri grane ostvaruju manje od 15.000 kn, a samo tri grane **više od** tog iznosa, među kojima se izdvaja farmaceutska industrija sa 30-ak tisuća kuna. Razina problema još je **očitiya** kad se zna da taj iznos uključuju plaće radnika uvećane za poreze i doprinose, amortizaciju te eventualnu dobit i porez na dobit, za što doista ostaje malo prostora u većini industrijskih grana.

Zato je **hrvatskome gospodarstvu, osobito industrijskom sektoru, nužna intenzivna tehnološka obnova kako bi se u srednjem i dugom roku povećala njegova produktivnost i konkurentnost na domaćem tržištu, ali i na međunarodnom, te osigurao rast izvoza i povećala dodana vrijednost po jedinici proizvoda.** To će **se postići**:

- **sustavnim pristupom poticanju istraživanja i razvoja, kreativnosti te inovacijskih aktivnosti**, odnosno razvoju novih proizvoda i usluga **srednje i visoke** tehnološke razine, koji su temelj za ostvarivanje veće dodane vrijednosti
- **uspostavom i jačanjem institucionalne i financijske infrastrukture**, odnosno veza između istraživačkoga i poduzetničkoga sektora. Ta mjera mora uključiti i višu razinu izravnoga ulaganja iz proračuna u istraživačko-razvojne aktivnosti poduzeća, bolju usmjerenost sredstava namijenjenih akademskoj zajednici na temelju kriterija izvrsnosti i aplikativnosti rezultata te odgovarajuće porezne olakšice i poticaje investicijama u istraživanje i razvoj iz sredstava poduzeća
- **integriranjem u istraživačke procese u Europskoj uniji**
- **poticanjem osnivanja na znanju utemeljenih start-up i spin-off poduzeća, povećanjem udjela visoko-obrazovanoga stanovništva** te razvojem cjeloživotnoga obrazovanja.

U sklopu reforme i reorganizacije državne uprave us-

postaviti ćemo posebnu instituciju, svojevrsni navigator razvoja, koja će biti središnje nacionalno savjetodavno tijelo za stvaranje i preispitivanje razvojne i tehnološke politike i sinkronizaciju djelovanja svih institucija u području poduzetništva i primijenjene znanosti, tehnologije i inovacija.

2.2. Učinkovita država

Veliko “pospremanje” države na putu **prema boljoj** učinkovitosti javnoga sektora, stabilnim javnim financijama te pravednom i za gospodarstvo stimulativnom poreznom sustavu, važan je preduvjet gospodarskoga oporavka. **Glavni ciljevi** u tom području su:

- **smanjiti udjel javne potrošnje i ukupnoga poreznoga opterećenja u BDP-u** do razine koja osigurava očuvanje potrebne razine i kvalitete javnih usluga (uz pretpostavljenu veću učinkovitost javnoga sektora) te istovremeno pridonosi većoj konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva
- **reformirati, racionalizirati i učiniti učinkovitijim sustav javne uprave**
- **provesti strukturne reforme** koje će **dugoročno** osigurati održivost mirovinskoga i zdravstvenog sustava te povećati usmjerenost socijalnoga sustava prema najugroženijim skupinama stanovništva
- **konsolidirati javne financije**, povećati fiskalnu odgovornost i transparentnost trošenja javnog novca
- **restrukturirati javnu potrošnju prema produktivnim namjenama** i u skladu s programskim pristupom, a kapitalna ulaganja **prioritetno usmjeriti prema projektima u energetici, transportu i logistici** preferirajući modele javno-privatnog partnerstva i (su)financiranja iz fondova Unije
- **obaviti korekcije u poreznom sustavu** u skladu s planiranim mjerama proaktivne gospodarske politike (prema stimulativnijem poreznom sustavu) te korekcije koje će osigurati veću pravednost u oporezivanju.

2.2.1. Fiskalna konsolidacija

Razradit ćemo plan cjelovite fiskalne konsolidacije u kratkom i srednjem roku s ciljem:

- smanjenja deficita konsolidirane države **na manje od 3% BDP-a** i primarnoga deficita na nulu
- smanjenja udjela proračunskih rashoda u BDP-u za oko 4,5 **postotnih** poena do kraja mandata
- zaustavljanja rasta i preokretanja trenda udjela javnoga duga, uvećanoga za državna jamstva, u BDP-u na razinama **manje od 60%**.

Konsolidacija se u kratkom roku mora temeljiti na realnom smanjenju javne potrošnje, odnosno rashodne strane proračuna. Pri tome, **“zadnja linija obrane” bit**

će mirovine, plaće i socijalna davanja za najugroženije skupine stanovništva. U srednjem roku, proračunski rashodi moraju rasti sporije od BDP-a kako bi se smanjio udjel javne potrošnje u BDP-u.

Osim eventualnih ušteda na rashodnoj strani proračuna, **nužne su promjene u strukturi javne potrošnje**, s pomakom od neproduktivne prema produktivnoj potrošnji. Na taj način povećat će se učinkovitost javnih izdataka te posebno njihov utjecaj na oporavak gospodarstva.

U uvjetima znatno smanjene ukupne potrošnje (posebno investicijske i osobne), uštede u proračunu ne mogu biti same sebi svrha. Te uštedje, kao i promjena strukture javne potrošnje znače **stvaranje prostora u proračunu za oblikovanje i financiranje paketa proaktivnih mjera ekonomske politike**, sadržanih u ovom Programu, što treba osigurati brži gospodarski oporavak, rast i novo zapošljavanje. Potpuni izostanak proaktivnih, antirecesijskih mjera **u krizi** rezultirao je činjenicom da Hrvatska i u 2011. stagnira, odnosno da je **i dalje** pri dnu **liste europskih zemalja** po stopi gospodarskoga rasta. I dok su sve zemlje EU-a iz državnih proračuna usmjeravale **u prosjeku 1,5% BDP-a na godinu** prema potporama gospodarstvu, hrvatski proračunski deficit svodio se na “krpanje rupa” i financiranje enormno visokih tekućih izdataka za kamate na stara i nova zaduženja. S druge strane, visoki deficit i brzo rastući javni dug ozbiljno su **ugrozili ugled** Hrvatske i povećali troškove financiranja duga. Stoga samo provedba proaktivnog državnog utjecaja u gospodarstvu jamči **stabilizaciju prihodne strane proračuna** i fiskalnu konsolidaciju u srednjem roku.

Optimalno dimenzioniranje javne potrošnje i fiskalna stabilizacija **u dugom roku** zahtijeva **temeljitu reformu** javne uprave te strukturne reforme u **socijalnom, mirovinskom i zdravstvenom sektoru**.

2.2.2. Reforma javne uprave

Cilj reforme javne uprave je postići **bolju** učinkovitost i kvalitetu pružanja usluga javne uprave. To pretpostavlja reorganizaciju i racionalizaciju postojećeg sustava (smanjenje broja ureda, zavoda i agencija, reinženjering procesa, redefiniranje standarda usluga, informatizaciju) te podizanje razine kvalitete i učinkovitosti upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi (integralno upravljanje ljudskim resursima, obrazovanje, stimulativno nagrađivanje). Reorganizacija sustava javne uprave treba rezultirati postupnim smanjenjem ukupnih troškova.

2.2.3. Strukturne reforme u **zdravstvenom, mirovinskom i socijalnom sektoru**

Strukturne reforme u zdravstvenom, mirovinskom i socijalnom sektoru uvjet su za dugoročnu stabilizaciju javnih financija. **Smjerovi** u kojem se trebaju provesti reforme su sljedeći:

- **reforma sustava socijalnih pomoći i naknada** s ciljem **bolje pomoći** najugroženijim skupinama stanovništva te **uklanjanja** mogućeg preklapanja i multipliciranja socijalnih programa i transfera na različitim razinama, od lokalne do državne
- **implementacija mjera za stabilizaciju mirovinskoga sustava** te definiranje strategije za dugoročnu održivost mirovinskoga sustava u odnosu na demografske i gospodarske trendove, te stanje i razvoj javnih financija, a prema načelu “sigurna starost za sve”.
- **reforma zdravstvenoga sustava** u smjeru povećanja stvarne dostupnosti zdravstvenih usluga, povećanja učinkovitosti u pružanju zdravstvenih usluga, uz poštivanje načela “zdravlje za sve”.

2.2.4. Pravedniji, učinkovitiji i stimulativniji porezni sustav

Korekcije poreznog sustava **imaju za cilj**:

- **osigurati za poduzetništvo stimulativniji porezni sustav** koji penalizira pasivnost i imobilizaciju proizvodnih faktora, a nagrađuje aktivnost i mobilizaciju proizvodnoga potencijala, odnosno sustav koji **porezni teret pomiče od proizvodnih inputa prema outputima** i izravno pridonosi povećanju (cjenovne) konkurentnosti gospodarstva! To uključuje porezno rasterećenje brutocijene rada, smanjenje parafiskalnih nameta te porezno stimuliranje reinvestiranja dobiti. S druge strane, nužno je porezno penalizirati izvlačenje i imobiliziranje dobiti iz poduzeća te posebno izvlačenje dobiti iz zemlje, od čega hrvatsko gospodarstvo nema nikakve koristi.
- **osigurati uravnotežen i pravedan porezni sustav koji približno jednako tretira dohotke i dobitke “od rada”,** koji su danas u slučaju najvećih dohodaka oporezivani i **više od 55%**, i **“od kapitala”** na koje, osim poreza na dobit od 20%, nema nikakvog oporezivanja ostalih dohodaka i dobitaka od kapitala. **Smatramo** neprihvatljivim, na primjer, stanje u kojem zbog nepostojanja poreza na dividendu **inozemni** vlasnici hrvatskih poduzeća pri isplati dividendi porez na te dividende uplaćuju jedino i isključivo u proračun **svoje zemlje**.
Pravedan je onaj porezni sustav **koji uzima u obzir stvarnu ekonomsku snagu poreznog obveznika**. Držimo da posebno **u krizi** oni koji imaju više trebaju snositi veći teret u borbi s krizom. Pri tome, posebno ističemo našu namjeru da se veće oporezivanje dohodaka od kapitala i ekstraimovine neće odnositi na uvođenje ili povećanje poreza na stambene nekretnine.
- **smanjiti prostor za špekulativno ponašane i izbjegavanje plaćanja poreznih obveza**. U tu svrhu pokrenut ćemo projekt informatizacije poreznoga sustava, s posebnim naglaskom na kontroli najosjetljivijih segmenata sive ekonomije i s njom povezane porezne evazije.
Pri tome, nužno je osigurati visoki stupanj **fiskalne neutralnosti planiranih korekcija u poreznom sustavu da se ne bi povećalo** ukupno porezno opterećenje!

Temeljno načelo vezi s korekcijama u poreznom sustavu mora biti to **da sva sredstva uprihodena novim poreznim oblicima treba usmjeriti prema aktivnim mjerama ekonomske politike, odnosno za kompenzaciju manje ostvarenih prihoda** odnosno prema kompenzaciji manje ostvarenih prihoda temeljem planiranoga poreznoga rasterećenja i drugih poreznih poticaja gospodarskom rastu i zapošljavanju!

2.2.5. Učinkovito upravljanje državnom imovinom

Temeljni cilj je učinkovito upravljati svim oblicima državne imovine **prema** načelu “dobroga gospodara”, među ostalim i kao doprinos bržoj fiskalnoj konsolidaciji i dugoročnoj stabilnosti javnih financija i pružanja javnih usluga. To znači i **restrukturirati poslovanje javnih poduzeća** s ciljem povećanja njihove učinkovitosti u pružanju javnih usluga i osiguranja netodoprinosa državnom proračunu. Strateški važne tvrtke koje pružaju javne usluge, posebno u elektroprivredi, energetici, prometu, gospodarenju vodama, gospodarenju šumama, željezničkoj infrastrukturi ostat će u vlasništvu Republike Hrvatske. U konačnici je nužno **optimizirati vlasnički portfelj države te aktivirati nekretnine** u državnom vlasništvu i staviti ih u funkciju gospodarskoga razvoja.

2.2.6. Restrukturiranje javne potrošnje

Temeljni cilj je restrukturiranje javne potrošnje prema produktivnim namjenama koje donose očekivane izravne i neizravne učinke u kraćem vremenskom roku. **To znači i promjenu u prioritetima infrastrukturne politike, i to prema projektima u energetici, tzv. zelenim tehnologijama, transportu i logistici!** Novi koncept preferira implementaciju načela programskoga pristupa, veće oslanjanje na model javno-privatnoga partnerstva te sufinanciranje programa i projekata iz sredstava fondova Unije, gdje god je to moguće.

U okviru restrukturiranja javne potrošnje važno mjesto imaju i predložene mjere proaktivne gospodarske politike o kojima je prethodno bilo riječi.

Jasno definiranje i planiranje prioritetnih državnih ulaganja je put prema minimiziranju utjecaja političkoga populizma i klijentelizma na raspodjelu proračunskih sredstava, što će u konačnici voditi većoj učinkovitosti javnog sektora.

2.3. Bolje i pravednije društvo

Solidarnost i pravednost u svijetu rada, **poticanje poduzetništva** i odgovornost vlasništva, jednake mogućnosti za školovanje i obrazovanje, pomoć u ostvarivanju stambene sigurnosti obitelji i pojedinca, zaštita zdravlja za sve kao briga države, bezbrižna mladost i dostojanstvena i sigurna starost, briga društva za slabije i nezaštićene, **poštovanje drugih i drukčijih** kao bogatstva društva,

uvažavanje razlika i poticanje demokratske rasprave o društvenim vrijednostima, to je **program Koalicije za modernu Hrvatsku, za bolje i pravednije društvo.**

Koalicija ističe kako je loša gospodarska politika, pojačana negativnim učincima krize, ozbiljno dovela u pitanje ispunjenje navedenih ciljeva i temeljnih načela pravednosti, socijalne sigurnosti i prosperiteta svih **hrvatskih** građana. U recentnim uvjetima nameće se ozbiljno pitanje okvira koji će osigurati da se budućom (makro)ekonomskom politikom djeluje na način da se povećaju ekonomski učinci, **među ostalim** i poreznim rasterećenjem i restrikcijama u javnom sektoru, a da se istodobno zaštite spomenuta načela. **Naša je zadaća svesti na najmanju moguću mjeru svojevrstu konfliktost ciljeva te istovremeno osigurati održivost i provedivost cjelovitog programa na putu prema boljem i pravednijem društvu.**

U fokusu politika koje vode prema boljem i pravednijem društvu su:

- **zaštita prava radnika, a na prvom mjestu pravo na posao**
- **sigurna i dostojanstvena starost za sve**
- **sveobuhvatno, solidarno i svima dostupno zdravstvo**
- **jednake mogućnosti i pristup obrazovanju.**

Posebna zadaća je vratiti dostojanstvo radu i radnicima. Nema nove ravnoteže bez napuštanja nerealnih očekivanja o bogaćenju “bez rada” i “preko noći”. Da bismo prevladali postojeće stanje, rad mora biti pravedno vrednovan i nagrađen.

Najveća povreda radničkih prava je nezaposlenost. Radno mjesto, poštena plaća za pošten rad i ekonomska neovisnost radnika najsnažnije je oružje u slamanju barijera koje danas u našem društvu dijele građane na povlaštene i nepovlaštene, bogate i siromašne, tajkune i najamnike, one koji vladaju i ovisne poklonike!

2.4. Smanjenje regionalnih razvojnih razlika i nova faza decentralizacije

2.4.1. Regionalni razvoj

Regionalna politika usmjerena prema smanjenju golemih regionalnih razvojnih razlika u Hrvatskoj ima posebno značenje, i to s aspekta svih ključnih područja ovog programa zbog čega je i postavljena, uz nastavak procesa decentralizacije, te pripremu za kvalitetnu apsorpciju EU fondova, kao jedan od temeljenih **horizontalnih razvojnih ciljeva.**

2.4.2. Decentralizacija

Koalicija se **zauzima** za novu fazu funkcionalne i fiskalne decentralizacije. **Cilj je** do kraja mandata znatno povećati udjel lokalne i regionalne samouprave u ukupnim

prihodima javnog sektora.

Koalicija drži da reformu postojećeg sustava lokalne i regionalne samouprave treba usmjeriti prema **redefiniranju nadležnosti različitih razina lokalne i regionalne samouprave u skladu s ekonomskom i administrativnom snagom, odnosno fiskalnim kapacitetom!**

Stajalište je koalicije da su brojne jedinice lokalne samouprave, osim što su imale **negativan učinak** na rast ukupnih javnih rashoda, **bile neracionalne i rascjepkale** planiranje i provođenje zajedničkih razvojnih projekata te **pridonijele** nižoj učinkovitosti javnog sektora u cjelini, **imao i pozitivne učinke** – osobito u ravnomjernijoj, “kapilarnoj” distribuciji javnih ulaganja te u podizanju kvalitete javnih usluga i komunalne opremljenosti u područjima koja u **drugim** okolnostima teško dobila priliku za takve razvojne iskorake.

Koalicija se zauzima za **redefiniranje sustava kriterija dodjele tekućih i kapitalnih potpora** jedinicama lokalne i regionalne samouprave iz državnog proračuna, uz uvođenje kriterija Europske unije koji će se primjenjivati i za vođenje naših projekata pri dodjeli tekućih i kapitalnih potpora. Držimo da bi jačanje ovoga sustava i orijentacija prema “programskom pristupu” **eliminirali prekomjerno upletanje politike** i njezino arbitriranje pri donošenju odluka o transferima.

2.5. Društveni konsenzus o nužnim promjenama

Koalicija teži uspostavi **socijalnoga dijaloga i širokog društvenog konsenzusa o gradnji produktivnog i učinkovitog hrvatskoga gospodarstva** koje će biti spremno oduprijeti se konkurentskim pritiscima na jedinstvenom europskom tržištu i koje će **osigurati postizanje šire, konzistentnije i poželjnije liste društveno-ekonomskih ciljeva nego što je to bilo do dosad.**

3. REGIONALNI RAZVOJ I KORIŠTENJE FONDOVA EUROPSKE UNIJE

Naša koalicija temelji **se na ostvarivanju** sljedećih ciljeva suvremene regionalne razvojne politike:

- smanjivanju krupne socijalne i ekonomske regionalne razvojne razlike
- **povećanju** konkurentnost gospodarskih sustava u svim hrvatskim regijama
- **pripremi** Hrvatske za učinkovito korištenje pretprihvatljivih, odnosno strukturnih fondova EU-a.

Zauzimamo se za regionalni pristup ukupnoj nacionalnoj razvojnoj politici. To znači regionalizaciju sektorskih politika i razvojnih programa vodeći računa o načelima supsidijarnosti, partnerstvu svih relevantnih sudionika u

razvoju, **koncentraciji potpore** prema najmanje razvijenim regijama te sufinanciranju razvojnih **programa regionalnih** i lokalnih jedinica kako bi se podigao stupanj njihove odgovornosti za vlastiti razvoj.

Koalicija smatra da treba promijeniti i uravnotežiti prioritete regionalne razvojne politike. To znači da **iznimno** dominantno ulaganje u lokalnu infrastrukturu treba preusmjeriti u jačanje regionalne konkurentnosti (poticanje maloga i srednjega poduzetništva, inovacije, istraživanje i razvoj, regionalno umrežavanje), te u novo zapošljavanje (aktivne mjere zapošljavanja, edukaciju i trening, cjeloživotno obrazovanje).

Potrebno je u što kraćem roku **većim** ulaganjem u podizanje kvalitete javnih usluga (stanovanje, školstvo, zdravstvo, socijala, komunalna opremljenost, i sl.) potaknuti **privlačnost** života u **slabije razvijenim** regijama. Paralelno treba jačati regionalno gospodarstvo i otvarati nova radna mjesta, zaustaviti iseljavanje mladih iz tih područja, što je temeljni preduvjet za **bilo kakav razvitak. Poticati ćemo razvoj ruralnoga prostora i prihvatiti minimalan standard socijalnih usluga, komunalne opremljenosti, prometne infrastrukture, posebno za žene.**

Koncentrirat ćemo se na tri posebna projekta regionalnoga razvoja – restrukturiranje i veću profitabilnost poljoprivrede i prehrambene industrije, kao pokretača razvoja Slavonije i kontinentalne Hrvatske, tržišno i proizvodno povezivanje turizma i poljoprivrede, kao pokretača razvojne integracije kontinentalne i priobalne Hrvatske, i jačanje pomorske orijentacije, kao pokretača razvoja priobalne Hrvatske.

Posebno vrijedan, ali neiskorišten razvojni potencijal je more i s njim povezana integralna i sustavna pomorska orijentacija. Toj orijentaciji posvetit ćemo posebnu pozornost u definiranju i provođenju naših politika, posebno gospodarske politike i politike regionalnoga razvoja. Pomorska orijentacija znači međusobno povezane politike poticanja integralnoga korištenja i očuvanja svih resursa vezanih uz more i obalu, a posebno – jačanje ulaganja u osposobljavanje i modernizaciju lučkih kapaciteta i transportne infrastrukture te uslužnih pomorskih djelatnosti kao što su špedicija, pomorske agencije, opskrba brodova, remont brodova, odgovarajući sustav gradnje brodova za domaće brodare, unapređivanje obalnoga putničkoga prijevoza i linijskoga prijevoza između obale i otoka uz konkurentsko jačanje domaćih brodara. **Treba potaknuti** i razvoj nautičkoga turizma, ekološko **održiv i prihvatljiv** razvoj turizma na obali i otocima, održiv i snažniji razvoj otoka, **ali i zaštititi** biološki i reproduktivni potencijal i marikulturnu raznolikost Jadranskoga mora, zaštititi Jadran od zagađenja s obale i brodova i u dogovoru s ostalim jadranskim državama proglasiti ga posebno osjetljivim morskim područjem. Nužno je i unaprijediti sigurnost plovidbe, jačati ribarstvo, **osigurati** odgovarajući sustav gradnje ribarske flote, graditi ribarske luke i veletržnice ribe, osigurati poticaje za ulov ribe, valoriziranje i sustavno korištenje i zaštitu pomorskoga dobra. **Osnovat će se** Međunarodna pomorska akademija za obrazovanje po-

morskog kadra **domaćih i inozemnih** brodara, posebno za zemlje u razvoju, uspostaviti Obalna straža i odgovarajuća primjena prava i obveza Međunarodne konvencije o pravu mora, Pomorskoga zakonika i drugih propisa.

Naša koalicija ima jasan program uključivanja sredstava iz razvojnih fondova Europske unije u omogućavanje ravnomjernijega regionalnoga razvoja, obnovu i ukupni razvoj hrvatskoga gospodarstva i hrvatskoga društva. Rast BDP-a i **zapošljavanje** na temelju novoga investicijskoga ciklusa, rasta proizvodnje i konkurentnosti, nove industrijalizacije te snažnog ulaganja u znanje i obrazovanje podupirat ćemo i učinkovitim korištenjem fondova Europske unije. Razvoj energetike, prometne infrastrukture, zaštite okoliša, proizvodnje hrane, turizma i obrazovanja u najvećoj ćemo mjeri povezati s fondovima Unije **koji su nam** na raspolaganju upravo u tim područjima.

Otoci su veliko hrvatsko bogatstvo. Njihov se potencijal dosad slabo iskorištavao, izvornost nedovoljno štitila, a razvojne mogućnosti nedovoljno poticale. Država ima mehanizme kojima bi mogla uvjete života na otocima približiti životu na kopnu. Usredotočit ćemo se na prometnu povezanost, gradnju infrastrukture i mogućnost zapošljavanja na otocima te zaštitu otočnoga prostora. Državnim mjerama olakšat ćemo poslovanje gospodarskim subjektima na otocima kako bi bili ravnopravni u tržišnoj utakmici. Držimo da hrvatski građani imaju pravo odabrati gdje žele živjeti, a onima koji odaberu otok, želimo osigurati uvjete kakve imaju građani na kopnu. Prirodne prepreke ne možemo ukloniti, ali možemo sve ostale.

Unaprijedit ćemo organizacijsku i institucionalnu sposobnost za definiranje, izradu i korištenje projekata financiranja iz fondova Europske unije kako bismo godišnje koristili barem 2 milijarde eura sredstava iz programa Europske unije. Porema uzoru na najuspješnije zemlje članice Europske unije u korištenju europskih programa, reorganizirat ćemo državnu upravu na svim razinama radi učinkovitijeg korištenja sredstva iz fondova Unije. Sustav za učinkovitu apsorpciju sredstava EU-a imat će jasno definirane nadležnosti od donošenja strateških dokumenata, programiranja operativnih programa, upravljanja operativnim programima do kandidiranja i implementiranja projekta, odnosno do krajnjih korisnika europskih sredstava. Važno je da novi sustav bude otvoren i jasan, lakše dostupan i da raspoložive svim potrebnim informacijama prema svim zainteresiranim potencijalnim korisnicima sredstava. Ojačat ćemo i potpomoći razvojno planiranje na razini jedinica lokalne i regionalne samouprave. Uspostavit ćemo mehanizme suradnje, povezivanja i zajedničkog razvojnog planiranja na razini županija obuhvaćenih statističkim (razvojnim) regijama, kako bi se gospodarsko-socijalna razvojna funkcija jedinica regionalne samouprave obavljala u zajedničkim tijelima statističkih (razvojnih) regija zaduženim za planiranje razvoja, definiranje razvojnih programa i korištenje razvojnih sredstava iz fondova Europske unije.

U okviru nove financijske perspektive Europske unije od 2014. godine zatražit ćemo dogovor s Europskom unijom o novom preostroju statističkih (razvojnih) regija u Hrvatskoj sa sadašnje tri na pet, kako bismo u punoj mjeri osigurali uvjete za ravnomjeran i brz regionalni razvoj na temelju korištenja fondova Europske unije. Po uzoru na mnoge zemlje članice Europske unije, decentralizirat ćemo upravljanje regionalnim operativnim programima tako što ćemo upravljanje operativnim programima za regionalnu konkurentnost prenijeti na NUTS 2 regionalnu razinu. U tom smislu već od 2012. intenzivno treba jačati kapacitete regionalnih razina vlasti kako bi bile spremne za preuzimanje upravljanja operativnim programima za regionalni razvoj.

Bit će potrebno ustanoviti i novu, učinkovitiju organizaciju rada radi kvalitetnijeg korištenja fondova Unije na državnoj razini. **Suprotno od sadašnjeg** načina u kojem ima više državnih tijela nadležnih za različite europske programe, osnovat ćemo središnje državno tijelo sa snažnim kompetencijama i operativnom samostalnošću, koje će se baviti prije svega sredstvima Unije iz kohezijske politike. Nadležnosti navedenoga državnog tijela bit će suradnja i pregovori s nadležnim europskim institucijama za pojedine programe Unije; priprema strateških dokumenata, programiranje, priprema i upravljanje nacionalnim operativnim programima za korištenje sredstava iz strukturnih fondova te koordiniranje pripreme, programiranja i upravljanja te nadzora provedbe operativnih programa iz strukturnih fondova čije će upravljanje biti preneseno na regionalnu razinu uprave. Navedeno će središnje državno tijelo biti zaduženo za informiranje, edukaciju i razvoj ljudskih potencijala radi boljeg korištenja EU fondova te u konačnici odgovorno za uspješnost apsorpcije sredstava iz kohezijske politike EU. Na sličan način potrebno je podići učinkovitost državnog tijela mjerodavnog za financijska sredstva iz zajedničke poljoprivredne politike i drugih politika Europske unije.

4. POLJOPRIVREDNA POLITIKA I POLITIKA RIBARSTVA

4.1. Poljoprivreda

Potrebu za promjenom poljoprivredne politike ne treba posebno dokazivati ni argumentirati **zato što je** ona očita. Od osamostaljenja hrvatske države izostalo je sustavno rješavanje poljoprivredne politike. Ne samo da se nisu **održavali i unapređivali** zatečeni, u to doba **suvremeni** kapaciteti društvene poljoprivrede (poljoprivrednih kombinata), nego su oni sustavno potisnuti ili uništavani, a da nije ništa učinjeno **kako bi se stvorili** novi, vitalniji i tržištu prilagodljiviji gospodarski subjekti ili je pak **učinjeno premalo**. Istodobno, zatečena mala seoska obiteljska gospodarstva, **posebno** staračka, nisu

imala izgleda za opstanak, niti to imaju danas, bez izdane državne potpore.

Posljedice takve politike su pad poljoprivredne proizvodnje ispod razine vlastitih potreba, smanjenje zaposlenosti u poljoprivredi, tehnološko zaostajanje, povećanje zaduženosti i nelikvidnosti poljoprivrednih proizvođača, enormni porast uvoza i pad izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, rast cijena proizvodnje i nekonkurentnosti, te zapuštanja ruralnih područja.

Naša koalicija svrstava poljoprivredu u prioritetnu i stratešku gospodarsku granu, čija je misija i u narednome razdoblju obavljanje nekoliko bitnih funkcija:

- **proizvesti dovoljnu količinu kvalitetne hrane** za prehranu vlastitoga stanovništva
- **proizvoditi sirovine** za prehrambenu industriju u **zadovoljavajućoj količini**
- **proizvoditi** repromaterijal za vlastitu reprodukciju u **dovoljnoj količini**
- proizvodnja za izvoz
- održivi razvoj ruralnoga prostora.

Gospodarsku i socijalnu stabilnost razvijene zemlje najvećim dijelom temelje na visoko-razvijenoj poljoprivredi. **Konkurentna** i profitabilna poljoprivreda ima **višestruke učinke** koji se **multipliriraju na** gospodarski razvoj i **održavanje raznolikosti** socijalne slike i ukupnih karakteristika ruralnoga prostora.

Istodobno, na razvoj hrvatske poljoprivrede svakako treba gledati u kontekstu članstva Hrvatske u Europskoj uniji i sudjelovanja u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Unije. Razvoj hrvatske poljoprivrede sagledavamo i u globalnom kretanju na svjetskom tržištu hrane. U tom kontekstu, naša poljoprivreda može imati još veću ulogu pokretača regionalnoga razvoja i izvoza. Problemi s hranom u svijetu i trend rasta cijena hrane, s jedne strane, **te s druge nedovoljno** iskorišteni zemljišni, poljoprivredni i prehrambeno-prerađivački potencijali u Hrvatskoj, otvaraju perspektivu većeg rasta udjela poljoprivrede i prehrambene industrije u hrvatskom gospodarstvu i BDP-u. Članstvo Hrvatske u Europskoj uniji i naše sudjelovanje u zajedničkoj poljoprivrednoj politici Unije stvara dodatne uvjete i poticaje za promjene u strukturi poljoprivrednih kultura i proizvodnji hrane od tradicionalnih prema profitabilnijim proizvodima.

Naš će savez, stoga, svoju poljoprivrednu politiku usmjeriti na:

- određivanje prioriteta poljoprivrednoga sektora u skladu s raspoloživim resursima (znatne, još nedovoljno iskorištene poljoprivredne površine i vodni resursi, te povoljni agro-klimatski uvjeti),
- prilagodbu politike mogućnostima i potrebama određene regije,
- odabir modela potpore, osobito za područja s težim uvjetima gospodarenja i za očuvanje prirodnih resursa, intenziviranje edukacije, obrazovanja i istraživačkoga rada,

iskorištavanje vlastitih posebnosti u povezivanju poljoprivrede i turizma, kao izrazite komparativne prednosti za razvoj poljoprivrede, definiranje i provedba strukturnih promjena u poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji prema posebnim tržišnim nišama profitabilnijih proizvoda, radi jačanja regionalnoga i ruralnoga razvoja i popravljanja položaja u odnosu na izravne konkurente u EU, povećanje dohotka i zaposlenosti u ruralnom prostoru, osiguranje potpore dohotku nekomercijalnih gospodarstava, te osiguranje socijalne mirovine staračkim domaćinstvima.

Uz poticanje održivosti tih osnovnih funkcija naše poljoprivredne politike, Savez za promjene zalagat će se i za stabilnost i rast dohotka poljoprivrednih proizvođača, olakšanje plasmana njihovih proizvoda, uređenje tržišta poljoprivrednih proizvoda i valorizaciju i zaštitu tipičnih autohtonih proizvoda.

Program razvoja poljoprivrede bit će usklađen s gospodarskom strategijom, s osiguranjem financijskih izvora za kapitalna ulaganja, te će jasno razlikovati socijalnu od gospodarske politike u poljoprivredi.

Mi poljoprivredno zemljište, šume i vode tretiramo kao imovinu od posebnog nacionalnoga značaja. **Zauzimamo se** za to da se državno poljoprivredno zemljište ne privatizira, nego da se daje u dugogodišnje koncesije pod povoljnim financijskim uvjetima. U sklopu politike boljega gospodarenja poljoprivrednim zemljištem, zadržat ćemo u vlasništvu Republike Hrvatske i sve funkcije gospodarenja vodama i šumama, kako bismo, između ostaloga, unaprijedili sustav navodnjavanja i odvodnje poljoprivrednih površina.

Posebnu pozornost posvetit ćemo interesnom povezivanju i udruživanju malih obiteljskih poljoprivrednih proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu i razvoja suvremenog proizvoda prema marketinškim načelima. Mjerama poljoprivredne politike poticat ćemo dugoročno interesno povezivanje poljoprivrednih proizvođača i prehrambene industrije, uređenje tržišta i stabilnoga sustava otkupa poljoprivrednih proizvoda. U skladu s najboljom praksom organiziranja poljoprivrednika u Europskoj uniji, podupirat ćemo preustroj u zadružni oblik povezivanja i unapređivati sustav zadrugarstva. Time će poljoprivrednici stvoriti uvjete za razvoj profitne proizvodnje, prelazak na više faze prerade i razvoj proizvodnje tipičnih autohtonih i ekoloških proizvoda te za uključivanje malih poljoprivrednika (zadrugara) u sustav PDV-a. Negativna iskustva iz prošlosti znatno **usporavaju proces** udruživanja poljoprivrednika u **zadrug** pa će za stvaranje zadružnog sustava **trebati upornost**, financijska sredstva za gradnju infrastrukture i realizaciju pilot-projekta koji će imati konkretan **efekt** u poljoprivredi (gradnja zadružnih minimljekara, javnih klaonica, preradbenih kapaciteta za voće i povrće, hladnjača, skladišta i dr.). Koalicija drži da zadružni sustav mora od države uživati konkretne **poticaje i prednosti**. Posebna pozornost i financijska potpora usmjeravat će se na osnivanje lokalnih akcijskih grupa i proizvođačkih organizacija

te gospodarskih interesnih udruženja.

Radi ostvarivanja ciljeva naše poljoprivredne politike zalagat ćemo se i provodit ćemo sljedeće mjere:

- veća ulaganja u zemljište, kao osnovni proizvodni potencijal, i to za okrupnjavanje i uređenje, navodnjavanje i odvodnju, te ubrzano razminiranje miniranoga prostora,
- definiranje optimalnoga odnosa između farmerske (industrijske) poljoprivrede, koja osigurava cjenovnu konkurentnost na globalnom tržištu, i seljačke poljoprivrede (mala gospodarstva), koja održava multifunkcionalnost i diverzifikaciju poljoprivrede, **ostvaruje zaposlenje i dohodak brojnim poduzetnicima** u poljoprivredi, ublažava siromaštvo na selu, koristi okolišu i ruralnom razvoju.
- provođenje komasacije kao mjere kompleksnoga uređenja prostora, primjena ekonomskih kriterija u provođenju poljoprivredne politike. Sustav poticaja bit će u funkciji povećanja i promjene strukture proizvodnje. Sustav poljoprivrednih potpora u Hrvatskoj provodit će se kao i u zemljama EU-a putem mjera politike u tri osnovna područja – izravna plaćanja (potpora dohotku), interventne mjere za uređenje tržišta i mjere potpore ruralnom razvoju. **Poticaji po površini vezat će se s razinom proizvedene količine, uz dodatno poticanje s razinom prodanih količina. U nadolazećim raspravama o reformi zajedničke poljoprivredne politike Europske unije zauzimat ćemo se za uspostavu bolje ravnoteže između izravnih plaćanja po površini i proizvedenoj količini, kako bi se više poticao rast produktivnosti u poljoprivrednoj proizvodnji.**
- podupiranje razvoja stočarstva kao temelja za veću proizvodnju i preradu mesa i mlijeka,
- razvoj ratarstva, voćarstva i povrtlarstva i podizanje novih dugogodišnjih nasada **radi utjecaja** na promjenu strukture proizvodnje prema dohodovno višim kulturama,
- kapitalna ulaganja u nova znanja i tehnologije u svrhu podizanja konkurentnosti, za izgradnju gospodarske infrastrukture putem osnivanja agencija, financijskih fondova, zadružnog i drugog organiziranja poljoprivrednika, a uređenjem tržišta (burza, veletržnice i tržnice) osigurat će se efikasnost proizvodnje i prometa poljoprivrednih proizvoda,
- osnivanje razvojnih poljoprivrednih centara u jedinicama regionalne i lokalne samouprave i na otocima radi pokretanja razvojnih projekata u ruralnim područjima i izrade projektne dokumentacije za financiranje otpunih, skladišnih i preradbenih kapaciteta iz fondova Europske unije, javno-privatnoga partnerstava i regionalnih razvojnih i kreditnih fondova za poljoprivredu, koji će se osnivati,
- gradnja **odgovarajuće** komunalne i **ostale** infrastrukture na selu kako bi se osigurali dobri proizvodni i životni uvjeti,
- prilagodba obrazovnih programa u poljoprivredi novim potrebama (licenciranje), za programe srednjega

obrazovanja usmjerene na potrebe obiteljskoga gospodarstva, te za stalno obrazovanje poljoprivrednika za usvajanje novih znanja i tehnologija, poticanje proizvodnje i dopunskih djelatnosti kao mjera zadržavanja stanovništva u manje naseljenim predjelima Hrvatske,

- poticanje održivoga razvoja seoskoga prostora, za osiguranje primjerenih radnih uvjeta i očuvanje prirodnoga i kulturnoga naslijeđa,
- povećanje dohotka i zaposlenosti u ruralnom prostoru. **To uključuje posebne programe zapošljavanja žena na selu i stvaranje preduvjeta za snažan razvoj ženskog zadrugarstva. Doprinos žena socioekonomskom razvoju i održivosti ruralnoga prostora izrazit ćemo odgovarajućom financijskom potporom, putem Fonda za ekonomsko i socijalno osnaživanje žena.**
- **potpora ulaganju** u seoski turizam, tradicionalne obrte, male proizvodne pogone i obnovljive izvore energije **kao dopunske izvore** sredstava za seoska domaćinstva

U lokalnim i regionalnim zajednicama poticat ćemo izradu programa razvoja seoskog prostora i seoskog turizma. Izradit ćemo i sufinancirati programe edukacije i savjetovanja za poljoprivrednike. Osnivat ćemo centre za informiranje poljoprivrednika **radi bolje** uključenosti u državne fondove i one **koje nudi** Unija. Proračunskom politikom **utvrdit** ćemo potpore poljoprivredi ponajprije za dugogodišnje nasade, tehnološko unapređenje, gradnju malih prerađivačkih pogona, okrupnjavanje zemljišta i udruživanje poljoprivrednika.

4.2. Ribarstvo

Osnovni cilj naše politike u ribarstvu bit će razvojnim i poticajnim mjerama povećati konkurentnost i osposobiti hrvatsko ribarstvo za ravnopravno sudjelovanje u zajedničkoj ribolovnoj politici Europske unije, te za puno korištenje i zaštitu ribolovnih i gospodarskih potencijala Jadranskoga mora.

U **posljednja** dva desetljeća zatvoreno je više ribopreradačkih kapaciteta u Hrvatskoj, a poremećeno je i poslovanje najvećih ribopreradača, što je uvjetovalo razvojnu stagnaciju u hrvatskom ribarstvu i pad kapaciteta ribarske flote. Tome pridonosi i nedostatak otpunih centara, hladnjača, veletržnica i pratećih objekata prilagođenih standardima Europske unije. Poseban problem je **neorganiziran nastup** ribarskih subjekata na tržištu i nedostatak povoljnih financijskih sredstava za ulaganje u ribarstvo i uzgoj marikulture.

Radi otklanjanja **razvojnih** prepreka, naša će koalicija posebnu pozornost posvetiti razvoju ribarstva i industrije prerade ribe. Revidirat ćemo ribarske propise **te ih uskladiti** s regulativom Europske unije kako bismo ribarima olakšali bavljenje tom djelatnošću uz **što bržu administraciju**. S obzirom na stanje resursa, **donijet ćemo planove upravljanja, posebno za ribolovne zone s osjetljivim biološkim resursima**. To su mjere gospodarenja, a

odnose se na lovostaj, vremenske i prostorne zabrane ribolova, reguliranje ribolovnog napora te propisivanje primjerenih konstrukcijsko-tehničkih karakteristika ribolovnih alata, opreme i plovila.

Jadranske morske resurse nužno je zaštititi **od izlovljavanja**, a u cilju održivoga gospodarenja morskim resursima neophodno je provoditi mjere zaštite mora od **zagađenja**. Radi zaštite područja mrestilišta u Zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu odmah ćemo planirati i provoditi mjere zaštite, samostalno i u dogovoru s Italijom.

Sustav poticaja revidirat ćemo na način da se poticaji pravilnije preusmjere prema primarnoj djelatnosti. Potrebno je pokrenuti razvoj marikulture, a jedan od **glavnih ciljeva** je završiti proces dobivanja potrebnih dozvola za izvoz školjkaša u Europsku uniju.

U suradnji s jedinicama regionalne i lokalne samouprave i uz odgovarajuću prilagodbu u prostornome planiranju, poticat ćemo učinkovito funkcioniranje tržišta ribe i gradnju primjerene ribarske infrastrukture. To se prije svega odnosi na gradnju ribarskih luka, iskrcajnih mjesta te otkupnih, rashladnih i prodajnih centara oslonjenih na postojeće i **nove veletržnice** ribe obalnih županija. Unaprijedit ćemo i ojačati djelatnost veletržnica ribe, poticat ćemo ulaganja u industriju prerade ribe te uspostavu povoljne opskrbe dizelskim gorivom duž jadranske obale. Podupirat ćemo osnivanja ribarskih zadruga koje će omogućiti organiziran nastup ribara na sve zahtjevnijem tržištu.

Poticat ćemo interesno povezivanje i udruživanje ribara i riboprerađivačke industrije, čime će se stvoriti preduvjeti za gradnju infrastrukture u ribarstvu **koja nedostaje** i stvoriti pretpostavke za plasman robe na domaćem tržištu i tržištu Europske unije.

Za ostvarivanje takvih ciljeva treba osposobiti ribarsku administraciju koja će odgovornim radom pridonositi boljem korištenju dostupnih fondova Europske unije za ribarstvo. Sredstva se moraju iskoristiti i za projekte obeštećenja ribara koji se potpuno povlače iz ribarstva ili izlaze iz **ribolova prevelikog ribolovnog napora**. Rad ministarstva nadležnog za ribarstvo ćemo restrukturirati tako da ćemo ga usmjeriti na daljnju decentralizaciju i jačanje nadležnosti jedinica regionalne i lokalne samouprave, koje će dobiti odgovorniju i važniju ulogu u gospodarenju živim **bogatstvom** Jadrana.

5. TURIZAM

Zbog pozitivnih učinaka na nacionalno blagostanje i razvojnih potencijala u uvjetima globalizacije, turizam je strateški **hrvatski razvojni sektor** i snažan medij nadolazeće gospodarske i kulturne integracije u Europsku uniju.

Sadašnje stanje u turizmu unatoč pomacima **odražava sliku** naslijeđenoga modela ljetnog odmorišnog turizma, kako strukturom smještajnih kapaciteta, tako

i raspoloživošću turističke infrastrukture, proizvoda i doživljaja. U Hrvatskoj još dominira razmišljanje o kvantiteti, a ne o kvaliteti turizma, a turizam se više događa nego što se njime smišljeno upravlja. Ne postoje jasne makroekonomske bilance turizma, niti postoji objektivno uvid i evaluacija interesnih subjekata u turističkom **sektoru i ostalim sektorima** koji su povezani s njime.

Na postojećem operativnom modelu hrvatski turizam nije u stanju stvoriti **veću** dodanu vrijednost i povećati vrijednost našega turističko-rekreativnog prostora u nadolazećim integracijama. Nužne su strukturne promjene da bi Hrvatska upravo na atraktivnosti i **vrijednosti** svojega turističkoga prostora mogla graditi jaču gospodarsku poziciju u Europskoj uniji. Unija kao najatraktivnija globalna turistička destinacija od svojih članica traži zaštitu i unapređenje ekoloških i kulturnih vrijednosti turističkih **odredišta**, a tu politiku podržava različitim programima i financijskim fondovima. Hrvatska, dakle, tek treba početi koristiti te potencijale. U tom kontekstu, pred Hrvatskom su ozbiljni izazovi gradnje novoga okruženja za budući razvoj turizma sukladno **Unijinoj Agendi** za konkurentski i održivi turizam.

Hrvatski se turizam stoga u nadolazećem razdoblju prvenstveno treba fokusirati na one promjene koje će mu podići konkurentski kapacitet i sposobnost za proizvodnju dodane vrijednosti, koristeći najbolja iskustva, preporuke, strukturne fondove i održive poslovne modele uobičajene u Europskoj uniji. Promjene ne uključuju samo nužne pomake u stvaranju uvjeta za investiranje (konkurentski porezi, poticaji, uklanjanje barijera ulaska i sl.) već i promjene u načinu upravljanja našim turističkim destinacijama sukladno njihovim specifičnostima, te usklađenim interesima kapitala, lokalnih zajednica i turista na principu dugoročne održivosti.

Nije nepoznato da Hrvatskoj nedostaju nove investicije, novi turistički proizvodi, nova turistička infrastruktura, novi hoteli, novo obrazovanje za turizam i hotelsku industriju, novi sustav uspostave i kontrole kvalitete u hrvatskom turizmu. Također nije tajna da Hrvatska treba ograničiti izgradnju neproduktivnih sezonskih privatnih turističkih nekretnina, a ohrabriti izgradnju turističkih nekretnina koje su usmjerene cjelogodišnjem poslovanju. Konačno, opće je poznato da je naš upravljački sustav u turizmu usmjeren na godišnje upravljanje situacijom i sezonom, a nemamo upravljanje razvojem koje bi bilo integralno i holističko i koje bi odrazilo novu svijest o turizmu kao kompleksnom fenomenu. O tome se već duže vrijeme govori, a situacija se bitno ne mijenja.

Smisao izgradnje novoga poslovnoga okruženja u turizmu je stvaranje potencijala za razvoj turizma u svijetlu našega skoroga ulaska u Europsku uniju, te nadasve stvaranje prostora za nove inicijative i kreativne proboje u aktiviranju goleme neaktivirane imovine u turizmu s kojom Hrvatska raspolaže. Mi vidimo četiri osnovna područja za nove turističke investicije – u modernizaciju postojećih turističkih kapaciteta, u hotele koji su u vlasništvu države, u aktiviranju nekorištene državne imovine i u nove privatne hotelske kapacitete.

Za postojeće turističke tvrtke u većinskom državnom vlasništvu procijenit ćemo tržišni potencijal tvrtki i za njega predložiti poslovnu strategiju koja može uključivati i prodaju, stečaj ili likvidaciju. Još veći investicijski potencijal, ali i komplicirani mehanizmi njegova aktiviranja, kriju se u području privatnih i novih investicija u turističke objekte. Više nego u drugim područjima, prepreke su imovinsko-pravni odnosi, ukupna upravna tromost i teškoće usklađivanja postupaka na lokalnim razinama. I u tom području **treba obaviti** središnje vrednovanje projekata, a za održive projekte iznad određenoga iznosa investicije uvesti ćemo žurnu i **prioritetnu proceduru** urbanističkih i imovinsko-pravnih rješenja. Za gradnju hotela sa četiri i pet zvjezdica omogućit ćemo posebne pakete poticaja.

Gradnju novoga poslovnoga okruženja i nove turističke politike treba temeljiti na načelima održivosti i izvrsnosti jer Hrvatska samo tako može računati na rast dodane vrijednosti i povrat investicija u novu turističku ponudu. U **proces gradnje** novoga poslovnoga okruženja za turizam moraju biti uključeni poslovni sektor, turističke regije i vodeća odredišta, što zahtijeva novi **upravljajući model**. Tek na takav način stvoreno novo poslovno okruženje, koje je **prošlo samo neke od** hrvatskih reformi koje slijede, može biti prepoznato i prihvaćeno od internacionalnoga kapitala i turista na čiju lojalnost Hrvatska mora biti posebno osjetljiva. Navedeno podrazumijeva **promjenu klime** za razvoj i pravnu sigurnost poduzetništva, a posebno prilagodbu zakonske i podzakonske legislative u sektoru turizma.

Gradnju novoga konkurentnoga okruženja za održivi turizam naša koalicija će provoditi u **sljedećim ključnim područjima** djelovanja, a to zahtijeva da se:

- **objektivira** makroekonomska pozicija turizma na razini zemlje i njezinih ključnih turističkih regija te da se ujednači s našim najvećim konkurentima
- **formulira** strateški okvir za novi razvoj u svim ključnim turističkim regijama, a uz sudjelovanje javnog i privatnog sektora
- **potiče i osobito vrednuje doprinos žena održivom razvoju turističke djelatnosti ruralnoga prostora u cjelini, posebno otoka;**
- aktivirati novi model tržišta turističkih nekretnina, kako bi se poticalo investiranje i smanjio rizik investiranja u projekte velike vrijednosti;
- **formulirati** novi model upravljanja našim turističkim destinacijama;
- **omogućiti** razvoj desetak resorta visoke vrijednosti, unutar i izvan postojećih turističkih naselja, uz očuvanje kulturne i prirodne vrijednosti zemlje, a posebno povijesne urbane jezgre i tradicionalnoga sadržaja primorskih i kontinentalnih mjesta
- **aktivira** novi model tržišta turističkih nekretnina kako bi se poticalo investiranje i smanjio rizik investiranja u projekte velike vrijednosti
- formulira novi model upravljanja našim turističkim odredištima

- **provede** dogovoreni razvojni okvir u skladu s regionalnim i lokalnim prostorno-urbanističkim planovima
- **provedu** nužne institucionalne prilagodbe i **regulacija** hrvatskog turizma sukladno praksi Europske unije s posebnim naglaskom na inteligentno poticanje novoga razvoja i investicija u razvoj kvalitete i izvrsnosti hrvatskoga turizma
- **formulira** koncept gradnje kapaciteta institucija, kadrova, menadžmenta, kvalitete i nedostajuće turističke infrastrukture, sa snažnim osloncem na strukturne i ostale fondove Europske unije
- **definira** novi sustav i marketinški **sadržaji** hrvatskoga turizma sukladno konkurentskom pozicioniranju hrvatskoga turizma koji teži europskoj izvrsnosti.

Cilj nam je **to da** prihodi i dohodak od turizma i s njim povezanim djelatnostima rastu brže od rasta broja turista i turističkih noćenja.

6. POLITIKA ZAŠTITE OKOLIŠA, PRIRODE I PROSTORA

Zaštitu okoliša, prirodnih dobara i prostora u Republici Hrvatskoj **držimo važnim** političkim i razvojnim pitanjem kojem ćemo posvetiti odgovarajuću pozornost u organizacijskom i provedbenom sadržaju naših politika. **Stoga ćemo uspostaviti funkcionalno ministarstvo s objedinjenim resorom zaštite prirode, prostora i okoliša.** Resor će djelovati u partnerskom odnosu s udrugama civilnoga društva i uz poticanje javno-privatnog partnerstva u realizaciji projekata iz područja zaštite okoliša, ponajprije na području otpada i otpadnih voda.

Radit ćemo na promjeni shvaćanja **kojim se projekti** zaštite okoliša i dalje **tretiraju** kao trošak, a ne kao **prilika** za drukčiji i bolji razvoj. U tom smislu, učinit ćemo zaokret u promišljanju strategije razvoja tako da se na sve buduće projekte gospodarskog razvoja prvo gleda sa „zelenim naočalama“. Cilj nam je u gospodarsku i razvojnu politiku unijeti proaktivan pristup politici zaštite okoliša kao središnjoj, prioritetnoj, razvojnoj i europskoj politici Hrvatske. U skladu s praksom vodećih **svjetskih država** i Europske unije, prilagođavat ćemo hrvatsko gospodarstvo konceptu Novoga zelenoga dogovora. **Taj se dogovor može postići samo sudjelovanjem građanki i građana u donošenju odluka o upravljanju svojim zajednicama ostvarivanjem spolne ravnopravnosti i socijalne povezanosti.**

Vlastitim sredstvima i onima Europske unije poticati ćemo razvoj različitih obnovljivih izvora energije, čiji bi udio bio i veći od 20% ukupne potrošnje energije, što je zacrtani cilj Europske unije. Pristupit ćemo promptnoj realizaciji sustava gospodarenja komunalnim otpadom, uspostavi sustava kontrole i zbrinjavanja opasnog, toksičnog i radioaktivnog otpada, realizaciji projekata pročišćavanja otpadnih voda, gradnji kanalizacijske mreže i

sustava odvodnje u gradovima i općinama, borbi protiv klimatskih promjena realizacijom projekata obnovljivih izvora energije i provedbom projekata energetske učinkovitosti te održivom korištenju prirodnih dobara. Dodatni **napor uložiti** ćemo u „ozelenjavanje“ industrije, poljoprivrede, turizma i prometa, kao i u uvođenje reda i objektivnosti u proces izrade i ocjene studija utjecaja na okoliš. Prevencija ekoloških nesreća i učinkovito postupanje u slučaju ekoloških akcidenata bit će sastavni dio naše ekološke politike.

Unatoč postojanju Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, u proteklih **sedam godina** nije riješen nijedan ključni ekološki problem u Hrvatskoj: ni otpad, ni otpadne vode, ni štetne emisije iz energetike, industrije i prometa. **I dalje se** neodrživo gospodari resursima, izostala je dugoročna i kvalitetna sanacija ekoloških „crnih točaka“, cvjeta manipulacija prostornim planovima kojima se omogućava predatorska uzurpacija prostora. Promišljeno i transparentno korištenje sredstava Fonda **za zaštitu okoliša** i energetske učinkovitost za „zelene razvojne“ projekte ostaje naš cilj.

U Hrvatskoj je na djelu smanjenje zaštićenih područja prirode, a iznimno vrijedan morski ekosustav Jadrana nitko ne nadzire i ne kontrolira zbog nepostojanja Obalne straže. Realizacija održivih gospodarskih projekata poput ekološke poljoprivrede, ekološkog turizma, energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije ili „zelene“ industrije (one koja proizvodi tehnologiju i opremu radi unapređenja stanja u okolišu) otežana je ili čak onemogućena. Ne **postoje** odgovarajući zakoni, pravilnici i **uredbe su loši, administracija je spora** i glomazna i beskrajno odugovlači s postupcima izdavanja dozvola, vlada korupcija i neujednačen pristup administracije investitorima, a vladajuća garnitura nije sposobna **promijeniti** način razmišljanja o tim projektima kao o prilici za dugoročan, kvalitetan i konkurentan razvoj. Otklanjanje tih problema bit će u središtu naše politike zaštite okoliša, prirode i prostora jer su prirodna dobra, siguran okoliš i zaštićen prostor baština svih hrvatskih građana.

U koordinaciji s industrijskom politikom, politikom poticanja ulaganja i uz korištenje sredstava iz fondova Europske unije, posebnu pozornost posvetit ćemo tehnološkom i proizvodnom razvoju opreme i procesa za zaštitu okoliša. To može postati posebna industrijska niša, koja će pridonijeti našem bržem i racionalnijem usklađivanju s ekološkim standardima Europske unije, a s druge strane, omogućiti i regionalno pozicioniranje na tržištima zemalja jugo-istočne Europe u njihovim prilagodabama europskim ekološkim standardima.

Zaštitu prostora unaprijedit ćemo učinkovitim zakonskim rješenjima i provedbenom praksom na području sustava i propisa o prostornom planiranju, čime ćemo bitno pridonijeti olakšanju i atraktivnosti ulaganja te jačanju ukupne gospodarske aktivnosti i pravne sigurnosti.

7. OBRAZOVANJE I ZNANOST

Prostor nematerijalnoga razvoja u Republici Hrvatskoj karakterizira podcijenjenost obrazovanja i njegove društvene uloge. Sadašnja vlast nema ni viziju, ni strategiju razvoja obrazovanja i znanosti, ona ne zna, ili kao da ne zna, da su obrazovanje i znanost ključne pretpostavke razvoja gospodarstva i ukupnoga društva, temelj za boljitak pojedinca i zajednice. Osim sve većega manjka novca, u sustavu vlada koncepcijski, organizacijski i kadrovski nered. Primjer su različiti programi reforme obrazovanja posljednjih dviju vlada koji su bili nedorečeni, često proturječni (katalozi znanja, HNOS, reforma obrazovnih programa), zbrka oko državne mature, politika školarina i besplatnih udžbenika, odustajanje od obećanoga uvođenja obvezne srednje škole, nedavni prijedlozi Zakona o visokom obrazovanju, sveučilištu i znanstvenoj djelatnosti koji su napisani mimo ključnih aktera iz akademske zajednice i protiv njih. Znanstvenoistraživački projekti u toj najdinamičnijoj djelatnosti traju šestu godinu premda su ugovoreni na rok od tri godine. Prošlogodišnja reevaluacija i reklasifikacija znanstvenih projekata odmogla je većini naših međunarodno priznatih znanstvenika, a dovršen je i prvi stupanj studiranja kvalifikacijom koja ne postoji u Europskoj uniji (višom stručnom spremom) – to su samo neki od primjera kaosa u obrazovnoj politici trenutne vlasti, s dalekosežnim posljedicama. Uz to, udio ulaganja u znanost u ukupnom proračunu Republike Hrvatske kontinuirano pada posljednjih sedam godina i sve više zaostaje za europskim prosjekom.

Hrvatski obrazovni i znanstvenoistraživački sustavi tonu. Te trendove treba ne samo zaustaviti, nego i obrnuti. Svjesne da je svakoj zajednici dobro onoliko koliko su obrazovani i radno osposobljeni njezini članovi, da samo kvalitetno obrazovanje donosi bolju budućnost a kvalitetna znanstvena djelatnost veću konkurentnost, da samo zadovoljni i motivirani nastavnici mogu odgajati i obrazovati zadovoljne učenike – političke stranke udružene u naš savez promijenit će način i sadržaj djelovanja u obrazovanju i znanosti.

Obrazovanje i znanost smatramo strategijskima područjima, a obrazovnu i znanstvenu politiku usklađivat ćemo s projekcijama razvoja društvenih i osobnih potreba, kao i tržišta. Važan preduvjet za uspjeh toga usklađivanja je modularnost, fleksibilnost, kurikularnost te horizontalna i vertikalna prohodnost obrazovanja na svim razinama, uz mogućnost da se kvalifikacije stječu svladavanjem propisanih modula, kako u redovitom obrazovanju, tako i u akreditiranim programima cjeloživotnog učenja.

Svoje strategijsko određenje prema predškolskom, osnovnoškolskom i srednoškolskom obrazovanju naša koalicija ostvarivat će sljedećim temeljnim mjerama:

- sadržajnom i metodskom promjenom paradigme hrvatskog obrazovanja, koja će počivati na prijedlozima

- obrazovnih stručnjaka i širokoj javnoj raspravi
- odlukom o mreži obrazovnih programa, a ne samo škola
- gradnjom novih škola, kako bi se u cijeloj zemlji, u srednjoročnom razdoblju, uvela jednosmjenska nastava
- obveznim **jednogodišnjim** predškolskim obrazovanjem te osnovnoškolskim i srednjoškolskim obrazovanjem do stjecanja prve kvalifikacije
- posebnom brigom o strukovnom obrazovanju i uvođenjem strukovne mature, nakon koje će biti moguće
- nastavak obrazovanja ostvarivanjem spolne ravnopravnosti u obrazovanju, posebno poticanjem obrazovanja djevojaka za netradicionalna ženska zanimanja
- ostvarivanjem **spolne** ravnopravnosti u obrazovanju, posebno poticanjem obrazovanja djevojaka za netradicionalna ženska zanimanja
- uvođenjem posebnoga nastavnog programa o demokraciji i ljudskim pravima
- poboljšanjem društvenog i materijalnog položaja nastavnika, opremljenosti škola i uvjeta rada
- stimuliranjem nastavnika za napredovanje u četiri stupnja zvanja, temeljeno na postignućima u radu i stručnom usavršavanju
- **većim ovlastima** lokalne uprave u radu škola i upravljanju, u sklopu mjera decentralizacije pretvaranjem škola u manjim mjestima u **središta** cjeloživotnog učenja, kulture i sporta
- pojednostavljenjem postupka upisa u škole korištenjem informatičke tehnologije
- poticanjem kreativnosti i individualnoga sudjelovanja učenika u nastavnom programu, uz veće korištenje elektroničkih programa i alata u nastavnim programima te smanjivanjem broja školskih udžbenika
- uvođenjem posebnoga nastavnog programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja u osnovne škole koji bi,
- **među ostalim**, obuhvaćao i seksualni odgoj, obrazovanje o spolno prenosivim bolestima, o štetnosti alkoholizma i droga te o nasilju u društvu i među mladima
- dužnom pozornosti posvećenoj učenicima s teškoćama u razvoju, kako bi se maksimalno uključili u redoviti odgojno-obrazovni proces
- većim zapošljavanjem stručnjaka za mentalno i psihičko zdravlje, radi prevencije mogućih poremećaja u ponašanju učenika
- dodatnim nastavnim i izvannastavnim sadržajima posvećenim darovitim i zainteresiranim učenicima kojima se potiču učenici i rasterećuju roditelji, a nastavnicima omogućuje kreativno djelovanje.

Predanost visokom obrazovanju i znanstvenom istraživanju, koja će biti u skladu s potrebama tržišta rada i jačanja konkurentnosti hrvatske materijalne i nematerijalne proizvodnje, provodit ćemo sljedećim mjerama i sredstvima:

- uvođenjem hrvatskoga prostora znanstvenih istraživanja i visokog obrazovanja tj. cjelovitom strategijom policentričnog razvoja znanosti i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj, kao i strategijama razvoja hrvatskih

- sveučilišta, polazeći od načela autonomije sveučilišta, akademskih sloboda i tijesne suradnje s gospodarstvom
- poticanjem suradnje sveučilišta, znanstvenih instituta i istraživačkih zavoda s gospodarstvom i „**transferima tehnologije**“ te redefiniranjem i osnaživanjem poslovno-inovacijskog centra i instituta za tehnologiju
- suradnjom s gospodarstvom, čemu mogu pridonijeti znanstveno-tehnološki parkovi, znanstveni i tehnološki inkubatori povezani sa sveučilištima i fakultetima, sveučilišne ili institutske start-up ili spin-off jedinice i tvrtke
- transparentnim financiranjem i objavljivanjem postignuća visokih učilišta i javnih instituta
- stimuliranjem integracije sveučilišta, prije svega funkcionalne, uz zajamčenu autonomiju i puno uvažavanje tradicije pojedinih visokoobrazovnih institucija u Republici Hrvatskoj
- razvojem učinkovitoga modela financiranja javnih sveučilišta cjelovitim proračunom (block budget, lump sum) nastojanjem da što skorije dostignemo razinu izdvajanja u Europskoj uniji za obrazovanje i znanstvena istraživanja
- maksimalnim uključivanjem hrvatskih sveučilišta u europski prostor visokog obrazovanja; poticati ćemo akreditiranje hrvatskih studijskih programa u tom prostoru, posebno ćemo se zauzimati za međunarodne studijske programe, osobito na razini doktorskih studija
- uključivanjem u europski istraživački prostor, odnosno odobravanjem nove generacije znanstvenoistraživačkih projekata i kolaborativnih programa, temeljenih na međunarodnim kriterijima znanstvene izvrsnosti
- osnivanjem znanstvenoistraživačkih centara izvrsnosti, s posebnim **osjećajem** za prioritetna znanstvenoistraživačka područja
- kadrovskom obnovom sveučilišta i javnih instituta, uz posebnu brigu za znanstvene novake, posebno najuspješnije
- racionalnim upravljanjem kapitalnom opremom sveučilišta i javnih instituta
- strogim pridržavanjem znanstveničke i akademičke čestitosti
- kontinuiranim praćenjem i analizom uspješnosti Bolonjskog procesa te poduzimanjem mjera za njegovo unapređenje, posebno osiguranjem **kvalitetne** nastave i znanstvenih istraživanja
- zauzimanjem za kraće, ali kvalitetnije studiranje
- povećanjem broja studenata tako da se do 2020. približimo cilju od 30% visokoobrazovanih zaposlenika
- poticanjem studiranja deficitarnih struka
- osposobljavanjem studenata za komunikaciju na barem jednom svjetskom jeziku
- obrazovanjem studenata za poduzetništvo
- brigom o studentskom standardu i povećanjem kapaciteta smještaja i prehrane
- projektnim, umjesto institucionalnim financiranjem studentskih aktivnosti
- osiguranjem unutarnje i vanjske, horizontalne i vertikalne mobilnosti, osobito međunarodne suradnje

u svim oblicima i na svim razinama

- potpomaganjem hrvatske znanstvene publicistike, posebno međunarodnih časopisa s visokim impaktom, i poticanjem rada stručnih društava.

I srednje i visoko obrazovanje obogatit ćemo mrežom akreditiranih programa cjeloživotnog učenja. Cilj je u kratkom roku u te programe uključiti što više građana, pružiti im mogućnost specijalizacije, doškovanja, prekvalifikacije i u kratkom roku ih obogatiti novim znanjima i umijećem te ih osposobiti za bolji posao.

Jedan od ključnih ciljeva naše koalicije je svakome u ovoj zemlji obrazovanje učiniti dostupnim:

- u javnim ustanovama školovanje će biti besplatno za uspješne i redovite učenike i studente
- financijski ugroženim redovitim i uspješnim učenicima i studentima osigurati ćemo financijsku potporu za školovanje, osobito u vrijeme gospodarske krize. Posebnu skrb i pozornost zavređuju učenici s teškoćama u razvoju, djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, ali i najdarovitiji učenici i studenti.

Odluke o ishodima učenja temeljit ćemo na prijedlozima stručnjaka i donositi ih tripartitno, u suradnji s predstavnicima tržišta (poslodavaca i sindikata), znanstvene i akademske zajednice te izvršne i zakonodavne vlasti.

Obrazovanje i znanost smatramo intersektorskom i transsektorskom djelatnošću. Ono je u tijesnoj vezi s gospodarstvom, sa sustavom socijalne skrbi, zdravstva i kulture. Samo zajedničkim naporom ti sektori mogu postizati optimalan učinak, odnosno omogućiti osobni i zajednički napredak.

8. KULTURA

Kultura nas određuje u nacionalnom smislu i povezuje s vrijednostima drugih u mozaiku univerzalne kreativnosti.

Definirali smo mjere kojima planiramo ne samo očuvati materijalnu i duhovnu kulturnu baštinu, nego je koristiti i razvijati, ali i poticati svaku vrstu umjetničkog stvaralaštva. Književnost, likovna, glazbena, scenska i filmska umjetnost trebaju novi zamah. Oživljavanje kulturnog amaterizma osigurati će uključivanje djece i odraslih u kulturnu aktivnost i obrazovanje za djelovanje u kulturi. Autonoman položaj kulture, koji isključuje birokratsko vladanje, u središte odlučivanja postavlja kulturne radnike. Povezujući kulturu i turizam proširiti ćemo istinu o tome da nismo samo zemlja iznimnih prirodnih ljepota, nego i narod bogate kulture.

Zadaća kulture nije samo očuvanje prošlosti, nego i gradnja budućnosti. **Prihvatanje** ostvarenja profita, međutim, kao jedinog kriterija uspješnosti, kulturu shvaća kao trošak koji je dopušten **samo na razini** bogatstva. S obzirom na to da ta razina nikada nije precizno određena, kultura je uvijek prva žrtva "bolnih rezova" u borbi

s ekonomskom krizom. Nasuprot takvoj tržišnoj logici, novac uložen u kulturu treba shvatiti kao poticaj razvoju duhovnih vrijednosti koje nas određuju u nacionalnom smislu i povezuju s vrijednostima drugih, prije svega **susjednih** naroda i zemalja. Moramo biti svjesni činjenice da naša kulturna baština uskoro prestaje biti samo naša i postaje baštinom gotovo cijelog europskog kontinenta.

Strategija kulturnoga razvitka, koju je Hrvatski sabor usvojio još 2002. godine, a koja je kasnijom promjenom vlasti neobjašnjivo napuštena, a da nije donesena nova, obuhvaća temeljna pitanja položaja kulture unutar općega društvenoga razvitka. U njoj su jasno definirane i posebne kulturne politike u odnosu na pojedina područja kulturnog sustava i kulturnoga stvaralaštva, kao što su očuvanje, korištenje i razvijanje materijalne i duhovne kulturne baštine, unapređivanje kulturnoga sustava sa središnjim i drugim kulturnim ustanovama (kazališta, muzeji, arhivi, knjižnice i dr.), poticanje umjetničkoga stvaralaštva (književnosti, likovne, glazbene, scenske i druge umjetnosti), te razvitak i jačanje kulturnih industrija (izdavaštvo, film, glazbena proizvodnja i dr.). Pri tome su sloboda i pluralizam kulturnoga stvaralaštva, autonoman položaj kulture u odnosu na politička odlučivanja izvan kulture te ostvarivanje što nezavisnijega materijalnoga položaja kulture bili i ostaju ključan vrijednosni element naše orijentacije.

Svjesni smo pri tome i činjenice da se kulturu ne smije svesti samo na umjetnost, kulturnu industriju i očuvanje baštine. Ona mora obuhvaćati i aktivno sudjelovanje djece i odraslih u kulturnim aktivnostima i obrazovanju za djelovanje u kulturi. Tranzicija je ukinula većinu izvannastavnih aktivnosti u području kulturnoga obrazovanja. Nevelika ulaganja u revitalizaciju kulturnoga amaterizma mogu ne samo odmaknuti mlade od adolescentskoga nasilja i pojačati društvenu koheziju, nego i otvoriti radna mjesta za nezaposlene umjetnike, obrazujući ujedno publiku njihovih budućih djela. Tako se **proširuju vidici**, širi **tolerancija** i razumijevanje drugih i **drukčijih**, tako se oplemenjuje društvo shvaćeno kao zajednica slobodnih, razumnih ljudi okrenutih uzajamnoj suradnji u ostvarenju općega dobra.

Bez slobode nema stvaralaštva, a bez stvaralaštva nema moderniteta. Birokratsko vladanje kulturom ubija stvaralaštvo i pasivizira društvo. Svjesni te činjenice, u razdoblju od 2000. do 2003. proveli smo reformu odlučivanja u kulturi osnivanjem kulturnih vijeća za pojedina područja kulture. Ona su dobila pravo odlučivanja o svim projektima koji, u ravnopravnim uvjetima, konkuriraju na temelju javnog poziva za financiranje kulturnih potreba. Bio je to veliki iskorak prema autonomiji kulture kao ključnom elementu općeg kulturnog razvitka, no, na žalost, ovlasti kulturnih vijeća, koja su osiguravala kompetentnost i autonomnost odlučivanja u kulturi, smanjene su tako da su ona sada svedena isključivo na savjetodavnu ulogu i posve su ovisna o ministru i ministarstvu. Time je unazađeno **kretanje prema** autonomiji kulture kao europskoj tekovini i ponovno oživljevanje samovoljno odlučivanje u korist političkih ovisnika.

Povratak na autonomno odlučivanje kulturnih radnika važan je dio našeg političkog programa.

Pokrenut ćemo izradu temeljnoga strategijskoga dokumenta kulturnoga razvoja, pri čemu će se krenuti od pitanja financiranja i legislative, investicijskih prioriteta i organizacijskih modela, do problema edukacije u kulturi, regionalne prisutnosti, kulturnoga menadžmenta i intersektorske suradnje. U svemu tome, važno je poimanje kulture kao razvojne djelatnosti i njezinih gospodarskih potencijala, koji bi pridonijeli razvitku lokalne zajednice i države. U tom poslu stručnjaci, građani, administracija, kulturnjaci i političari ne smiju biti suprotstavljene i razjedinjene strane, već partneri.

Potaknut ćemo i javnu raspravu o najboljim rješenjima za otklanjanje tri velika problema kulturne politike:

kako izbjeći izolaciju i marginalizaciju kulture njenim svođenjem na umjetničku proizvodnju, kako otkloniti strukturnu podfinanciranost kulture koja je posljedica logike ekonomskog rasta, koja kulturu i druga socijalna prava, smatra troškom, koji si je navodno moguće priuštiti tek na nekoj višoj razini bogatstva, kako izbjeći ignoriranje relevantnih sudionika javnih rasprava o problemima kulture i nepostojanje koordinacije između ministarstava i lokalnih samouprava u ovome području.

Zbog svih tih razloga, zagovaranje kulture je uvijek zagovaranje ravnoteže između javnoga dobra i individualne inicijative, javne funkcije i institucionalizacije te zaštita autonomnih inicijativa u odnosu na opasnosti tržišta, kao jedinoga distributera kulturnih dobara. Kulturna politika mora jamčiti pristup kulturnom i simboličkom polju u svakoj životnoj dobi, kao i s obzirom na posebne potrebe. **Građani nisu samo konzumenti, nego i sudionici u stvaranju novih vrijednosti. Zato pristup kulturnim sadržajima ne smije biti ograničen spolnim, socijalnim, ekonomskim ili sličnim odrednicama.** Kulturna politika kakvu zagovara naša koalicija zauzima se za kulturalnu različitost sa svrhom da se u širem prostoru promoviraju kulturne manjine i nezaštićene subkulture, istovremeno sa zaštitom baštine i otvaranjem dijaloga baštine i suvremene produkcije. Načelo kulturne politike mora biti podupiranje koprodukcija i razmjena različitih kulturnih iskustava, uz izbjegavanje bilo kakve monološke hegemonističke pozicije. Održavanje kontinuiteta i razvoj regionalnih i lokalnih kultura, koje su nositelji povijesnoga naslijeđa, predstavljaju aktivan odnos prema baštini svih građana, što je preduvjet da se napusti pristup kulturi kao „manjinskoj“ aktivnosti, bilo s predznakom elitnoga ili marginalnoga, u ime široke participacije građana u umjetničkoj kreaciji i recepciji kulturnih dobara.

Decentralizacija što smo je u mandatu od 2000. do 2003. godine počeli provoditi u kazališnim ustanovama, koja je također prekinuta, mora se nastaviti. Ondje gdje su osnivači kazališta jedinice lokalne samouprave, ministar ne treba potvrđivati intendanta kojega je

izabralo predstavničko tijelo. Ono je odraz političke volje građana koji svojim novcem većinom financiraju tu kazališnu ustanovu.

Audiovizualne djelatnosti, posebno hrvatski film, trebaju novi zamah, što će se postići ponajprije rješavanjem problema koji pritišću hrvatsku filmsku industriju, kao što su brojni odobreni, a nesnimljeni filmovi i trajna neizvjesnost zbog toga hoće li biti dovoljno novca za film u državnom proračunu. Država mora donijeti zakon, tj. preuzeti obvezu prema hrvatskom filmu, posebno kad je riječ o broju filmova i postotku njihova financiranja. HRT kao javna ustanova mora ponovno postati strateški partner hrvatskom filmu, istinski koproducent koji će sa svojim stručnjacima, tehnikom i novcem od pristojbe obogatiti hrvatsku filmsku produkciju na dobrobit hrvatskog filma i Hrvatske televizije. I komercijalni audiovizualni sektor u stvaranju hrvatskog filma mora pronaći svoj interes, a Hrvatski audiovizualni centar vidimo kao dobrodošao servis bogatog filmskog stvaralaštva. Podupiremo poticaje za inozemna filmska ulaganja, ne samo kao očekivanu dobrobit za gospodarstvo, nego prije svega kao mogućnost zapošljavanja hrvatskih filmskih radnika i razvoja filmskih struka.

Suvremena digitalna tehnologija radikalno je pojeftinila tehnički dio filmske proizvodnje, što je stvorilo uvjete za nezavisnu produkciju brojnim filmskim radnicima. Pobrinut ćemo se da se takav entuzijazam, stvaralaštvo i izvrsnost potaknu i nagrade. Svojim djelovanjem i zakonskom regulativom uredit ćemo kinematografiju na načelima poštenja i pravednosti, omogućujući filmskoj struci, zaposlenicima, autorima i svima onima koji sudjeluju u stvaranju filma uvjete u kojima će moći nastajati visokokvalitetna filmska djela u europskim profesionalnim i autorskim standardima.

Kulturna je baština temelj identiteta zajednica koje je kontinuirano baštine, a u vrijeme opće globalizacije, koja donosi i opasnost od jednolikosti kultura, očuvanje posebne nacionalne, ali i regionalne i lokalne baštine, nužan je uvjet za očuvanje kulturne raznolikosti. Kulturna baština ne smije ostati zatvorena u muzejima i arhivima jer ona ne svjedoči samo o našoj bogatoj prošlosti, nego predstavlja važan razvojni resurs ako se koristi na gospodarskim načelima i u skladu s načelima održivog razvoja.

Naš kulturni turizam i poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini djelatnosti su još nedovoljno razvijene, no suradnja tih naizgled odvojenih sektora osigurat će novac neophodan za bolje očuvanje, kolekciju i prezentaciju naše kulturne baštine. Što veći broj kulturnih dobara, našu bogatu materijalnu i nematerijalnu baštinu treba predstaviti javnosti, jer je to naša najbolja legitimacija pred svijetom, svjedočanstvo o tome što smo bili, što jesmo i što možemo biti u mozaiku univerzalne kreativnosti. Javnim ćemo novcem zato znatnije poticati povezivanje kulture i turizma, prezentaciju kulturnih sadržaja na mjestima brojnijih okupljanja turista, u nacionalnim parkovima i parkovima prirode, šireći tako istinu o tome da nismo samo zemlja iznimnih prirodnih

ljepota, nego i narod bogate kulture. Korist od takvog povezivanja imat će i industrija turizma kojoj se često prigovara nedostatak kvalitetnih sadržaja u standardnoj ponudi. Razvoj kulturnog turizma podrazumijeva bolje usklađivanje kulturne i turističke ponude kako bi se povećao posjet turista ne samo kazališnim, filmskim i glazbenim festivalima, nego i arheološkim nalazištima i brojnim muzejima.

Kulturna baština je svojom raznolikošću i brojnošću, svojim vrijednostima i značajem **naklonjena razvoju** poduzetništva, pa se sve one djelatnosti čijim proizvodima i uslugama komercijalnu vrijednost daje kreativni rad, **mogu nazvati** poduzetništvom utemeljenim na kulturnoj baštini. To se odnosi na svu kulturnu industriju, posebno na kreiranje i produkciju glazbe, kazališnih predstava, audiovizualne umjetnosti, kao i izložbe i festivale. Poduzetništvo se u Hrvatskoj, u sklopu gospodarske politike, pomaže raznim poticajnim mjerama, ali takva pomoć države izostaje kada je riječ o poduzetništvu utemeljenom na kulturnoj baštini. Tu se stvari moraju radikalno mijenjati pa planiramo s više javnih sredstava poticati i pomagati tu vrstu poduzetništva koje daje ne samo vidljiv gospodarski efekt, nego pridonosi stvaranju duhovnih vrijednosti i očuvanju kulturnog identiteta.

U sklopu suradnje s kulturama drugih naroda i zemalja, snažno ćemo podržati međudržavnu i međusektorsku suradnju kulturnih ustanova, posebice onih u regiji, ali se i aktivnije uključiti u europske projekte koji svojim fondovima potiču umjetničko stvaralaštvo i kulturnu suradnju.

Slobodu medija shvaćamo kao pravo novinara da istražuje, propituje i komentira sva zbivanja u interesu javnosti da dobije brzu, točnu i objektivnu informaciju i na činjenicama zasnovanu analizu društvenih tokova. Shvaćamo je i kao pravo novinara i urednika da budu oslobođeni političkih pritisaka, ali i pritisaka nakladnika koje žudnja za **zaradom** tjera u tabloidno novinarstvo lišeno svake društvene odgovornosti. Sloboda bez odgovornosti vodi u tiraniju, u politici kao i u medijima, čija je moć u suvremenom svijetu često jača od moći **političke elite**. Pravo na privatnost, na očuvanje ljudskog dostojanstva, časti i ugleda onih o kojima se piše, mora biti iznad izdavačkog prava na zaradu. **Posebno pravo na zaštitu dostojanstva imaju djeca. Uklanjanje stereotipa prema spolu u medijima trajno je opredjeljenje kojemu treba posvetiti pozornost u okviru medijskog obrazovanja.** Promjenom legislative, gdje to bude potrebno, borit ćemo se za takvo, slobodno i odgovorno novinarstvo.

Sve nužne zakonske promjene pripremit ćemo već u prvoj godini mandata. **Borba** za uređen medijski prostor koji odgovornim nakladnicima osigurava zaradu, a time i novo zapošljavanje u medijskoj industriji, kao i **pravo građana** na objektivno i kvalitetno informiranje, ostaje naša trajna zadaća.

U suvremenom svijetu Internet nije samo izvor informiranja, on **uz pomoć** društvenih mreža povezuje ljude, a predstavlja i nezaobilazno pomagalo u obrazovnim i radnim procesima na svim razinama. Besplatan Internet

- dostupan svima zato nije samo cilj naše kulturne politike, nego i one obrazovne i gospodarske koje Hrvatsku i njezine građane moraju u kratkom vremenu osposobiti
- za globalnu konkurenciju.

Naš odnos prema kulturi i medijima određuje naše uvjerenje da oba ova područja shvaćamo kao važan društveni odnos, kao stvaranje najboljih uvjeta za punu afirmaciju kreativnih potencijala koji na taj način stvaraju nove vrijednosti i tako obogaćuju društvo, ali i kao sredstvo razvitka uređene ljudske zajednice. Konačni cilj naše kulturne politike je održivi kulturni razvoj

9. ZDRAVLJE ZA SVE

Polazno načelo zdravstvene politike naše koalicije je **kvalitetna zdravstvena zaštita dostupna svima, prema** načelu sveobuhvatnosti, dostupnosti i solidarnosti. Zdravlje je ključan čimbenik kvalitete života svakog pojedinca i gospodarskoga i općega razvoja društva, pa stoga ističemo da ulaganje u zdravlje treba biti temeljna investicijska strategija svakog pojedinca i svakog društva.

Posljednjih godina svjedoci smo više **reformi** i pseudoreformskih pokušaja u hrvatskom zdravstvenom sustavu, s nizom kontradiktornosti, polovičnih rješenja i dvojbi, osobito u području organizacije i financiranja sustava. Posljedica tih (pseudo)reformi bilo je prebacivanje sve većeg dijela financijskih troškova s države na građane, sa zdravih na bolesne i s mladih na stare. Upravo stoga danas u Hrvatskoj, nažalost, pravo na zdravlje, kvalitetnu zdravstvenu skrb i lijekove najviše ovisi o financijskoj moći. **Nejednakost** naših građana danas je u zdravstvu najizraženija. Aktualna zdravstvena administracija nema viziju niti strategiju razvoja hrvatskog zdravstva pa se mnogi procesi u sva tri ključna aspekta hrvatskoga zdravstva (ekonomskom, zakonodavnom i stručnom) događaju stihijski.

Zbog svega toga, naša zdravstvena politika polazi od sljedećih mjera:

- da su pacijent i njegova obitelj u središtu zdravstvenog sustava. Stoga će se osnažiti uključivanje udruga pacijenata u donošenje odluka o ključnim zdravstvenim uslugama. **Budući da** građani (osiguranici) financiraju i održavaju naš zdravstveni sustav, **njihovo je pravo** dobiti najviše za svoj novac i istodobno imati potpuni uvid u način trošenja zdravstvenog proračuna
- medicinskom osoblju omogućit će se obrazovanje i usavršavanje putem različitih oblika subvencionirano-ga stipendiranja, a posebno će se poticati i odgovarajuće valorizirati izvrsnost, **marljivost** i odgovornost. Svjesni smo da dobre bolnice ne čine zidovi, nego ljudi – **stručnjaci**. **Osim na brizi** o pacijentima, naglasak u našoj strategiji razvoja zdravstva je **na sustavnoj brizi** o ljudskim resursima, kojima valja omogućiti da postaju

nu medicinski prepoznatljivi i da razviju znanje i talent ostajući u Hrvatskoj

- zdravstveno-regionalnu politiku razvoja institucionalno i sadržajno ćemo ojačati te uskladiti s gospodarskom politikom
- temelj reforme bit će javno zdravstvo **prema konceptu** doma zdravlja, uz promjenu standarda osiguranika po timu liječnika i **uz znatno veće ulaganje** u preventivu (samo jedna kuna uložena u preventivu, **dok** za kasnije liječenje **treba čak** deset kuna)
- revitalizirat ćemo centre za kućne posjete koji bi preuzeli dio poslova hitne medicinske pomoći. Službu hitne pomoći treba žurno reorganizirati jer je organiziranost, učinkovitost i **brzina te službe zrcalo** kvalitete zdravstva svakog društva i države. U konačnici, kontakt s hitnom pomoći je najčešće prvi, a nerijetko jedini doticaj građanina (osiguranika) sa zdravstvenim sustavom, koji on procjenjuje prema njezinoj stručnosti, organiziranosti, ali i humanosti.
- uvest će se regionalni centri za palijativnu skrb (hospiciji i/ili tzv. bolnice B-tipa), uz osiguranje sredstava za njihovo funkcioniranje (energičnije nastaviti programe upravne i fiskalne decentralizacije u zdravstvu)
- sekundarna zdravstvena zaštita jednakomjerno će se razvijati u svim županijskim bolnicama prema modelu **četiri šire ključne** medicinske djelatnosti (pedijatrija, ginekologija, interna medicina i kirurgija te njihove subspecijalnosti), uz razvoj tzv. dnevnih bolnica, a na taj način smanjit će se sadašnje nejednakosti između pojedinih hrvatskih regija
- tercijarna zdravstvena zaštita ravnomjerno će se razvijati u svim našim regijama, prema modelu četiri funkcionalna regionalna centra (KBC Split, KBC Rijeka, KBC Osijek i zagrebačke kliničke bolnice), u kojima će se rješavati najzahtjevniji i najsloženiji medicinski problemi koje županijske ustanove ne mogu riješiti
- za sve kraće dijagnostičko-terapijske procedure prednost će se dati dnevnim bolnicama. Organizacija dnevnih bolnica omogućit će brzu i učinkovitu dijagnostiku na jednom mjestu, bez **nepotrebnog** višestrukog vraćanja bolesnika u primarnu zdravstvenu zaštitu radi pojedinih pretraga. Time se stvaraju preduvjeti povećanja broja medicinskih postupaka, uz znatno smanjivanje predugih lista čekanja na pojedine dijagnostičke i terapijske postupke
- navedenom reorganizacijom primarne zdravstvene zaštite, bolničkog sustava i specijalističko-konzilijarne zaštite hrvatski zdravstveni sustav postat će učinkovitiji, što će otkloniti, odnosno znatno smanjiti mogućnost korupcije
- **uspostaviti će se cjelovita informatizacija zdravstvenog sustava. U zdravstvenom sustavu djeluju brojni subjekti, a svaka aktivnost i segment procesa unosa, postupka i ishoda, vezan uz zdravstvenu zaštitu, mora biti registriran, pohranjen i uvijek na raspolaganju onima koji su ovlašteni da donose odluke.** Odnosi se to **na zdravstvenu administraciju koja donosi propise, prati provedbu i obavlja kontinuiran nadzor, zdravstvene radnike koji**

moraju znati što je obavio pacijent koji je predmet medicinske obrade, sve do osiguravatelja koji snosi troškove zdravstvene zaštite.

- **razvijat će se zdravstveni turizam koji ima veliku prednost pred sezonskom turističkom ponudom jer osigurava svoje usluge tijekom cijele sezone**
- **proširit će se mreža telemedicinskih centara diljem Hrvatske. Naime, suvremeni razvoj telemedicine, odnosno „medicine na daljinu“, nužan je u našoj zemlji s tisuću otoka kojoj je jedan od ključnih ciljeva – razvoj turizma**
- **razvit ćemo sustav prevencije i ženama svih dobnih skupina učiniti dostupnim preventivne javnozdravstvene akcije. Posebnu pozornost posvetit ćemo zdravlju žena iz ruralnih područja, uvođenjem mobilnih zdravstvenih timova**
- **razvit ćemo sustav usluga za trudnice, uključujući izbor načina poroda unaprijedit ćemo zdravstvenu zaštitu žena starije dobi i žena s invaliditetom**
- uspostaviti će se kontinuirani preventivni rad s djecom i adolescentima (primjerice, program “SIGURNOST” koji obuhvaća ključne dijelove kompleksnog razdoblja odrastanja – od obiteljskih odnosa preko zdravstvenog i seksualnog odgoja sve do sigurnosti u prometu)
- zadržat ćemo relativno visok udio izdvajanja za zdravstvo u BDP-u, posebno ulaganjem u medicinsko osoblje i zdravstvenu infrastrukturu, uz pretežno državno financiranje zdravstva i bez znatnijega povećanja financijskoga učešća građana
- **potpuno će se uspostaviti sustav kvalitete zdravstvene zaštite. Strateška orijentacija u poboljšanju sustava kvalitete u zdravstvu temelji se na sintezi koncepata koji obuhvaćaju orijentiranost prema bolesniku i bolesnikovu sigurnost. Svakom zdravstvenom sustavu izazov je pronaći način kojim bi se u sklopu raspoloživih resursa osigurao jednak pristup, pravednost, sigurnost i kvaliteta zdravstvene zaštite zasnovana na dokazima, kontinuiranom razvoju vještina, tehnologija, sudjelovanju bolesnika u odlučivanju te izravnija pravna regulacija zdravstvene mreže i upravljanja zdravstvenim sustavima.**
- redefinirat ćemo liste lijekova i znatno proširiti osnovnu A listu lijekova
- **promijenit ćemo pravilnike i zakone sukladno recentnim znanstvenim spoznajama i medicini utemeljenoj na dokazima – primjerice, žurno ćemo promijeniti Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji**
- **zdravstvo će u osnovi biti dostupan svim našim građanima, bez obzira na to gdje žive.**

Rast standarda hrvatskih građana glavni je cilj naše zdravstvene politike. Upravo stoga, ne možemo prihvatiti strateško opredjeljenje i sadašnja zakonska rješenja prema kojima pravo na zdravlje, kvalitetnu zdravstvenu skrb i lijekove najviše ovisi o financijskoj moći pojedinca. Dakle, kvalitetan i **sveobuhvatan** skup zdravstvenih usluga, financiran iz doprinosa i proračuna, u osnovi mora

biti jednako dostupan svim našim građanima, a pacijent treba biti u središtu zdravstvenoga sustava. Politika takvog zdravstva zasniva se na trostrukoj solidarnosti:

1. solidarnosti zdravih s bolesnima,
2. solidarnosti bogatih sa siromašnima,
3. solidarnosti mladih prema starijima.

Briga za zdravlje svakoga pojedinca bit će ugrađena u sve naše provedbene politike, a za zdravlje će se brinuti svi hrvatski građani i institucije. Jednom riječju – zdravlje za sve, svi za zdravlje, zdravlje u svemu.

Zaključno, zdravlje je ključni čimbenik kvalitete života svakog pojedinca, te gospodarskoga i svakoga drugoga razvoja društva, pa će stoga i ulaganje u zdravlje biti u temeljima investicijske strategije Republike Hrvatske.

10. RAD I RADNIŠTVO

Dosadašnji proces tranzicije Hrvatske obilježila je stihija kapitalizma koji je nastao diobom postojećih dobara, a ne stvaranjem novih. Obilježila ga je nesmiljena utrka za **zaradom i brzim** bogaćenjem te obespravljenost širokih društvenih slojeva. Takav **tijek hrvatske tranzicije** valja prekinuti. Hrvatskoj ne treba divlji kapitalizam. Naša koalicija prihvaća i podupire tržišnu ekonomiju, ali ne i tržišno društvo. Hrvatskoj treba socijalno-odgovorno društvo, društvo u kojem radnik nije roba i u kojem su rad i solidarnost visoko na ljestvici društvenih vrijednosti. Treba nam društvo u kojem dominiraju socijalna solidarnost, osjećaj da svatko pridonosi zajedničkom naporu za opće dobro, ograničenje socijalne i ekonomske nejednakosti, **spolna ravnopravnost i jednaki ishodi**, zaštita ranjivih članova društva i suradnja socijalnih partnera. Takvo društvo mi ćemo i graditi.

Globalizacija, koja je nezaustavljiv proces, ima svoje dobre i loše strane. Svjedočimo tako globaliziranju tržišta i cijene kapitala, ali ne i globaliziranju solidarnosti i cijene rada. Želimo da Hrvatska bude aktivan činitelj procesa globalizacije kako bi iskoristila njen razvojni potencijal za dobrobit Hrvatske, ali i izbjegla opasnosti koje taj proces nosi za identitet i ravnopravnost malih naroda, pojedinaca i ekonomski ovisnih grupa, posebno radništva. Nema globalnog zahtjeva koji ćemo prihvatiti na štetu onih koji u Hrvatskoj žive od svoga rada.

Promjene koje globalizacija unosi u svijet rada donose potrebu novoga određenja socijalne države i radništva. Suvremeno radništvo danas čine svi koji žive od svoga rada: radnici u proizvodnji i uslužnim djelatnostima, stručnjaci, znanstvenici, nastavnici, obrtnici, državni službenici i namještenici, svi koji su samozaposleni. Svi ti radnici traže: kvalitetno radno mjesto, sigurnost i dostojanstvo rada, primjerenu plaću, socijalnu zaštitu i zaštitu svojih radnih prava. Zahtjev je jasan – poštena

plaća za pošten rad – i mi ćemo to i ostvariti.

Najveća povreda prava radnika je nezaposlenost. Stoga država radniku mora osigurati sigurnost rada. To je moguće gospodarskim razvojem i novim radnim mjestima. Ponovno ćemo aktivirati mjere aktivne politike zapošljavanja. Uz to, cjeloživotnim učenjem radniku treba omogućiti da se prilagođava potrebama tržišta rada i tehnološkom razvoju, te jača svoju kompetentnost. U vremenu u kojem ne radi, radnik mora imati socijalnu sigurnost i povezanu s mogućnošću stjecanja nove kvalifikacije. Mi ćemo to i omogućiti.

Hrvatski radnik ima pravo na posao dostojan čovjeka. Prihvaćamo činjenicu da tržišna konkurencija i razvoj novih tehnologija nameću fleksibilizaciju rada, ali istovremeno inzistiramo na sigurnosti rada, na mogućnosti novoga zaposlenja. Tražimo kvalitetna radna mjesta na kojima se vodi briga o zdravlju i dobrobiti radnika, **razvija vještina**, unapređuje radna okolina i poslovna organizacija te uspostavlja ravnoteža između poslovnog i privatnog života. Tako se postiže komplementarnost interesa poslodavaca i radnika u kojoj zaštita prava radnika, njihovo kvalitetno radno okruženje, pridonosi razvoju i konkurentnosti. Mi ćemo to i postići.

Samo visoki gospodarski rast omogućuje visoku razinu prava radnika. Zato je za jačanje položaja radnika, svih onih koji žive od svoga rad, kao i ranjivih članova društva, važno ostvarivati visoku stopu gospodarskoga rasta. Ali još je važnije novostvorenu vrijednost usmjeriti **prema obrazovanju**, zdravlju, mirovinama i kvalitetnoj proizvodnji. Tako ćemo postići i naše glavne ciljeve – obrazovanje, zdravlje, socijalnu sigurnost i posao za sve.

Prava radnika **u teoriji** drastično se razlikuju od prava u stvarnosti. Razina radničkih prava osigurana Ustavom i zakonima relativno je visoka. No, prevelik je ponor između proklamiranih prava i njihova ostvarivanja. **Ne može se govoriti o ravnopravnosti ako žene u prosjeku zarađuju 18% manje od muškaraca za rad jednake vrijednosti. To se mora promijeniti.** Teško je govoriti o Hrvatskoj kao o pravnoj i socijalnoj državi ako ona prava deklarira, ali njihovo provođenje ne osigurava. A prava radnika se ignoriraju i krše bez sankcija za prekršitelje i bez zaštite oštećenih radnika. Mi ćemo ta prava i provesti.

Pravna država mora biti učinkovit jamac zaštite prava radnika. Zauzimamo se za promjenu stanju u kojem dobro **sročeni** zakon u praksi ne pruža odgovarajuću zaštitu radnika i svakodnevno dovodi do grubog kršenja radničkih prava nezakonitim otkazima, **uskraćivanjem** plaće, poreza i doprinosa, neplaćanjem prekovremena rada, rada blagdanom i nedjeljom, radom na crno. **U takvim radnim** uvjetima stradava zdravlje radnika, vlada neravnopravnost i diskriminacija po **spolnoj**, dobnoj, nacionalnoj i bilo kojoj drugoj osnovi. Sigurnost radnika i radničkih prava jamčit će: pravedni zakoni, brzo pravosuđe, specijalizirani radni sudovi, neovisna i učinkovita inspekcija rada, besplatna pravna pomoć radnicima, sindikalna podrška radniku te strogo kažnjavanje onih koji svjesno i sustavno krše radnička prava.

Radnička participacija i suodlučivanje, kao oblik partnerstva rada i kapitala, jamči pravičnost uzajamnih odnosa, socijalni dijalog, sigurnost rada i motivaciju za rad. Zauzimamo se za nove forme radničke participacije i njihovo ozakonjenje, vodeći se iskustvima zemalja koje su na tom planu postigle najviše. Potreba za pravednošću, socijalnom solidarnošću i dijalogom, radničkom participacijom i sindikalnim djelovanjem ostaje trajna. Pravo suodlučivanja, sindikalnoga i poslodavačkog organiziranja, pravo na štrajk, pravo kolektivnog pregovaranja i ugovaranja, osiguravanje socijalnoga minimuma dohotka, pravo na sigurne uvjete rada i zdravo radno okruženje, pravo na profesionalni razvoj i obrazovanje na radu, pravo na socijalnu sigurnost i socijalno osiguranje povezano s radom, sastavni su dijelovi našega odnosa prema radničkim pravima. Uz ta se prava veže i pravo jednakoga postupanja prema osobama različitog spola, odnosno zabrana diskriminacije i uznemiravanja **ranjivih skupina po bilo kojoj osnovi**.

Trend fleksibilizacije radnih odnosa bit će povezan sa sigurnošću radnog mjesta kao prava na rad. Činjenica da se radni odnosi reformiraju i mijenjaju može značiti mijenjanje određenih prava, no nikako **neće doći u pitanje** osnova same zaštite koja se pruža radnim odnosom. Pravo na kolektivno pregovaranje, kao i pravo na brzi postupak zaštite pred nacionalnim pravosuđem, te postupci mirenja i arbitraže uklopit će se u područje radnog zakonodavstva. Snažno će se afirmirati mehanizmi sudjelovanja radnika u odlučivanju razmjernom obavijesti, savjetovanja i suodlučivanja. Radnim zakonodavstvom potaknut će se razvoj radničkih vijeća, skupova radnika i predstavnika radnika u nadzornim odborima.

Mi polazimo od stajališta da je veću fleksibilnost na tržištu rada, kao poticaj bržega i lakšega uključivanja nezaposlenih na tržište rada, moguće implementirati samo uz istodobno osiguranje visoke razine **zaposlivosti** i sigurnosti radnika za vrijeme traženja posla, **u skladu sa suvremenim načelom tzv. fleksigurnosti**. Naše poimanje **fleksigurnosti-zaposlivosti** uključuje višu razinu ulaganja u aktivne mjere zapošljavanja, višu stopu sudjelovanja radnika u cjeloživotnom učenju, odgovarajući sustav naknada u HZZZ-u u slučaju nezaposlenosti u vrijeme traženja posla, povezan sa sustavom obveznih prekvalifikacija, razvijen sustav socijalne sigurnosti, a ne samo umjereniju zakonsku zaštitu zaposlenja. To se posebno odnosi na **vrijeme krize**. Za razliku od aktualne vlade koja je u jeku krize skratila primanje naknade za nezaposlene, mi držimo da je potrebno učiniti upravo suprotno – **produljiti** trajanje naknade za vrijeme nezaposlenosti u slučaju posebne skupine nezaposlenih, koji su bez radnog mjesta ostali ne svojom voljom i izravno pod utjecajem krize.

U krizi se najprije i najlakše otpuštaju žene. One su, poznato je, manje plaćene i rade na nesigurnijim radnim mjestima. No, kad žena izgubi radno mjesto, posebno ako je u teško zaposljivoj dobnoj skupini, teško je bez državne potpore očekivati njezino skoro ponovno ekonomsko osamostaljenje. Zato treba ulagati u progra-

me aktivnog zapošljavanja i socijalne usluge u najširem smislu te prekvalifikaciju, doškolovanje i cjeloživotno obrazovanje, kako bi žene ostvarile ravnopravnost na tržištu rada.

Naša koalicija pojačat će brigu za otvaranje novih radnih mjesta, odgovornost za veću zaposlenost i pomoć radnicima na tržištu rada. Nužna je **prenamjena** Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje iz posrednika na tržištu rada u središnju državnu agenciju za politiku zapošljavanja i prilagodbu radnika koji traži posao. To je mjesto susretanja obrazovnog sustava, poslodavaca, radnika, lokalnih i regionalnih razvojnih inicijativa. Ova je institucija osobito dužna pomagati posebno osjetljivoj kategoriji radnika da se zaposle (mladi, žene, invalidi, starije i slabije obrazovani radnici). Isto **tako**, treba osnovati posebnu znanstvenu instituciju za rad koja će analizirati promjene u svijetu rada, otkrivati relevantne činjenice i **plasirati** ih donositeljima političkih i zakonodavnih odluka te pratiti njihov učinak.

Zaštita zdravlja radnika pretpostavka je humanoga radnog procesa. Osim za osiguranje općega učinkovitog zdravstvenog standarda za sve, zauzimamo se za posebne mjere u zaštiti zdravlja radnika – osnivanje Fonda za zaštitu zdravlja na radu, jačanje inspekcije zaštite na radu, vraćanje prava invalidima rada i njihovo izjednačavanje s drugima, proširenje zakonske zaštite na radu i na atipične oblike rada. Sustav zdravstvenoga, kao i mirovinskoga osiguranja, te osiguranja od posebnog rizika vezanog za rad, ključni su dijelovi socijalne sigurnosti radnika.

Hrvatskoj je potreban brži razvoj socijalnoga dijaloga i socijalnoga partnerstva. To je uvjet ne samo gospodarskoga rasta, nego i razvitka cijeloga društva. Treba više istinskoga partnerstva, suradnje u edukaciji i uspostavi povjerenja među socijalnim partnerima te stvaranja klime koja će kolektivne pregovore učiniti nezaobilaznim za reguliranje odnosa radnika i poslodavaca. Zauzimamo se za više bipartitnog dijaloga u korist rada i radnika te poduzetništva, a manje države i njezina arbitriranja.

Usklađenost obiteljskoga i profesionalnoga života dio je našega pristupa radu. Ta je zadaća novi dio Europskoga socijalnoga programa i, između ostalog, znači brigu o djeci, pogodnosti dopusta za oba spola, fleksibilna radna mjesta i financijske pogodnosti za zaposlene roditelje te brojne druge mjere koje doprinose kvaliteti života. Socijalno odgovornoga društva nema bez uravnoteženoga sudjelovanja muškaraca i žena u svijetu rada i u obiteljskom životu. Žena mora imati ravnopravnije uvjete pristupa i sudjelovanja na tržištu rada, muškarac treba više participirati u obiteljskom životu. Usklađenost obiteljskoga i profesionalnoga života pretpostavka je ostvarivanja jednakih mogućnosti žena i muškaraca na tržištu rada. To nije samo socijalna, nego i ekonomska kategorija. Uravnoteženo sudjelovanje žena i muškaraca u radnom svijetu i u obiteljskom životu temelji se na novom dogovoru o raspodjeli obveza poput brige o kućanstvu, brige o djeci i starijim osobama u obitelji, ali i uspostavi i unapređenju javno financiranih s time

povezanih usluga, koje uključuju i prednosti roditeljnoga odnosno roditeljskoga dopusta, kao i lepezu naknada nezaposlenim roditeljima. Mi ćemo se za to zauzimati.

Ostvarivanje bolje brige i zaštite rada i radničkih prava unaprijedit ćemo drukčijim i samostalnijim institucionalnim rješenjima u ustroju i djelovanju Vlade i nadležnih državnih institucija.

11. MIROVINSKI SUSTAV I SOCIJALNA POLITIKA

11.1. Mirovinski sustav

Mirovinski sustav, koji se 2001. godine reformirao uvođenjem drugoga i trećega stupa mirovinskoga osiguranja, predstavlja napredak u odnosu na stari mirovinski sustav koji se oslanjao isključivo na tekuću raspodjelu. Aktualni problemi s kojima se mirovinski sustav suočava zahtijevaju, međutim, **oprezno** kritičko procjenjivanje rezultata dosadašnjega funkcioniranja mirovinskoga sustava.

Na temelju javne rasprave koju ćemo provesti u prvoj godini mandata utvrdit ćemo smjernice za nastavak mirovinske reforme radi unapređenja mirovinskoga sustava u **potpunosti** i uklanjanja nedostataka i nepravdi. Treba otkloniti tri glavna problema – za nove mirovine urediti održiv i pravedniji sustav ostvarivanja mirovinskih prava, za stare mirovine osigurati **održiv** sustav usklađivanja i **optimalan** odnos ostvarivanja mirovina iz prvoga stupa te jasno razlikovati mirovinska prava iz mirovinskoga sustava od prava utvrđenih posebnim zakonima. Dinamika unapređenja mirovinskoga sustava najviše će biti povezana s dinamikom ostvarivanja ukupnoga gospodarskoga programa, rastom gospodarskih aktivnosti i rastom zaposlenosti.

U nastavku mirovinske reforme, dat ćemo odgovor na uočene neusklađenosti u mirovinskom sustavu, pri čemu ćemo ukinuti sadašnji sustav povlaštenih mirovina za saborske zastupnike, članove vlade i suce Ustavnoga suda. Odgovorit će se i na pitanja povezana s financiranjem mirovina, kao i na pitanja vezana uz sve izraženije zahtjeve prema individualizaciji mirovina, s jedne, te održanjem potrebne razine solidarnosti i primjerene visine mirovina, s druge strane.

Postojeća razina mirovina neće se smanjivati, a provodit će se odgovarajući održivi sustav usklađivanja visine mirovina s inflacijom i troškovima života. Osobito pažljivo razmotrit ćemo prilagodbe nekih parametara mirovinskoga sustava, u prvom redu mirovinske dobi i mirovinskoga staža, promičući vrijednost punoga radnog staža i za muškarce i za žene. Zauzet ćemo se za institucionalizaciju fleksibilnog odlaska u starosnu mirovinu, nagrađujući dulji radni staž od punoga staža te primjerenije rješavajući penalizaciju pri prijevremenom odlasku u mirovinu vezano uz puni radni staž. **Mirovinski**

sustav mora biti pravedan i održiv, ali i osjetljiv na razlike prema spolu. Zato ćemo razmotriti mogućnosti **fleksibilnijeg odlaska u mirovinu posebno radno opterećenih žena**. Cilj nam je postupno povećavati iznos prosječne mirovine u odnosu na iznos prosječne plaće.

Zauzet ćemo se za uspostavu tzv. nultog potporno-ga stupa iz kojega bi osiguranici, uz provjeru imovine i dohotka ili pak na načelima univerzalizma, dobivali temeljnu potporu financiranu porezima. Taj bi stup obuhvatio i stare poljoprivredne mirovine ostvarene do 1999. godine. Riješit ćemo i problem mirovina građana Republike Hrvatske koji primaju **nerazmjerne, niske** mirovine iz država nastalih nakon raspada bivše SFRJ.

Od posebnih pitanja provedbe mirovinskoga sustava usmjerit ćemo se na mjere kojima će se dodatak na mirovinu uključiti u mirovinu i o tome izdati rješenja, utvrditi minimalnu osnovicu za uplatu doprinosa po kvalifikaciji osiguranika, odgovarajuće smanjivati zdravstveni doprinos umirovljenika te uvesti obvezu da nadležna institucija informira osiguranike o uplaćenim mirovinskim doprinosima **jednom na godinu**.

Preuzimamo obvezu stvaranja uvjeta za bolje mirovine iz drugoga stupa, sudjelovanjem radnika, poslodavaca i države. Također, odgovarajućim olakšicama stimulirat će se mirovinska štednja u trećem stupu.

11.2. Socijalna politika

Socijalna politika kao tema i kao razrađen bitni dio državne politike gotovo se potpuno izgubila iz hrvatske javnosti. Ukupna socijalna zaštita u Hrvatskoj utemeljena je na pogrešnoj i štetnoj pretpostavci sadašnje Vlade da je socijalna skrb oblik državnog milosrđa. Bez ikakve ideje o sustavnoj socijalnoj politici, koja bi postupno dovela do smanjenja siromaštva i bez razumijevanja osnovne svrhe **takve** vrste **intervencije** u socijalni položaj grupa i pojedinaca, Vlada po vlastitu iskazu izjednačuje funkciju i ciljeve državne socijalne politike s funkcijom dobrotvornih organizacija i udruga. Socijalna politika države i dobrotvorne organizacije po svojoj su definiciji, međutim, na suprotnim stranama spektra intervencija u socijalno-ekonomsku raslojenost društva. Glavna zadaća dobrotvornih udruga jest upravo milosrđe, odnosno ublažavanje posljedica siromaštva, teškoća proizašlih iz invalidnosti, pružanje utočišta beskućnicima i gladnima i to uz pomoć mobiliziranja individualne solidarnosti građana koji mogu i žele pomoći. Tom svojom funkcijom, takve organizacije ne samo da olakšavaju život mnogim pojedincima, nego i pridonose razvoju društvene svijesti o potrebi solidarnosti i kooperacije, a ne samo kompeticije.

S druge strane, osnovna zadaća socijalne politike **države je otklanjanje** uzroka siromaštva, beskućništva i gladi te osiguravanje, putem svoje intervencije, temeljne građanske jednakosti za sve, bez obzira na posebne potrebe ili bilo koji oblik otežane participacije u društvu.

Među temeljnim funkcijama i razlozima za postojanje države svakako je osiguravanje građanske jednakosti. Bez te jednakosti suvremena država ne može funkcionirati, a socijalna politika jedan je od bitnih korektivnih instrumenata nejednakosti, proizašlih bilo iz siromaštva, bilo iz posebnih potreba zbog prirođenih ili stečenih fizičkih teškoća, životne dobi, reproduktivne funkcije i slično. Socijalna politika je primarno način osiguravanja uvjeta u kojima svatko ima slobodu izbora i osobnu autonomiju. Država koja ne osigurava građansku jednakost nije bezosjećajna, nego disfunkcionalna država – država koja ne služi svojoj svrsi. Tako definirana socijalna politika nužno je usko povezana s razvojem i gospodarskim rastom.

Stranke naše koalicije, u skladu sa svojom političkom tradicijom i vrijednosnom orijentacijom, vođenje socijalne politike smatraju jednim od najvažnijih političkih ciljeva koji građanima treba vratiti socijalnu sigurnost, a društvo graditi na načelima socijalne kohezije i socijalne pravde. Socijalna politika jedna je od ključnih javnih politika koja utječe na održivi razvoj društva. Ona će se baviti uzrocima, oblicima i posljedicama redistribucije nacionalnog dohotka, a cilj joj je prevladavanje socijalnih rizika i saniranje posljedica koje na alokaciju socijalne dobrobiti donosi tržište. Naša će socijalna politika u svom djelovanju polaziti od društvenih vrijednosti kao što su solidarnost, socijalna pravda, jednakost, socijalna sigurnost, socijalna kohezija. Socijalna politika za nas nije izraz milosrđa i dobročinstva države, nego je ona svrha države da sve svoje građane izjednači u pravima i osigura im ravnopravnu mogućnost sudjelovanja u društvu.

Socijalna politika obuhvatit će širok prostor različitih mjera u područjima demografske, pronatalitetne i populacijske politike, politike socijalnog stanovanja, obiteljskih i drugih potpora, posebne zaštite socijalno ranjivijih skupina stanovništva, kao što su djeca, mladi, starije osobe, osobe s posebnim potrebama, nezaposleni, beskućnici i sl. **Socijalna politika obuhvatit će širok prostor različitih mjera u područjima demografske politike, politike ravnopravnosti spolova, obiteljske politike, obrazovanja od jasličke dobi, politike socijalnoga stanovanja i drugih, kao i posebne zaštite socijalno ranjivih skupina poput djece, mladih, starijih, osoba s invaliditetom, nezaposlenih, beskućnika – uz izraženu svijest o spolnim razlikama koje u svim spomenutim i drugim skupinama treba prevladati.** Zauzimamo se za koncipiranje sustavne, moderne i održive socijalne politike koja će, na temeljima suvremenih teorijskih pristupa i praktičnih rješenja poznatih pije svega u zemljama Europske unije, Hrvatsku učiniti zemljom koja je u stanju građanima jamčiti blagostanje i socijalnu sigurnost. Socijalna politika bit će rezultat društvenih vrijednosti koncepta socijalne države i stvarnih mogućnosti koje društvo ima za njihovo oživotvorenje. To od državne vlasti zahtijeva pokretanje gospodarskoga rasta, kao temelja za ostvarivanje ciljeva i mjera socijalne politike, a zatim i odgovarajuće usklađivanje s drugim javnim politikama, s obrazovnom i zdravstvenom ponajprije.

Ključni smjerovi naše ukupne socijalne politike na području sustava socijalne zaštite su sljedeći:

Sustav socijalne skrbi temeljit ćemo na četiri osnovne odrednice – integracija svih regulatornih, institucionalnih i provedbenih postupaka i usluga iz raznih sustava i politika u sustav socijalne skrbi, decentralizacija sustava s državnih institucija na jedinice lokalne i regionalne samouprave, deinstucionalizacija sustava i partnerstvo državnoga sustava i udruga civilnoga društva u provedbi socijalne skrbi.

Sustav socijalne skrbi građanima će jamčiti temeljnu sigurnost u smislu gradnje dovoljno čvrste socijalno-zaštitne mreže koja će biti osjetljiva na opasnosti koje mogu dovesti do socijalnoga, zdravstvenoga ili ekonomskoga propadanja. Reforme započete početkom 2000. god. nisu dovršene, a velikim su dijelom izmijenjene na način da su temeljne odrednice reforme većim dijelom ili sasvim ostale neostvarene. Na navedenim odrednicama ćemo u sljedećem mandatnom razdoblju, uz uključivanje civilnoga društva i privatnoga sektora u socijalni sustav, sasvim provesti reformu ovog sustava.

To će, među ostalim, uključiti: reorganizaciju i modernizaciju socijalnih službi na temelju analize i revizije postojećih normativa u djelatnosti socijalne skrbi, kako bi se sustav bolje dimenzionirao prema stvarnim i specifičnim lokalnim potrebama, transformaciju ustanova radi povećanja učinkovitosti njihova djelovanja i bolje i pravovremene identifikacije potencijalnih korisnika socijalnih naknada i drugih oblika socijalne skrbi, uspostavu instituta supervizije u sustavu socijalne skrbi, jačanje prevencije, rane procjene i rane dijagnostike radi ranog utvrđivanja i intervencija prema potrebama korisnika.

Poticat ćemo socijalno poduzetništvo u suradnji s jedinicama lokalne samouprave i udrugama civilnoga društva, posebno u organiziranju mreže prodavaonica s niskim cijenama. Osnivat ćemo regionalne centre specijalizirane za pružanje pomoći zlostavljanoj i zanemarenoj djeci i njihovim roditeljima te provoditi programe edukacije, specijalizacije, profesionalizacije i nadzora udomiteljstva za djecu bez roditeljske skrbi radi povećanja omjera djece smještene u udomiteljske obitelji u odnosu na djecu smještenu u domove, uz istodobnu prenamjenu domova u one obiteljskoga tipa. Radit ćemo na olakšavanju postupaka usvajanja i boljoj socijalnoj integraciji djece, razradi i primjeni modela stanovanja, školovanja i zapošljavanja djece bez roditeljske skrbi nakon navršenih 18 godina. Posebno ćemo unaprijediti sustav pomoći i rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju, te ćemo provoditi mjere za otklanjanje prosjačenja, beskućništva i trgovanja s djecom i mladima. **Definirat ćemo mrežu skloništa za žene žrtve nasilja i osigurati održivo financiranje iz državnog i lokalnih proračuna. Razvit ćemo programe socijalne i ekonomske integracije žena i djece žrtava nasilja nakon izlaska iz sigurnih kuća.**

Naša koalicija posvetit će se provedbi djelotvornoga sustava potpore samohranim roditeljima, poboljšanju socijalnih usluga i skrbi za starije i nemoćne građane,

provođenju učinkovitijih mjera skrbi za osobe s invaliditetom, uključujući njihovo individualizirano financiranje, neovisno stanovanje, lakše zapošljavanje i ukupnu socijalnu integraciju. Poticat ćemo i vođenje socijalne stambene politike.

Reformu sustava **socijalne** pomoći i naknada provodit ćemo uz zadržavanje socijalnih prava najugroženijih skupina, njihovo bolje identificiranje te uz eliminaciju mogućih preklapanja i multipliciranja socijalnih programa i transfera na različitim razinama, od lokalne do državne. To će zahtijevati **kompletnu** informatizaciju i umrežavanje sustava, uspostavu jedinstvenoga registra svih korisnika socijalnih naknada, izdavanje socijalnih iskaznica te uvođenje novoga i transparentnog sustava kriterija za dodjelu socijalnih prava i naknada.

Cilj nam je sređivanje stanja u programima socijalne skrbi do kraja 2012. godine, nakon čega bi bila moguća funkcionalna i financijska decentralizacija sustava.

12. POLITIKE ZA MLADE

U vrijeme opće gospodarske i društvene krize i narušavanja sustava vrijednosti, posebno su ugrožena a za razvoj društva osobito važna skupina – mladi. Društvena marginalizacija mladih, kakva je danas na djelu, najgori je oblik trošenja društvenoga kapitala. Mladi se više doživljavaju kao društveni problem, a ne kao društveni potencijal. O njima se govori u kontekstu delinkvencije, ekscesa, ovisnosti. Ali mladi nisu društveni problem, nego je pomanjkanje društvenoga interesa za mlade pravi društveni i politički problem. Naša koalicija borit će se za drukčiji pristup mladima. Otvarat ćemo prostor za društveno sudjelovanje i političko odlučivanje mladih i to ne samo o njihovim sektorskim pitanjima u suodlučivanju mladih za mlade. Omogućavat ćemo suodlučivanje mladih o svim političkim pitanjima, polazeći od razina lokalnih zajednica, jer su sva politička pitanja ujedno pitanja njihove i naše budućnosti. Mladi su za nas budućnost, ali i sadašnjost našega društva.

Prevladavanje spolno uvjetovanih razlika od najranije dobi putem obrazovnog sustava, odnosno iskorjenjivanje stereotipa, otvorit će prostor za jednake obrazovne ishode djevojčica/djevojaka u odnosu na dječake/mladiće i time korjenite promjene u ekonomskoj, socijalnoj i obiteljskoj politici na srednji i dugi rok.

Stopa nezaposlenosti mladih dvostruko je viša od prosječne, a oni koji rade, suočavaju se s još izraženijim udarima koji dolaze iz nereguliranoga tržišta rada. Loša materijalna situacija mlade čini ekonomski sve ovisnijima, što kao posljedicu ima sve kasnije zasnivanje obitelji. Krediti, koji su postali jedini način rješavanja stambenoga pitanja mladih, opterećuju mladu osobu gotovo cijeli radni vijek. Trenutačno obrazovni sustav ne proizvodi zaposlivu radnu snagu, jer upisne kvote ne odražavaju potrebe tržišta rada.

Procesi i promjene koje se događaju na tržištu rada nameću potrebu prilagođavanja radnika tim promjenama. Poslodavci sve više traže stručnu i brzo prilagodljivu radnu snagu – i tu je prostor za mlade. Naš cilj je omogućiti mladima da tu šansu iskoriste na najbolji mogući način. Entuzijizam, nove ideje, volja za učenjem i usavršavanjem, otvorenost novim vještinama i tehnologijama, mobilnost, prilagodljivost – sve su to prednosti koje mladi do sada nisu imali priliku sasvim iskoristiti.

Približavanjem članstvu u Europskoj uniji, našim se mladima otvaraju nove mogućnosti sinergijom domaćih politika s europskim. Nažalost, u ovom trenutku hrvatske institucije nisu spremne za provođenje akcijskih planova europskih politika za mlade, što može dodatno dovesti do gubitka različitih mogućnosti mladih osoba, pogotovo na području obrazovanja, mobilnosti, zapošljavanja i poduzetništva mladih.

Stoga će naša koalicija poseban naglasak staviti na one politike koje će mladima omogućiti kvalitetnije obrazovanje, lakši ulazak u svijet rada i početak samostalnog života te veću i odgovorniju ulogu u zajednici na lokalnoj i državnoj razini. Također ćemo znati iskoristiti sve prednosti hrvatskoga članstva u Europskoj uniji da bi naši mladi dobili što bolje obrazovanje i mogućnost zapošljavanja te stambenog zbrinjavanja. Upravo taj trokut – škola, posao, stan – čini okosnicu naših politika za mlade.

Bolje obrazovanje i lakši ulazak u svijet znanja uključivat će provedbu ukupnoga obrazovnog sustava koji u konačnici treba osigurati kvalitetno, dostupno i cjeloživotno obrazovanje za mlade, uz povezivanje obrazovanja s gospodarskom strategijom i radnim mjestima. Kvalitetno obrazovanje znači veće izdvajanje proračunskih sredstava za potrebe obrazovanja i bolju opremljenost hrvatskih škola te jednosmjensku nastavu, smanjivanje razreda i individualiziran pristup u nastavi uz odgovarajuće dopunske i dodatne programe. Dostupno obrazovanje je preduvjet za dostizanje europskoga prosjeka visokoobrazovanih građana. Dostupnost školovanja stvarat ćemo i besplatnim obveznim školovanjem do stjecanja prve kvalifikacije, besplatnim upisom prve godine studija svima, omogućavanjem povoljnih studentskih kredita s obvezom otplaćivanja tek nakon zaposlenja. **Postići se može isto** stipendiranjem, kreditiranjem i stimuliranjem doktorskih studija, besplatnim prijevozom svih školaraca s ciljem rasterećenja **kućnih proračuna**, čime bi školovanje prestalo biti (često neizdrživ) teret za roditelje, ali i uvođenjem subvencioniranih menzi u sustav osnovnog i srednjeg školstva, uz poticanje zdrave prehrane i domaćih proizvođača.

Poslovne prilike kontinuirano se mijenjaju **pa će država aktivnom** politikom cjeloživotnog obrazovanja i programa profesionalnoga usavršavanja, dokvalificiranja i **prekvalificiranja** biti oslonac mladim radnicima koji traže zaposlenje ili bolju šansu na tržištu rada. Bolju povezanost obrazovanja s gospodarstvom **radi mogućnosti** zaposlenja ostvarivat ćemo i izradom državne i regionalne studije. U njoj bi se strateškim pristupom

odredila znanja potrebna za konkurentnost nacionalne ekonomije te odredili prioritetni obrazovni programi koji bi se upisivali po stimulativnim kvotama.

Uz lošu gospodarsku perspektivu, kao glavni uzrok nezapošljavanja mladih, ističe se manjak radnoga iskustva i praktičnih vještina rada mladih. S ciljem podizanja konkurentnosti mlade radnoaktivne snage i pružanja većih mogućnosti zapošljavanja mladih, u svrhu smanjenja stope nezaposlenosti mladih provodit ćemo i sljedeće mjere:

- bolju informiranost o mogućnostima zaposlenja i samozapošljavanja nakon završetka obrazovnog ciklusa
- čvršće povezivanje tržišta rada s obrazovnim sustavom na **stručnoj praksi** i pripravničkom stažiranju
- obvezivanje javnoga i poticanje privatnoga sektora na zapošljavanje mladih
- **priznati** profesionalni volonterski rad i kvalifikacije iz iskustva
- poticaji, porezne olakšice i druge stimulacije za zapošljavanje mladih
- daljnje poticanje razvoja maloga i srednjeg poduzetništva
- prateći europske mjere poticanja poduzetništva mladih i samozapošljavanja mladih uvest ćemo posebne kredite i poticaje za mlade poduzetnike
- maksimalno ćemo iskoristiti mogućnosti Europskog regionalnog razvojnog fonda i Europskog socijalnog fonda za otvaranje novih radnih mjesta u slabije razvijenim područjima Hrvatske

U državi u kojoj su mladi ugrožena društvena skupina mi se zauzimamo za decentraliziran model stambenoga zbrinjavanja za mlade, u kojem svaka općinska i gradska jedinica sukladno procijenjenim potrebama razvija svoj model. Sukladno mogućnostima i potrebama lokalne sredine, takav stambeni model za mlade može se ostvariti:

- **Poticanom** stanogradnjom,
- Raspodjelom građevinskoga zemljišta,
- Povoljnim najmom i otkupom stanova.

Kao alternativa tržišnim cijenama stanova, mladima će se ponuditi prednosti poticajne stanogradnje, kao instrument za:

- početak samostalnoga života u stanovima po jeftinim cijenama najma,
- mogućnost kasnijega otkupa stana, uz umanjenje cijene za iznos plaćenoga najma
- aktiviranje mirovinskih fondova i životnih osiguranja radi poboljšanja realizacije programa stambenih štedionica,
- siguran krov nad glavom mladima na početku životnoga osamostaljenja.

Poticat ćemo i lakše uključivanje i djelovanje mladih u znanosti, kulturi, sportu i udrugama civilnoga društva, radi olakšanja njihove socijalne integriranosti i jačanja

ukupne društvene perspektive. Hrvatskoj još uvijek nedostaje kvalitetan i adekvatan institucionalni okvir za provedbu nacionalnih politika za mlade. Jačanjem institucija za mlade, koncentriramo sva operativna znanja i resurse za provođenje svih javnih politika koje su usmjerene mladima, od obrazovanja i znanosti, zapošljavanja mladih, rješavanja stambene politike za mlade. S ciljem jačanja institucija za mlade u svrhu podizanja kvalitete i standarda života mladih, predložiti ćemo osnivanje posebne institucije u državnoj upravi koja bi raspolagala svim operativnim resursima za mlade, kreirala, implementirala i vrednovala provođenje svih politika za mlade u Republici Hrvatskoj. Također, oformit ćemo poseban fond za sufinanciranje projekata mladih, kako bi se maksimalno iskoristili svi financijski instrumenti EU dostupni mladima i organizacijama mladih.

Sport je posebno važna djelatnost, kako za mlade, tako i za cijelo društvo. Cilj nam je više uključiti državu u potporu razvoja sporta i bavljenja sportom te unaprijediti rekreativno, zdravstveno, školsko, profesionalno i promotivno značenje sporta i sportaša. Unaprijedit ćemo administrativno vođenje sporta osnivanjem samostalnoga središnjeg tijela državne uprave koje će biti mjerodavno za sport. To će tijelo biti središnje mjesto formuliranja zakonodavnih prijedloga o organizaciji i djelovanju sporta, sportskih saveza i sportskih klubova, financiranja sportskih programa i programa razvoja sporta, stručnoga dijaloga o pitanjima unapređenja sportskih djelatnosti, kategorizacije sportova i sportaša, predlaganja i provođenja propisa o zdravstvenim, obrazovnim, radnim, mirovinskim i drugim oblicima potpore i priznanja vrhunskim sportašima, predlaganja Nacionalnoga programa sporta i ukupnoga upravnog nadzora sportskih djelatnosti.

13. HRVATSKI BRANITELJI IZ DOMOVINSKOGA RATA

Hrvatski branitelji iz Domovinskoga rata sastavni su i zaslužni dio hrvatskoga društva, kojima država, zbog njihova povijesnoga doprinosa obrani i stvaranju suverene i neovisne hrvatske države, treba osigurati sustavnu i dobro organiziranu skrb i pomoć u rješavanju problema s kojima se susreću u poslijeratnim vremenima. Branitelji su raznolika društvena skupina, u kojoj se pojedinci međusobno razlikuju po svom imovinskom i socijalnom položaju, obrazovanju, dobi, **spolu**, interesima, zaposlenju i društvenoj uključenosti, zdravstvenom i psihičkom stanju. Zato naša koalicija polazi od toga da je nužno primijeniti individualizirani pristup svakom branitelju i poštovati ga kao zasebnoga i važnoga pojedinca. Branitelje ne smatramo socijalnom kategorijom, niti posebnim krugom povlaštenih građana, već društvenom skupinom heterogenih pojedinaca koji dijele zajedničko iskustvo sudjelovanja u Domovinskome ratu i zajedničke probleme koji su posljedica ratnih zbivanja.

Naš savez određuje se prema Domovinskom ratu kao obrambenom i pravедnom ratu, vođenom radi obrane slobode građana Republike Hrvatske i njenoga teritorijalnoga integriteta. Naša koalicija imat će pošten, pravedan i transparentan odnos prema braniteljima. Zalagat ćemo se za trajno poštivanje i zaštitu povijesne istine, dostojanstva i značaja Domovinskoga rata i samih branitelja. Nećemo ukidati, niti smanjivati niti jedno pravo istinskim sudionicima i stradalnicima Domovinskoga rata.

Polazeći od činjenice o potrebi zaštite dostojanstva svih hrvatskih branitelja Domovinskoga rata, zauzimat ćemo se za poštivanje osobnog dostojanstva branitelja i socijalnu osjetljivost prema braniteljima i članovima njihovih obitelji. Uvjereni smo da je moguće graditi takav sustav odnosa prema braniteljima koji dugoročno može učiniti hrvatske branitelje, kao i sve stradalnike Domovinskoga rata, članovima zajednice bez frustracija i ogorčenja, kao posljedice dosadašnje nedosljednosti i parcijalnog pristupa toj osobito važnoj skupini hrvatskih građana. **Neoprostivo** je to što 15 godina od završetka Domovinskoga rata postoje neriješeni problemi branitelja, udovica, djece poginulih i smrtno stradalih branitelja, roditelja, ratnih vojnih invalida, civilnih invalida Domovinskoga rata i svih ostalih koje je rat obilježio nekom tragedijom. **Bit ćemo odlučni u razrješavanju i konačnom dobivanju svih podataka o hrvatskim braniteljima i civilnim stradalnicima koji se još smatraju nestalima.**

Snažan osjećaj pravедnosti, kao i odbacivanje teze o kolektivnoj odgovornosti za eventualno počinjena nedjela tijekom domovinskog rata nameću obavezu sankcioniranja pojedinačnih slučajeva zločina.

U mnogobrojnim razgovorima i susretima s braniteljima i braniteljskim udrugama identificirali smo stvarne uzroke i probleme i na tome ćemo temelju raditi na otklanjanju prepreka i teškoća s kojima se braniteljska populacija još suočava u ostvarivanju zasluženih prava. Naša koalicija utvrdit će preciznu strategiju ostvarivanja prava branitelja i stradalnika Domovinskoga rata, kojom ćemo otkloniti probleme nastale **tijekom dugogodišnjeg** pogrešnog i štetnog odnosa kojim je trenutačna vlast prisvajajući branitelje i njihove nesporne zasluge, kupovala i prisvajala zasluge za sebe. Naš cilj nije politički se dodvoravati, niti prešućivati negativne pojave u politici prema braniteljima, nego želimo nagrađivati i poticati otvoreni dijalog i pošten i pravedan partnerski odnos između državnih institucija i branitelja, kako bi se ta zaslužna kategorija hrvatskih građana istinski društveno integrirala u suvremenu i europsku Hrvatsku.

U provođenju svojih politika prema braniteljima, želimo se odmaknuti od dosadašnjega načina rada u kojem su se programi, odluke i mjere donosile stihijski, bez pratećih analiza učinaka i korektivnih mjera, a samo prema trenutnim političkim interesima stranke na vlasti. Zato je i stvarni učinak tih mjera bio prvenstveno sanacijskoga, a ne preventivnoga karaktera i nije bio dugoročno i sustavno koristan za hrvatske branitelje. Mi

ćemo promijeniti pristup u rješavanju problema branitelja i stradalnika Domovinskoga rata i polazit ćemo od nestranačkoga i partnerskoga pristupa u radu sa svim braniteljskim i stradalničkim udrugama.

Sustavnim djelovanjem radit ćemo na vraćanju povjerenja javnosti u časni **naziv hrvatski branitelj**. Branitelje ne smatramo teretom koji živi iznad društvenoga standarda zajednice. Ustrajat ćemo na dosljednosti i pravédnosti sustava prema onima koji su podnijeli žrtvu, patnju i bol, kako bi s ponosom društvo dalo, a oni primili ono što im pripada. Sve ono što je dodijeljeno pravédno i zasluženno, časno je primiti kao priznanje zajednice. Ni jedan sustav ne smije dopustiti ponižavanje onih koji su ga stvorili i bili moralni stup društva u određenom trenutku.

U mandatu koji je pred nama, naše politike za branitelje poticat će i omogućavat će punu socijalnu reintegraciju branitelja u svijet rada, lokalnu zajednicu i društvo u cjelini, posebno putem sustava prekvalifikacija, školovanja, podrške pri zapošljavanju i poduzetništvu i ostalih načina njihova uključivanja u aktivni društveni život. To se prvenstveno odnosi na nezaposlene branitelje, branitelje čije su obitelji težega imovinskoga statusa i branitelje koji zahtijevaju dodatnu zdravstvenu i socijalnu skrb. Usmjeravat ćemo aktivnosti cjelokupnoga društva na način koji će dovesti do potpune sinergije i osjećaja zajedništva i međusobnoga uvažavanja svih dijelova civilnog društva. Provođeci svoj ukupan razvojni program gospodarskih i društvenih promjena u Hrvatskoj, radit ćemo i na promjenama uvjeta koji će u konačnici dovesti do toga da se branitelji i u novim mirnodopskim vremenima mogu osjećati i stvarno biti društveno korisni.

Naše politike prema braniteljima temeljit će se na tri osnovna programa – novi model zapošljavanja branitelja, izmijenjeni sustav stambenoga zbrinjavanja branitelja i novi model zdravstvene skrbi za branitelje. Pojedinačne mjere obuhvatit će među ostalim: izmjenu zakonske regulative kako bismo uključili više ključnih resora (poljoprivreda, gospodarstvo, turizam) u zapošljavanje nezaposlenih branitelja, subvencioniranje privatnog sektora za zapošljavanje branitelja, podupiranje uključivanja branitelja u sustav zadrugarstva, poticanje radne aktivacije radi smanjenja preranoga odlaska u mirovinu. Radit ćemo **na povećanju** proračunskih sredstava za stambeno zbrinjavanje branitelja i sufinanciranje programa stambenoga zbrinjavanja u jedinicama lokalne samouprave, **na liberalizaciji** postupka sudjelovanja pravnih osoba (stambenih zadruga, građevinskih tvrtki) u gradnji braniteljskih stambenih jedinica, uvođenju paralelnoga modela povoljne gradnje stambenih objekata ili kupnje stanova za branitelje kako bi se izbjegla getoizacija branitelja. Uvest će se podsustav zdravstvene skrbi za hrvatske branitelje koji će se stalno prilagođavati novonastalim potrebama korisnika, posebno radi prevencije bolesti rizičnih skupina unutar braniteljske populacije te osigurati transparentan rada Fonda hrvatskih branitelja radi zaštite vlasnika udjela od mogućih zlouporaba i

malverzacija i uspostaviti novo simboličko priznanje ratnim herojima i stradalnicima.

Jedan od važnijih zadataka ustrojene administracije za potrebe branitelja, bit će daljnje sređivanje registra branitelja. Pravno će se razriješiti, utvrditi i utemeljiti pojam, broj i sustav branitelja i branitelja dragovoljaca domovinskog rata, te kategorizirati borbeni od neborbenog sektora i utvrditi pripadajuće administrativne razlike.

Jedan od važnijih zadataka ustrojene administracije za potrebe branitelja bit će daljnje sređivanje registra branitelja. Pravno će se razriješiti, utvrditi i utemeljiti pojam, broj i sustav branitelja i branitelja dragovoljaca Domovinskog rata te **kategorizirati borbeni i neborbeni sektor i utvrditi pripadajuće administrativne razlike. Nadležna ministarstva predložiti će način i opseg objave registra branitelja. Nije nam namjera provoditi opću reviziju braniteljskih statusa, ali će Ministarstvo branitelja djelovati prema informacijama o pojedinačnim zloporabama braniteljskog statusa.**

Među najvažnijim promjenama u načinu provođenja politike za branitelje bit će decentralizacija cijeloga sustava. Poticati ćemo bolju koordinaciju i aktivnije sudjelovanje jedinica lokalne i regionalne samouprave u provođenju politike za branitelje. Snažno podupiremo osnivanje administrativnih tijela za braniteljska pitanja (ureda za branitelje) pri jedinicama lokalne samouprave. Podržavat ćemo i na **odgovarajući način financijski** pomagati lokalnu samoupravu u provođenju specifičnih programa prekvalifikacija i zapošljavanja nezaposlenih hrvatskih branitelja. Uspostavit će se program dodatne zdravstvene skrbi za oboljele branitelje, **osnovati** regionalni socijalno-zdravstveni centri za branitelje i primjeniti kvalitetan model stambenog zbrinjavanja ratnih stradalnika

14. ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI I VANJSKA POLITIKA

14.1. Europska unija za sve – za Europu građana

Okončanjem pregovora o članstvu u Europskoj uniji, Hrvatska je ušla u novu fazu svoga razvoja i definiranja svoje vanjske politike. Ta nova faza odvijati će se u dva osnovna koraka:

- a) Ispunjavanje preuzetih obveza i provođenje neophodnih reformi pod nadzorom institucija Europske unije do punopravnog članstva (očekivano 1. srpnja 2013.);
- b) Uspješno političko, gospodarsko i socijalno funkcioniranje Hrvatske kao punopravne članice Europske unije (očekivano nakon 1. srpnja 2013.).

Tim koracima hrvatska politika prema i unutar Europske unije postupno prerasta iz vanjske, u kombinaciju

vanjske i unutarnje politike. Nerazdvojiva povezanost unutarnje i vanjske politike doći će naročito do izražaja upravo u ovom području. To je dodatni razlog zbog kojega široka uključenost građana u hrvatske europske politike dobiva na važnosti. Projekt Europske unije u Hrvatskoj mora se odražavati na način života, izgradnju i afirmiranje društvenih vrijednosti i funkcioniranje institucija, u prvom redu svega **u zemlji**. Zato naša koalicija smatra da Savez za Europu mora biti u prvom redu široki savez građana i savez s građanima.

Stranke naše koalicije lijevoga centra imale su i imat će aktivnu i vodeću ulogu u procesu uključivanja Hrvatske u Europsku uniju. Sadašnja vlast je samo preuzela našu pro-europsku politiku, ali su to učinili iz nužde političkog oportunitizma, a ne zbog vlastitih uvjerenja. Po svojoj vokaciji i političkoj orijentaciji mi smo izvorno pro-europske stranke. Svoj odnos prema Europi gradili smo i gradit ćemo na tradicijama socijalne Europe, koje su ugrađene u temeljne vrijednosti Europske unije. Naša koalicija danas je jednako euro-optimistična kao što je to bila jučer i kao što ćemo to biti sutra. Provođenje europskih prilagodbi, konačno dovršenje pristupnih pregovora i ulazak Hrvatske u Europsku uniju doživljavamo i kao naš uspjeh. U njega smo ugradili naše politike, naša politička uvjerenja i naš politički rad u zajedničkom Savezu za Europu.

Mi polazimo od toga da proširenje Unije na tranzicijske zemlje označava ponovno udruživanje Europe. Hrvatska želi i zaslužuje biti dijelom tog ponovnoga susreta. Ovdje se ne radi o novootkrivenom europskom identitetu Hrvatske. U djelatnim naporima za ostvarivanje europske budućnosti Hrvatske prepoznajemo nastavak povijesnih težnji i povijesne hrvatske pripadnosti europskome političkom, civilizacijskom i tradicijskom krugu. Takvu svoju europsku povijest unijet ćemo i u našu europsku budućnost. Takvu europsku budućnost doživljavamo kao dugoročno i održivo jamstvo uspješne Hrvatske i uspješnih hrvatskih građana. Hrvatska zaslužuje Europsku uniju, a Europska unija zaslužuje imati u svome članstvu stabilnu i uspješnu europsku Hrvatsku.

Europa počinje u glavi i djelovanju svakoga pojedinca. Hrvatska će biti spremna za članstvo u Uniji tek kada svaki pojedinac shvati i prihvati norme europskog ponašanja. Kada govorimo o Europskoj uniji, ne govorimo o nečemu što je važno za države i državne institucije, nego razgovaramo o stvarima koje su važne za građane. I zato graditi europsku Hrvatsku znači **njegovati** njezine europske građane, spremne i sposobne pokazati i dokazati da je Hrvatska zemlja mogućnosti i europske budućnosti. Mi ćemo staviti naglasak na osposobljavanje građana za djelovanje u uvjetima članstva u Uniji. Izgrađivat ćemo Europu građana i Europsku uniju za građane. Tražimo savezništvo ne samo svake političke stranke, nego i svakoga hrvatskoga građanina na osposobljavanju Hrvatske za Europsku uniju. Važno je da Hrvatska uđe u Europsku uniju, ali je za nas još važnije da

Europa uđe u Hrvatsku.

U tom savezništvu svima nudimo visoki gospodarski rast, demokratsku obnovu i građane i institucije sposobne djelovati u uvjetima članstva u Europskoj uniji. Nudimo održivost nacionalnih i socijalnih vrijednosti, zaštitu prirodnih resursa i očuvanje prostora, kao integralnog resursa.

U stanju smo pokazati svim građanima da Europska unija donosi Hrvatskoj tri velike prednosti – dugoročnu političku i demokratsku stabilnost, održivu gospodarsku konkurentnost i društvenu i pravnu uređenost i sigurnost. To su one dodane vrijednosti koje niti jedna članica, pa ma koliko ona velika i snažna bila, ne može sama osigurati u mjeri u kojoj joj to može jamčiti zajednički učinak članstva u Uniji. U globaliziranom svijetu samo snažna Europska unija može svojim članicama, pa onda i Hrvatskoj, omogućiti snažan i učinkovit utjecaj na globalnu svjetsku politiku i globalno svjetsko gospodarstvo.

Nama nije svejedno u kakvu će Europsku uniju ući Hrvatska, niti nam je svejedno kakva će Europska unija ući u Hrvatsku. Danas u Hrvatskoj postoje dva pogleda i dva očekivanja od Europske unije. Postoje u Hrvatskoj dvije Europske unije. Jedna Europa postoji kod onih pojedinaca i političkih stranaka koje olako pristaju svoj privatni materijalni ili politički interes zadovoljavati u savezu sa istim takvim malim ili većim europskim mešetarima i profiterima koje ne zabrinjavaju ljudske sudbine i ljudska prava. Za takve, brzi ulazak u Europsku uniju ubrzava i povećava izgleda za novu zaradu i novu pretvorbu – ovoga puta za pretvorbu iz nacionalnoga u strano vlasništvo nad svim u Hrvatskoj. U gospodarski slaboj i politički povodljivoj Hrvatskoj, koja bi bila spremna bespogovorno predati se stranom kapitalu, takva Europa nužno bi se pretvorila u vanjskoga gospodara.

A druga Europa postoji kod onih pojedinaca i političkih stranaka koje nisu spremne rasprodavati nacionalne interese i vrijednosti za račun pojedinačnih interesa, koje se zalažu za dovođenje gospodarski razvijene i konkurentski pripremljene Hrvatske u europsku obitelj, uz osiguranje ravnopravnoga i razmjernoga utjecaja Hrvatske u institucijama Unije. Mi se zalažemo za takvu drugu Europu i drugu Hrvatsku. U takvoj Europi spremni smo, osim klasičnih nacionalnih interesa, braniti i nacionalne interese novoga doba – interese očuvanja socijalno osjetljive Europe i održavanja ravnoteže koju je Europa uspjela uspostaviti između države i tržišta, između individualne i društvene odgovornosti, između konkurencije i solidarnosti, između rada i kapitala i između radnih prava i besćutnosti profita. Takve europske i hrvatske vrijednosti zagovarati će i braniti će naš Savez. Zato na članstvo Hrvatske u Europskoj uniji gledamo kao na priliku i obvezu dokazivanja odlučnosti u sprječavanju da se tržišno gospodarstvo pretvori u tržišno društvo. Mi jamčimo da ćemo u Hrvatskoj graditi Europsku uniju za sve, a ne samo za neke.

Završetak pristupnih pregovora i ulazak Hrvatske u članstvo Europske unije za sadašnju vlast je proces tro-

fejnoga karaktera, čija je glavna svrha donijeti i upisati zasluge stranci koja je na vlasti u trenutku završetka pristupnoga procesa. Za nas je to, međutim, proces transformacijskoga karaktera, čija je svrha iskoristiti institucionalni okvir, sinergiju i sistematizirano iskustvo Europske unije za izgradnju i razvoj vlastite države. Za njih je ulazak u Europsku uniju kraj posla, a za nas je to tek početak velikoga i stalnoga posla na stvaranju boljega života u boljoj Hrvatskoj.

Pogrešno je i štetno poticati očekivanja da će članstvo u Uniji, samo po sebi, biti rješenje gospodarskih problema u Hrvatskoj. I u članstvu u Europskoj uniji konkurentnost nacionalnoga gospodarstva gradi se i podržava kod kuće, a ne u Briselu. I u članstvu u Europskoj uniji dobra nacionalna vlada mora znati kako na najbolji način iskoristiti prednosti zajedničkih europskih politika za napredak vlastitoga gospodarstva. Što s brodogradnjom, što s poljoprivredom, što s postojećim, a što s potencijalnim novim industrijama i ulaganjima – odgovore će morati dati hrvatska vlada, a ne Europska komisija.

U komunikaciji Europe hrvatskoj javnosti, a pogotovo u pripremama za referendum o članstvu Hrvatske u Europskoj uniji, nećemo samo objašnjavati i promovirati vrijednosti i koristi od Europske unije, nego ćemo, u suradnji s udrugama civilnoga društva, otvarati dijalog i razgovarati s građanima o svim prednostima i nedostacima članstva u Uniji. Nedvosmisleno pozivamo hrvatske građane da izađu na referendum i izjasne se za članstvo Hrvatske u Europskoj uniji, te tako potvrde i podrže proeuropsku politiku i programe koju su stranke naše koalicije prve i uvele u hrvatsku politiku i društvo.

Naša koalicija ima programe, projekte i ljude koji će ponuditi i ostvariti visoki gospodarski rast i demokratsku obnovu, te osposobiti građane i institucije za suvereno djelovanje u uvjetima članstva u Europskoj uniji. Odnose izvršne i zakonodavne vlasti u definiranju stavova za djelovanje hrvatskih predstavnika u institucijama Europske unije uredit ćemo na način koji će osiguravati ravnotežu između odgovarajućeg utjecaja Hrvatskoga sabora na definiranje mandata izvršnoj vlasti i potrebe odgovarajuće fleksibilnosti i pravovremenosti djelovanja izvršne vlasti pri usuglašavanju u institucijama Europske unije.

Mi jamčimo da ćemo u europsku obitelj uvesti gospodarski razvijenu i konkurentski pripremljenu Hrvatsku. Tako ćemo na najbolji način osigurati ravnopravni i razmjerni utjecaj Hrvatske u institucijama Europske unije, uz istovremeno očuvanje temeljnih odrednica hrvatskoga nacionalnoga identiteta, tradicije, kulture, jezika i prirodnih i društvenih vrijednosti kojima je hrvatsko društvo održavalo svoju samostojnost tijekom povijesti.

14.2. Vanjska politika

14.2.1. Osnivanje politika prema susjedima

1. Hrvatska ima veće i konkretnije interese od članica Europske unije za ostvarivanje održive političke i gospodarske stabilnosti u jugoistočnoj Europi, jer je to naše neposredno susjedstvo. Prednosti našeg članstva u Europskoj uniji neće biti potpune sve **dok i ostale** države u regiji ne postanu članice Unije.
2. Kao koalicija na čelu buduće članice Europske unije zauzimat ćemo se za regionalnu stabilnost, dobrosusjedске odnose i europsku budućnost svih država jugoistočne Europe. Bit ćemo aktivan zagovornik regije u Europskoj uniji i Europske unije u regiji. **Neka** naše članstvo u Uniji bude poticaj i motiv **ostalima u regiji**, koji pokazuje da se isplati raditi na prevladavanju gospodarskih i političkih teškoća i prepreka, primjenjujući temeljne vrijednosti i iskustva Europske unije. **Pomagat ćemo i podupirati** države u regiji na njihovu reformskom putu prema Uniji, kako u jačanju njihovih administrativno-pregovaračkih kapaciteta, tako i **u unapređenju** međusobnih političkih i gospodarskih veza.
3. **Tražiti ćemo načine za rješavanje** mogućih novih otvorenih pitanja sa susjednim državama kako bismo ih što prije i što **uspješnije riješili dogovorom** ili posredovanjem, sustavno **izbjegavajući praksu** da se neriješena bilateralna pitanja koriste kao razlog za blokiranje multilateralnih pregovora o pristupanju novih članica. Rješavanje većine bilateralnih problema olakšat ćemo njihovim dovođenjem u vezu s korištenjem sredstava Unije za prekograničnu suradnju sa susjednim državama, pretvarajući tako probleme u razvojnu priliku.
4. **S obzirom** na važnost stabilnosti Bosne i Hercegovine za stabilnost cijele regije, treba **osnovati poseban** task-force za Bosnu i Hercegovinu. To je prethodnica radnih grupa koje će postojati za ostale susjede i djelovat će sve dok se Bosna i Hercegovina formalno-institucionalno ne pridruži Europskoj uniji (statusom kandidata ili početkom pregovora). Prva zadaća task-forcea je **inicijativa i sudjelovanje** u pripremama regionalne konferencije o Bosni i Hercegovini.

14.2.2. Politika prema Europskoj uniji i unutar Unije

1. Ulaskom u članstvo EU-a Hrvatska od sljedbenika zajedničke vanjske i sigurnosne politike, što smo dosad uglavnom bili, postaje sukreator europske vanjske i sigurnosne politike i uključuje se u okvire globalne agende. U provođenju zajedničke vanjske i sigurnosne politike Europske unije, Hrvatska se neće samo pasivno priklanjati definiranim vanjsko-političkim pozicijama, **nego aktivno** sudjelovati u usuglašavanju i definiranju vanjske politike Europske unije, **unoseći svoje** interese i prioritete koliko to **bude moguće**. Hrvatska će aktivno sudjelovati i u definiranju i provođenju zajedničkih horizontalnih i globalnih politika Europske unije, osobito na području energetike, prometa, zaštite okoliša, klimatskih promjena, održivog razvoja i ljudskih prava. U tom će kontekstu trebati **početi** obavljati pripreme za razmjerno sudjelovanje hrvatske diplomacije, kadrovski i sadržajno, u djelovanju Europske diplomatske službe (EEAS).
2. Kao buduća članica, Hrvatska će se dodatno profilirati i promicanjem stvaranja Jadranske strategije EU-a po uzoru na Baltičku, odnosno Dunavsku strategiju. Ona predstavlja novi strateški način makroregionalnoga upravljanja koji uključuje lokalnu, regionalnu, državnu i europsku razinu. Argumenti u korist takve inicijative su višestruki, **a polaze od toga** da bi se prometno, energetski i ekonomski povezao i ojačao prostor srednjoeuropskih, istočnih i južnih članica Europske unije **te ih usmjerio** na snažnije korištenje zemljopisnih, političkih i gospodarskih prednosti koje proizlaze iz jadranske, odnosno sredozemne orijentacije. Hrvatskoj će inicijativa omogućiti **jačanje pozicije** u regiji, **veće ulaganje** u energetsku i prometnu infrastrukturu (luke, željeznica) **zahvaljujući** sredstvima EU-a te **lakšu** kontrolu i financiranje troškova upravljanja i kontroliranja svojih granica, kao budućih **vanjskih Unijinih schengenskih granica**. Jadranska makroregija treba postati instrument **bolje i učinkovitije** apsorpcije dostupnih sredstva EU-a za realizaciju kvalitetnih projekata koji će jačati globalnu konkurentnost Hrvatske **i jadranskoga** bazena, a s druge strane biti instrument jačanja eurointegracijskih procesa na području jugoistoka Europe.
3. Od tri odrednice europskoga identiteta – balkanske, mediteranske i srednjoeuropske – hrvatska je vanjska politika do **sada gotovo najviše** zanemarila našu mediteransku dimenziju. Ni bilateralni odnosi, ni sudjelovanje u multilateralnim inicijativama na Mediteranu nisu do sada sustavno uključivani u vanjskopoličke prioritete. **To treba što prije promijeniti u smjeru** aktivnog sudjelovanja Hrvatske u projektu Europske unije za Mediteran i zajedničkim mediteranskim projektima i bilateralnoj suradnji s mediteranskim zemljama. **Povijesnu i tradicionalnu** pripadnost mediteranskom krugu Hrvatska danas treba iskoristiti za intenzivniju suradnju i sudjelovanje u mediteranskim projektima u području gospodarstva, zaštite mora i okoliša od prekograničnih onečišćenja, zaštite biostaništa, prometnog povezivanja, bolje trgovine, migracijske politike, dijaloga civilizacija, kulturne suradnje te političke stabilizacije.
4. Hrvatska će jačati suradnju i strateško partnerstvo sa susjednim i zemljopisno bliskim zemljama članicama Europske unije na srednjoeuropskom, alpskom i jadranskom području, prije svega s Austrijom, Italijom, Slovenijom, Slovačkom, Češkom Republikom, Mađarskom i Poljskom. Ciljevi suradnje su stvaranje uvjeta za jačanje prekogranične suradnje, zaštite okoliša, gospodarske, tehnološke i znanstvene suradnje,

prometnog i infrastrukturnog povezivanja, artikuliranje zajedničkih interesa na razini institucija EU-a te realizacija zajedničkih projekata iz fondova Unije. Važan instrument za realizaciju suradnje je nedavno prihvaćena Dunavska strategija EU-a. Unutar Europske unije, Hrvatska **će se posvetiti** i razvijanju odnosa sa zemljama Višegradske skupine.

5. Hrvatska će aktivno pridonositi inicijativi za oživljavanje i novo osmišljavanje politike Europske unije **prema susjednim** zemljama EU-a. S obzirom na geopolitički položaj i hrvatske interese, to je područje na kojem Hrvatska može aktivno pridonijeti razvijanju zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU-a. To se posebno odnosi na doprinos artikuliranju politike Europske unije prema Bliskom i Srednjem istoku i arapskom svijetu južnog Mediterana.

6. Radna grupa za politike EU-a
Posebna radna skupina mora preuzeti zadaću formuliranja hrvatskih stajališta o inicijativama i mjerama zajedničke vanjske i sigurnosne politike Unije koje se predlažu u institucijama EU-a te formuliranja prijedloga i **stajališta** koje će iznositi hrvatska strana. Njezina zadaća će biti i detaljno praćenje realizacije obveza preuzetih prema Uniji i unutar nje.

7. Fondovi EU-a
Trebati će odrediti tijelo državne uprave koje će se baviti koordiniranjem korištenja sredstava iz fondova EU-a kako bi se postigao sinergijski učinak i maksimalna iskorištenost sredstava koja će nam potencijalno biti na raspolaganju. Važno je ustanoviti model sufinanciranja projekata na svim razinama, kao i riješiti pitanje financiranja izrade projekata na svim državnim razinama (središnja, regionalna, lokalna).

14.2.3. Migracije

Može se očekivati da će u sljedećih pet godina Hrvatska od tradicionalno emigracijske zemlje postati imigracijska zemlja. Imigranti će dolaziti s obiteljima, što znači da će društveni utjecaj imigracije **biti širi od tržišta** rada. Protezat će se i na obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav, a svakako će utjecati na opću klimu u društvu u vezi s ljudskim pravima i pitanjem različitih oblika diskriminacije.

Hrvatska je bez iskustva, nepripremljena **za situaciju** s kojom će se suočiti u sljedećih pet godina. Kao što se vidi iz primjera drugih, pa i najstarijih članica EU-a, takva situacija prijeto degradacijom razine ljudskih i građanskih prava, oživljavanjem ili jačanjem desnog političkog ekstremizma pa i mogućnošću većih društvenih sukoba. **Posebnu pozornost treba pritom iskazati ostvarivanju ljudskih prava migrantkinja, kao osobito ranjive skupine često izvrgnute višestrukoj diskriminaciji.**

Iz navedenih razloga važno je **da jedna** od politika,

koju kao i većinu ostalih treba formulirati u suradnji s ostalim resorima, bude politika pripreme za suočavanje s fenomenom imigracije radnika i njihovih obitelji u Hrvatsku te **institucionalna** i socijalna prilagodba na nove okolnosti.

U vanjskopolitičkim aktivnostima posebnu pozornost treba posvetiti suradnji sa zemljama iz kojih će pristizati najviše migranata

14.2.4. NATO

Sustavno sudjelovanje u suradnji s Ministarstvom obrane u političkoj komponenti NATO-a kao oblika suradnje s ostalim zemljama **članicama**.

Politička komponenta NATO-a ujedno je iznimno važan, formalizirani kanal suradnje političke i sigurnosne suradnje sa SAD-om. S obzirom na **globalno značenje** i ulogu SAD-a, očito je da će SAD i u budućnosti imati interes u našoj užoj i široj regiji. **Na toj razini** i tim temeljima Hrvatska treba razvijati partnerstvo sa SAD-om.

U svrhu što uspješnijeg razvijanja te politike, treba institucionalno formalizirati i urediti suradnju između Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva obrane.

14.2.5. Gospodarska diplomacija

S izuzetkom **susjednih** zemalja, Europske unije, nekolicine zemalja članica EU-a i SAD-a, ukupan i dominantan naglasak vanjske politike treba staviti na gospodarske odnose Hrvatske s ostalim zemljama. To ne znači da gospodarski odnosi **nemaju važnu** ulogu i u odnosima s navedenim zemljama. Međutim, u odnosima s navedenim zemljama politički odnosi prethode ili imaju prvenstvo pred gospodarskima u vanjskoj politici. U svim drugim slučajevima vanjska politika treba biti **jedan od** važnih kanala i u funkciji gospodarskih odnosa.

Stoga treba osnovati banku portfolija hrvatskih tvrtki sposobnih za izlazak na treća tržišta. Treba također **ustanoviti godišnje** susrete s hrvatskim investitorima kako bi se ustanovile i otklonile teškoće koje imaju u poslovanju u Hrvatskoj.

14.2.6. Multilateralna suradnja

Članstvo u međunarodnim organizacijama treba postati instrument za osiguranje hrvatskih interesa u okviru područja koja te organizacije pokrivaju. Treba odrediti prioritete u multilateralnoj suradnji. U tom smislu za pojedine međunarodne organizacije treba postaviti dugoročne ciljeve koji se **članstvom u organizacijama** mogu ostvariti. Poziciju i djelovanje hrvatskih predstavnika treba osnažiti i postaviti na načelima osiguranja dugoročnih i strateških interesa Republike Hrvatske.

Aktivno sudjelujući u međunarodnim organizacijama, Hrvatska mora postati aktivan protagonist i takvo djelovanje koristiti za jačanje međunarodnih partnerstava s drugim zemljama. Međunarodne organizacije i **njihovo djelovanje** moraju postati instrument za jačanje imidža, promociju Hrvatske i hrvatskoga identiteta u međunarodnom okruženju te služiti kao potpora gospodarskoj diplomaciji.

14.2.7. Posebni projekti

Ovu kategoriju politika moguće **je nadopunjavati** u skladu s potrebama, mogućnostima i prilikama koje se pružaju. Ovdje navodimo neke posebne projekte:

- Zaklada Mažuranić - **bavit će** se medijskom, izdavačkom, kulturnom, znanstvenom i obrazovnom suradnjom u regiji
- HRT program za regiju jugoistočne Europe
- Hrvatska Provansa - projekt regionalnoga razvoja Dalmatinske zagore na temelju integrirane turističke ponude, kombinirane s poljoprivredom i prehrambenom prerađivačkom manufakturom i oživljavanjem klimatskih, arhitektonskih, gastronomskih, sportskih i drugih tradicijskih potencijala; to je i primjer projekta prekogranične suradnje, u ovom slučaju s BiH
- Vanjska politika putem visokog obrazovanja - projekt sustava stipendiranja studenata iz **inozemstva** na hrvatskim sveučilištima..

15. OBRANA I NACIONALNA SIGURNOST

U novim međunarodnim odnosima određenim procesima globalizacije, prioriteti sigurnosti su usmjereni na ekonomsku, ekološku i socijalnu sigurnost, a prioritetni elementi suvremene sigurnosne politike su politička stabilnost i upravljanje krizama.

Stoga naša koalicija ne pristupa problematici nacionalne sigurnosti samo u okvirima uskoga obrambeno-obavještajnoga shvaćanja i inzistira na širenju okvira sigurnosti u smjeru građanskoga poimanja sigurnosti, što znači da sigurnost pojedinca mora prethoditi prosudbi i određenju sigurnosne politike. Dakako, to ne znači proglašavanje svake pojave «sigurnosnim problemom», nego spoznaju da niz nekonvencionalnih prijetnji sigurnosti može proisteći iz neodgovornog odnosa prema okolišu i prirodi, nepravedne podjele i upravljanja resursima, socijalnih i regionalnih nejednakosti, neodržive proizvodnje hrane i tome slično.

Za nas se sloboda i sigurnost dopunjuju - širenje prostora slobode u našem društvu pridonosi sigurnosti, a prijetnje sigurnosti ne mogu biti izlika za ograničavanje sloboda.

U zaštiti vitalnih nacionalnih interesa i ostvarivanju strateških ciljeva, članstvo u NATO-u i skorašnje članstvo

u Europskoj uniji je najbolji okvir koji daje dugoročna jamstva za ostvarenje hrvatskih nacionalnih interesa, uključujući izgradnju i razvoj države koja služi svojim građanima. Europska unija je trajni okvir za stabilnost, funkcioniranje institucija države, te standarda zaštite

c) prava pojedinca. Europska pravna stečevina za Hrvatsku treba biti minimum i polazište, a ne maksimum standarda.

Učinkovitost politike sigurnosti pretpostavlja sinergijsko djelovanje svekolikih sposobnosti društva u zaštiti nacionalnih interesa. I to ne samo političkih, obrambenih i sigurnosnih kao tradicionalnih sposobnosti, nego i svih ostalih čimbenike sigurnosti kao što su gospodarski, društveni, upravni, zdravstveni, obrazovni, znanstveni, kulturni i ekološki.

a) Prijetnje sigurnosti

Smanjivanje napetosti u neposrednom sigurnosnom okruženju rezultiralo je rastom suradnje, što, uz veliko smanjenje brojčanoga stanja oružanih snaga u susjednim zemljama i njihovu želju za uključivanje u euroatlantske integracije, značajno smanjuje mogućnost ponovnog izbijanja izravnih oružanih sukoba.

No, 21. stoljeće je prepoznatljivo po nizu novih izazova sigurnosti. To su prije svega izazovi energetske sigurnosti, klimatskih promjena, sigurnosti opskrbe hranom, kao i izazovi uzrokovani migracijama, regionalnim razlikama, diskriminacijom ili isključenošću pojedinih društvenih skupina, te izazovi koji proizlaze iz pograničnog kriminala, posebice krijumčarenja ljudi i droge.

Prijetnje nacionalnoj sigurnosti su svekolike i s različitim stupnjem vjerojatnosti, a to su: međudržavni vojni sukobi; krizna žarišta u svijetu; širenje oružja za masovno uništenje; terorizam; narušavanje okoliša; prirodne nesreće i katastrofe; organizirani kriminal; narušavanje energetske sigurnosti; ugrožavanje kritične infrastrukture; ugrožavanje informacijske sigurnosti; prijetnje javnim dobrima i gospodarska nestabilnost. Mogućnosti ugroza nacionalne sigurnosti su višestruke, no posebno treba ukazati na ugrozu upravljanja krizom i državom suprotno javnom interesu.

b) Sposobnost zaštite nacionalne sigurnosti

Međunarodna situacija se procesima globalizacije neprekidno mijenja i utječe kako na svjetsku, tako i na sigurnost Hrvatske, iznutra i izvana. Bit tih globalizacijskih procesa je da su unutarnji i međunarodni oblici sigurnosti postali sve više protkani sa značajnim utjecajem na one koji određuju politiku.

Prvi korak ka uspješnosti je spoznati i razumjeti do koje mjere je Hrvatska, djelujući neovisno ili u okvirima EU-a i NATO-a ili sa svojim izravnim susjedima, u mogućnosti smanjiti rizike i/ili odgovoriti na prijetnje kada i ako se ukažu. Tu svakako treba naglasiti potrebu proširenja suradnje sa susjednim zemljama i u široj regiji jugoistočne Europe na polju sigurnosti.

Opće je poznata činjenica da kakvoća političkog sustava zemlje određuje razinu korupcije, organiziranog kriminala i gospodarske stabilnosti. Stoga Hrvatskoj

treba politički sustav koji može osigurati primjereni ambijent za gospodarski razvoj i stabilnost, djelotvoran nadzor vlasti i profesionalni integritet institucijama policije i pravosuđa. U tom smislu treba dovršiti konstituiranje hrvatske države provedbom reformi javne uprave s osobitim naglaskom na funkcioniranje pravosuđa.

Na temelju spoznaja globalnih integracijskih procesa, pozornost treba usmjeriti na zaštitu temeljnih nacionalnih interesa, čija ugroza može dovesti do gospodarskih, društvenih i političkih posljedica. Među njima su najvažniji: upravljanje prostorom i zaštita okoliša; -samodovoljnost u proizvodnji hrane; zadržavanje suvereniteta nad osnovnim prirodnim bogatstvima; upravljanje tokovima novca; upravljanje energetskim sustavima i upravljanje velikim infrastrukturnim sustavima.

Dostatnu razinu njihove sigurnosti treba ostvariti: povezivanjem vlade, industrije, znanosti i javnosti kao zainteresiranih snaga te zbog uvođenja tržišnih načela i preuzimanjem odgovornosti za sigurnosne rizike i od strane svih vlasničkih struktura; provedbom mjera sigurnosti utemeljenih na analitičkim uvidima i zaključcima dobivenih provedbom interdisciplinarnih istraživanja od za to mjerodavnih institucija.

c) Sposobnosti institucija obrane, unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnog sustava

Sukladno izazovima, Oružane snage Republike Hrvatske trebaju imati sposobnosti nacionalne i savezničke vojne obrane i odvratanja, sposobnosti za sudjelovanje u međunarodnim mirovnim operacijama i operacijama odgovora na krize, sposobnosti potpore ostalim institucijama u zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, u borbi protiv terorizma i širenja oružja masovnog uništenja, te u nadzoru i zaštiti prava i interesa Republike Hrvatske na moru.

U procesu njihova daljnjeg razvoja prioritet treba biti razvoj sposobnosti za provedbu operacija odgovora na krize i mirovnih operacija. Istodobno, treba nastojati suziti raspon različitosti preuzetih partnerskih ciljeva i usmjeriti se na specijalizaciju za samo određena područja djelovanja. **Pritom treba koristiti iskustva osobito nevladinih organizacija za ljudska prava žena, koje su tijekom Domovinskog rata i u poslijeratnom razdoblju, u gradnji mira i pomirenja, ostvarile iznimne rezultate.**

Institucije unutarnjih poslova i javne sigurnosti trebaju prije svega imati sposobnosti zaštite temeljnih sloboda svojih građana. Dakako i dostatne sposobnosti suzbijanja organiziranog kriminala, ilegalnih migracija, trgovanja ljudima, drogama, terorizma, te sprječavanja širenja oružja masovnog uništenja. Prioritet je razvoj sposobnosti nadzora granice, ljudi i roba u prekograničnom prometu i razvoj sposobnosti suzbijanja organiziranog kriminala uopće.

Sigurnosno – obavještajni sustav treba imati sposobnosti spoznaje dostatnih pravodobnih, pouzdanih i relevantnih informacija za donošenje odluka u domeni nacionalne sigurnosti. Primarno treba razvijati obavještajni segment, što će po prirodi stvari povećati

i učinkovitost sigurnosti.

Tijekom izravnog djelovanja, sve su navedene institucije segmenti jedinstvenoga mehanizma upravljanja u kriznim situacijama, kako u nacionalnim tako i u međunarodnim okvirima, uz stalni demokratski stručni, parlamentarni i građanski nadzor.

d) Balansiranje državnoga proračuna i zahtjeva nacionalne sigurnosti

Izdvajanja za potrebe institucija u području obrane, unutarnjih poslova i sigurnosno-obavještajnog sustava pokazuju kontinuiranu tendenciju smanjenja, kako u apsolutnom iznosu, tako i u relativnom udjelu u bruto domaćem proizvodu. Zbog toga raste i raskorak između predviđenih troškova i budućih obveza, pogotovo u odnosu na planirano opremanje suvremenim tehničkim sustavima.

Zbog toga ćemo provesti analizu provedbe dugoročnih planova razvoja institucija, s ciljem prosudbe na kojoj se razini može uspostaviti ravnoteža postavljenih ciljeva, mogućnosti i sredstava. Očekujemo da ta analiza, između ostaloga, dade odgovore i na sljedeća pitanja:

- može li Hrvatska održati niz tehničkih sigurnosnih sustava povećanjem izdvajanja iz proračuna ili treba povećati učinkovitost sustava putem specijalizacije samo za određena područja i uz veću integraciju sa svojim partnerima?
- je li primjerena do sada korištena metodologija određenja veličine institucija (minimum snaga za svekolike zadaće) ili bi to trebala biti metodologija određenja snaga u skladu s veličinom BDP-a?
- nabavljamo li odgovarajuću opremu i trebamo li to činiti sami ili s našim saveznicima?

16. ULOGA DRŽAVE - U PROMJENE ZAJEDNO S GRAĐANIMA

Razvoj Republike Hrvatske u suvremenu državu koja je na usluzi građanima u temelju je našega programa. Taj program uključuje Hrvatsku jednakih mogućnosti, **poštovanje ljudskih prava i vrijednosti demokratskog društva**, što znači smanjivanje regionalnih razlika u razvijenosti i koncentraciji bogatstva, snažan zamah u gospodarskom rastu i razvoju, školstvo, visoko obrazovanje, znanost i kulturu kao temelje tog razvoja i, naravno, pridruživanje Hrvatske zajednici europskih naroda – ne da bismo imali „člansku iskaznicu“, nego potvrdu da je Hrvatska doista razvijena država. Takva država nužan je preduvjet dosljednoga i univerzalnoga ostvarivanja ljudskih i građanskih prava i sloboda. Ona je početna točka i cilj zajedničkoga političkoga programa stranaka naše koalicije.

Hrvatskoj su potrebne i promjene općega ponašanja vlasti, jer se samo tako može izgrađivati i izgraditi pravedna i pravna država. Umjesto kulture, prakse, pa

i čitavoga sustava korumpirane vlasti, izgradit ćemo sustav i praksu poštene vlasti. Onemogućit ćemo sve danas postojeće oblike djelovanja vlasti koja ne radi za opće dobro i koja je glavni izvor privilegija, zloraba i osobnih koristi povlaštenih grupa i pojedinaca.

Puno poštivanje, zaštita i promicanje ljudskih prava, temeljnih sloboda, dijaloga, tolerancije i **rodne ravnopravnosti**, pretpostavka su i mjerilo demokracije i stabilnosti političkoga sustava. Naša vizija nove hijerarhije društvenih vrijednosti počiva na zaštiti pojedinca od svemoći vlasti i države. Stvarno poštovanje i zaštita Ustavom zajamčenih ljudskih prava i temeljnih sloboda vodit će nas prema stabilnome i odgovornome društvu.

Do sada su vlast i državne institucije od građana očekivale samo da plaćaju poreze i ne čine ništa loše i zabranjeno. Došlo je vrijeme kada i vlast i građani trebaju puno više. Vlast i institucije trebaju građane koji čine dobro, koji sudjeluju, koji nadziru, a građani trebaju državu koja ih uvažava, štiti i koja im je na usluzi. Došlo je vrijeme zajedništva građana i državnih institucija, vrijeme odgovornih političara i odgovornih građana koji zajedno stvaraju i štite odgovorno i pošteno društvo.

Mi ovakvim konceptom zajedništva državne vlasti s građanima i civilnim društvom ne pokušavamo s institucijom otkloniti ili smanjiti obvezu obavljanja svih funkcija koje one prirodno imaju, nego otvaramo novi prostor zajedničkoga djelovanja u stvaranju, provođenju i nadzoru politika koje su od izravnoga interesa za građane. Naš je cilj potaknuti transparentnost i otvorenost rada tijela javne vlasti i uključivanje građana i civilnoga društva u oblikovanje javnih politika. Mi pozivamo građane i civilno društvo da ne čekaju što će dobiti od države, nego da joj sami kažu i pokažu to što očekuju od države, a čemu sami mogu pridonijeti, pogotovo na lokalnoj razini.

Provodeći zajedništvo s građanima u vođenju i nadzoru javnih politika, aktivno ćemo djelovati i u provedbi globalne međunarodne inicijative Partnerstvo za otvorenost vlasti. U tom kontekstu posebno ćemo se posvetiti jačanju fiskalne transparentnosti, što uključuje pravodobnu i trajnu javnu dostupnost temeljnih proračunskih dokumenata i transakcija na razini svih tijela državne uprave, učinkovit sustav pristupa informacijama, javnost imovinskih kartica dužnosnika te uključivanje građana i civilnoga društva u procese donošenja i provedbe javnih politika, u zaštitu građanskih sloboda. Donosit ćemo godišnje akcijske planove unapređenja zajedničkoga djelovanja tijela javne vlasti i građana u definiranju i provedbi mjera za rješavanje temeljnih izazova djelovanja javne vlasti, kao što su poboljšanje pružanja javnih usluga, jačanje integriteta javnih službi, djelotvornije upravljanje javnim resursima, stvaranje sigurnijih zajednica i jačanje društvene odgovornosti poduzetnika.

Naš koncept uloge države u gospodarstvu polazi od stvaranja uvjeta za gospodarski rast, kao osnovnoga pokretača rasta stope zaposlenosti i povećanja životnoga standarda stanovništva. On definira utjecaj na gospodarski rast ograničenom gospodarskom ulogom, odnosno stvaranjem preduvjeta za tržišno natjecanje.

Pri tome ćemo se zauzimati za bolje regulirano tržišne uvjete **tržište, kao djelatnu alternativu neoliberalnoga koncepta i prakse tržišne slobode**. Područja djelovanja države na gospodarstvo i tržište bit će usmjerena na: uspostavu i provođenje učinkovitog zakonodavstva i sudstva, radikalno iskorjenjivanje korupcije, nadzor tržišnoga natjecanja, modernizaciju obrazovnoga sustava i podizanje opće razine obrazovanja, razvoj infrastrukture, socijalnu ulogu države, uravnotežen regionalni razvoj te makroekonomske politike koje potiču razvoj poduzetništva, **uvijek vodeći računa o društvenoj solidarnosti, ljudskim pravima i rodnoj ravnopravnosti**. Osnovna uloga države je stvaranje socijalno-ekonomsko-pravnog okruženja prikladnog za razvoj poslovanja. Tako definirana uloga države omogućuje razvoj sposobnih i konkurentnih poslodavaca, istodobno potičući gospodarski rast.

Samo na temelju uspješnoga gospodarstva država može ostvariti jednu od svojih temeljnih zadaća, a to je stvaranje uvjeta za pravo na rad i zaštitu radnih prava, te na efikasnu socijalnu politiku i zaštitu siromašnih. Jedino država može i mora jamčiti najsiromašnijima, onima koji su u velikim društvenim promjenama i transformacijama izgubili minimalnu socijalnu sigurnost, mogućnost da funkcioniraju unutar tržišta i zadovoljavaju svoje temeljne potrebe.

17. PRAVOSUĐE

Društvena uređenost i funkcionirajuća pravna država jedna su od najvećih prednosti koje novoj članici donosi članstvo u Europskoj uniji. Međutim, dobro pravosuđe ne dolazi samo po sebi već samom činjenicom članstva u Uniji. To je dugoročni proces, čiji je konačan uspjeh važan ne samo za pravno i pravedno uređenu državu i zaštitu prava pojedinaca, nego i za poticanje gospodarskoga rasta, ulaganja i konkurentnoga poslovanja. Tijekom posljednjih deset godina prilagodbi hrvatskoga pravosuđa europskim standardima i kriterijima, postignut je napredak, koji se prvenstveno ogleda u depolitizaciji i neovisnosti pravosuđa putem izmjena Zakona o Državnome sudbenome vijeću u pogledu izbora i sastava Vijeća, te izbora, napredovanja i stegovne odgovornosti pravosudnih dužnosnika, zatim obrazovanja i izbora najkvalitetnijih pravnikâ za sudačke funkcije kroz "Pravosudnu akademiju", funkcionalnijega organiziranja mreže pravosudnih tijela i teritorijalnoga preustroja sudova i Državnih odvjetništava, te niza izmjena propisa, posebno onih postupovnih, također u funkciji efikasnijega i ekonomičnijega pravosuđa.

Naša koalicija polazi od toga da je neovisno, nepristrano, stručno, učinkovito i odgovorno pravosuđe pretpostavka za funkcioniranje Republike Hrvatske kao pravne države. Takvo pravosuđe pretpostavka je gospodarskoga, društvenoga i političkoga razvoja i

prosperiteta Republike Hrvatske. Pravosuđe mora biti u službi građana pružajući im pravnu sigurnost i učinkovitu zaštitu njihovih prava i interesa, uz istovremeno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Zato su naši ciljevi:

- osigurati svim građanima i pravnim osobama, kako domaćim, tako i stranim, pravnu sigurnost i učinkovitu pravnu zaštitu njihovih prava i to u najkraćem mogućem roku,
- zaštititi javni interes i interese Republike Hrvatske, te ostvariti punu integraciju u pravni sustav Europske unije, kao i poštivanje svih međunarodnih obveza Republike Hrvatske, **unapređujući zakonodavni okvir za ljudska prava i rodnu ravnopravnost, a protiv diskriminacije**
- dovršetkom reformi, te jačanjem postojećih institucija izgraditi neovisno, nepristrano, stručno, učinkovito i odgovorno pravosuđe, te na taj način ispuniti očekivanja građana i ojačati njihovo povjerenje u pravosuđe,
- osnažiti pravosuđe na način da u cijelosti bude dio sustava uzajamne kontrole zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.

Radi konačne uspostave modernoga i djelotvornoga pravosuđa po mjeri europskih standarda, koje jamči funkcioniranje vladavine prava i pravnu sigurnost koja građanima i pravnim osobama pruža dobru i brzu pravnu zaštitu, stranke naše koalicije u sljedeće četiri godine provest će sljedeće mjere i aktivnosti za dovršetak reforme pravosuđa:

- 1) Poboľjšati radne i materijalne uvjete u pravosuđu putem:
 - osiguranja sredstava za gradnju/preuređenje kapitalnih objekata za smještaj sudova i državnih odvjetništava;
 - nastavka izgradnje/rekonstrukcije objekata za smještaj osuđenih osoba;
 - provođenja racionalizacije broja sudova te osiguranje ravnomjerne opterećenosti svih sudaca;
 - stvaranja uvjeta za punu primjenu odredbi Zakona o kaznenom postupku, te omogućavanje funkcioniranja sustava probacije, kao i zamjene istražnoga zatvora drugim mjerama;
 - omogućavanja predsjednicima sudova učinkovitije obavljanje poslova sudske uprave uz istovremeno povećanje njihove odgovornosti;
 - realizacije tzv. e-spisa.
- 2) Izmijeniti sustav drugostupanjskoga/žalbenoga odlučivanja:
 - promijenu sustava dodjeljivanja predmeta drugostupanjskim sudovima i
 - aktivnija uloga drugostupanjskih sudova.
- 3) Izmijeniti procesne zakone na način da se ubrzaju sudski postupci, između ostaloga putem:
 - uvođenja veće discipline za stranke i svjedoke;
 - omogućavanja učinkovitije dostave;
 - jačanja autoriteta sudaca;

poticanja alternativnih načina rješavanja sporova, posebice mirenjem i arbitražom.

- 4) Ojačati ulogu i autoritet Vrhovnoga suda u ujednačavanju sudske prakse i uvođenju pravne sigurnosti,
- 5) Srediti, digitalizirati i stvoriti jedinstven sustav **katastra nekretnina koji će objediniti podatke iz dosadašnjih zemljišnih knjiga i katastra, čime ćemo unaprijediti poduzetničku i ulagačku klimu i osigurati dostupnost relevantnih vlasničkih isprava građanima,**
- 6) Omogućiti dostupnosti svih javnih podataka vezanih uz trgovačka društva putem interneta, kako bi se olakšalo gospodarsko poslovanje,
- 7) Donijeti mjere radi učinkovitije primjene programa besplatne pravne pomoći građanima i uopće dostupnosti pravosuđa uz istovremeno postroženje naplate sudskih pristojbi,
- 8) Omogućiti Državnom odvjetništvu djelotvornije poduzimanje radnji radi zaštite imovine Republike Hrvatske, kao i osigurati suradnju drugih tijela državne vlasti,
- 9) Ojačati autoritet i ulogu Pravosudne akademije, te dodatno objektivizirati i napraviti transparentnim kriterije za prijem i ocjenjivanje polaznika,
- 10) Osposobiti kvalitetne pravosudne dužnosnike putem jedinstvenoga sustava usavršavanja kroz cijelo razdoblje profesionalne karijere. Selekciju i odabir započeti već tijekom studija, a potom kroz Pravosudnu akademiju.
- 11) Putem objektivnih pokazatelja jačati sustav izbora i napredovanja sudaca, uz mogućnost rane eliminacije neuspješnih, budući da stalnost sudačke funkcije ne može biti garantirana onima koji ne ostvaruju niti donji prag potrebne kvalitete i kvantitete rada.
- 12) Ojačati sustav odgovornosti pravosudnih dužnosnika i drugih djelatnika u pravosuđu, kao i etičnost njihovog postupanja.
- 13) Poduzeti mjere radi jačanja autoriteta sudaca – kako izmjenom procesnih zakona, tako i dodatnom edukacijom.
- 14) Osnovati specijalizirane sudove za vođenje radnih sporova,
- 15) Zakonskim i praktičnim mjerama riješiti preostale zaoštatke i obeshrabriti nepotrebno parničenje, posebno od strane države kao najvećeg parničara.
- 16) Organizirati novi ustroj Trgovačkih sudova, sukladno stvarnim potrebama, odnosno gospodarskoj razvijenosti područja, kako bi se povećala učinkovitost sudovanja

u drugostupanjskim postupcima.

- 17) Donijeti mjere radi unapređenja sustava izrade zakonskih propisa.
- 18) Donijeti odgovarajuće mjere koje će osigurati provedbu obveza koje Republika Hrvatska stječe članstvom u Europskoj uniji, uključujući i izravnu primjenu pravnih normi.
- 19) Intenzivirati suradnju s međunarodnim organizacijama, tijelima Europske unije, te ministarstvima pravosuđa drugih zemalja u svrhu učinkovitije zaštite interesa građana, te ispunjavanja međunarodnih obveza Republike Hrvatske.
- 20) Donijeti mjere radi poboljšanja komunikacije s građanima i transparentnijega rada pravosuđa u cjelini, kao i učinkovitijega rješavanja pritužbi građana.

18. DRUŠTVO BEZ KORUPCIJE

Korupcija izravno ugrožava ljudska prava građana te razara moral i strukturu društva. Sprječava razvoj slobodnoga poduzetništva i jednakost građana u ostvarivanju njihovih prava i interesa. Korupcija prodire u sve segmente društva i predstavlja najveću ugrozu gospodarskoga, društvenoga i političkoga razvoja i prosperiteta Republike Hrvatske.

Stranke naše koalicije odlučne su nastaviti graditi i dovršiti politički okvir i društvenu atmosferu koja će omogućiti konačnu uspostavu djelotvornoga i pravednoga pravosuđa, učinkovite državne uprave i odgovornoga upravljanja javnim poduzećima. To će nadležnim institucijama omogućiti konačni obračun i uklanjanje korupcije iz svih tijela javne vlasti. To ćemo činiti bez obzira na koga će se korupcijske istrage i sudski postupci odnositi.

Proces približavanja Hrvatske Europskoj uniji posebno se snažno i povoljno odrazio na političku, pravosudnu i javnu spremnost na borbu protiv korupcije, kao velikoga društvenoga zla. Naše stranke bile su prve koje su ukazivale i pozivale na odlučan obračun s korupcijom i pljačkom javnoga novca za privatne interese korumpiranih političara i stranke na vlasti. Pozdravljamo činjenicu da su nam se i trenutačno vladajući, koji su bili glavni generator korupcijskoga mentaliteta i prakse u Hrvatskoj, konačno priključili u otvaranju političkoga prostora za pravosudnu borbu protiv korupcije, bez obzira što to čine iz pragmatičnih unutarnjih potreba frakcijskih obračuna za račun sadašnjega vodstva stranke na vlasti. Nas ne treba pozivati da podržimo taj njihov zaokret ka netoleriranju korupcije, jer mi to stalno i činimo već samim svojim političkim uvjerenjem i svjetonazorom, te praksom političkoga djelovanja. Nastavit ćemo tako i u novoj koalicijskoj Vladi, uz nadu da u oporbenim redovima danas vladajući neće ponovno promijeniti svoj

odnos prema korupciji i da će biti spremni poduprijeti takvo naše anti-korupcijsko djelovanje.

Naša koalicija polazi od toga da je najvažnije stvarati sustavna rješenja za otklanjanje uzroka korupcije, a ne usmjeriti se samo na represiju i prikazivati ju kao konačni dokaz borbe protiv korupcije. Sadašnja vlast samo se hvali i ističe svoju odlučnost u borbi protiv korupcije, a da ništa ne čini na utklanjanju uzroka korupcije. Političke stranke na vlasti ne bore se protiv korupcije, nego stvaraju uvjete da do korupcije i ne dođe. Posao je pravosudnih institucija da se bore protiv korupcije u onom dijelu u kojem politička i državna prevencija još nije učinkovito profunkcionirala.

Naš cilj je društvo bez korupcije. Njegovim ostvarenjem, mi ćemo:

- a) osigurati građanima život u društvu bez korupcije, što znači da građani mogu ostvarivati sva svoja prava i obveze bez da budu izloženi koruptivnim zahtjevima,
- b) zaštititi javni interes i interes Republike Hrvatske na način da ne bude ugrožen od koruptivnog postupanja,
- c) zaštititi institucije od razarajućeg učinka korupcije.

U stvaranju društva bez korupcije, naše aktivnosti bit će usmjerene na:

- 1) Utvrđivanje koja postojeća regulativa i administrativna postupanja izravno potiču koruptivno postupanje i donijeti odgovarajuće izmjene. Naime, represija ne može suzbiti korupciju, već samo sustavna rješenja kojima se mijenjaju "poticaji" korupcije:
 - ubrzati rad na uspostavi e-uprave, koja će građanima omogućiti jednostavnije i brže ostvarivanje njihovih prava i interesa;
 - uvesti transparentnost i dostupnost na web stranicama svih postupanja tijela državne uprave i lokalne samouprave, kao i pravosuđa;
 - napraviti javno dostupnim i u realnom vremenu svih podataka o svim plaćanjim svih obveznika postupka javne nabave;
 - srediti, digitalizirati i stvoriti jedinstveni sustav zemljišnih knjiga i katastra posebice s naglaskom na dostupnost svih relevantnih dokumenata koji se nalaze u zemljišnoj knjizi;
 - gdje god je moguće, ukinuti postupanje tijela državne uprave i lokalne samouprave po diskrecijskoj ovlasti;
 - identificirati i izmijeniti sva zakonska rješenja koja uvođe pravnu nesigurnost;
 - identificirati i izmijeniti sva zakonska rješenja koja otežavaju i usporavaju ostvarivanje prava i interesa građana;
 - izmijeniti propise koji se odnose na davanje koncesija i javno-privatno partnerstvo;
 - uspostava učinkovitoga i transparentnoga sustava upravljanja državnom imovinom;
 - nastavak jačanja kontrole u javnoj nabavi.
- 2) Donijeti posebne mjere koje se odnose na postupanje lokalne samouprave, te regulatornih tijela.

- 3) Razraditi poseban program nadzora nad radom javnih poduzeća i poduzeća u kojima država ima vlasništvo.
- 4) Donijeti odgovarajuće mjere koje se odnose na suzbijanje sukoba interesa:
 - učinkoviti sustav imovinskih kartica;
 - adekvatni sustav nadzora nad provedbom propisa o suzbijanju sukoba interesa;
- 5) Donijeti mjere koje će omogućiti učinkovitiju borbu protiv korupcije:
 - omogućavanje funkcioniranje sustava OIB-a i imovinskih kartica za sve građane;
 - aktiviranje mehanizma poreznoga nadzora u otkrivanju razlike između prihoda i imovine pojedinih osoba;
 - aktivnija međunarodna suradnja i razmjena podataka;
 - bolja suradnja represivnoga sustava;
 - stavljanje naglaska na učinkovitije otkrivanje i procesuiranje slučajeva korupcije, između ostalog i stvaranjem uvjeta za punu primjenu novog Zakona o kaznenom postupku;
 - jačanja kapaciteta pravosudnih tijela koja su nadležna za procesuiranje korupcije;
 - interakcija Vlade i nadležnih tijela za procesuiranje korupcije bez zadiranja u njihovu neovisnost.
- 6) Širenje i poticanje antikoruptivnoga ozračja od strane Vlade Republike Hrvatske;
 - edukacijski programi, posebno ukazivanje na štetnost korupcije, mogućnost i dužnosti prijavljivanja i sl;
 - javni nastupi;
 - u svim aktivnostima suradnja s nevladinim sektorom; jačanje komunikacije s građanima i poduzetnicima i uspostava suradnje u suzbijanju korupcije.

19. LJUDSKA PRAVA I GRAĐANSKE SLOBODE

Političke stranke okupljene u našoj koaliciji, već su pokazale svoju predanost, kako zaštititi najširih prava svakog pojedinca i prava manjinskih skupina, tako i uspostavljanju i čuvanju socijalnih prava, te širenju prostora građanskih sloboda. Svojim djelovanjem na vlasti i u opoziciji proteklih dvadesetak godina pridonijeli smo podizanju svijesti o značenju ljudskih prava u najširem značenju, samosvijesti pojedinaca i skupina u isticanju svojih prava i slobodi životnih određenja, kao i stupnju razumijevanja različitosti i života u različitosti.

Građanska i politička prava i slobode

Hrvatska je u proteklom razdoblju, prije svega u procesu pristupanja Europskoj uniji i ispunjavanju kriterija za članstvo, postigla značajan napredak u zaštiti ljudskih

prava i građanskih sloboda, u prvom redu u zaštiti prava nacionalnih manjina. Međutim, u mnogim područjima zaštite ljudskih prava još uvijek nije dosegnuta zadovoljavajuća razina, te su pojedine društvene skupine i dalje diskriminirane, a pojedinačna prava i slobode često se osporavaju. Pojedini zakonski akti, ali još više stvaranje javnoga mnijenja i javnoga pritiska, dovode do sužavanja i ograničavanja slobode u obrazovanju, kulturnom stvaralaštvu te do ograničavanja slobode izbora. Posebno je važno završiti procese društvene integracije nakon Domovinskoga rata, što uključuje i završetak povratka izbjeglica, obnove i izgradnje stambenih objekata u vlasništvu ili po osnovi stanarskih prava.

1) Prava nacionalnih manjina

U zaštiti manjinskih prava danas je najvažnija učinkovita kontrola primjene donesenih zakona, posebno u dijelu koji se odnosi na zastupljenost manjina u tijelima javne uprave, pravosudnim tijelima, te u predstavničkim tijelima jedinica regionalne i lokalne samouprave. Također je neophodno izmjenama zakona ujednačiti status pojedinačnih predstavnika nacionalnih manjina s vijećima i koordinacijama nacionalnih manjina, kako je propisano Ustavom.

2) Ravnopravnost žena i muškaraca

Stranke zastupljene u Savezu za promjene iskazale su visoku osjetljivost za pitanja rodne jednakosti, posebno dokazanu predanim radom stranačkih organizacija žena. Nadalje će pitanje rodne jednakosti biti visoko na našoj ljestvici prioriteta. Naše zauzimanje za tu jednakost započinje sa visokom predstavljenošću žena u stranačkim tijelima i na izbornim i kandidacijskim listama. Čvrsto zastupajući stajalište o jednakosti spolova kao temeljnom društvenom odnosu posebno ćemo djelovati na:

izjednačavanju šansi žena i muškaraca u obrazovanju; Zapošljavanju i ekonomskom osnaživanju žena; Stvaranju mehanizama kojima država potiče i štiti jednakost u obiteljskim odnosima i obvezama; Prevenciji i suzbijanju nasilja nad ženama.

2) Rodna ravnopravnost

Rodna ravnopravnost pretpostavka je socijalnoga i ekonomskoga razvoja Hrvatske. Naše je opredjeljenje jasno: bez paritetne zastupljenosti žena i muškaraca u političkom i ekonomskom prostoru u širem smislu, ne može biti napretka prema društvu socijalne pravde, slobode, sigurnosti i prosperiteta.

Žene i muškarci moraju ravnopravno sudjelovati u oblikovanju i donošenju odluka u upravljanju zajednicom. Rodne i/ili spolne razlike ne smiju biti prepreka ostvarivanju Ustavom i zakonima zajamčenih prava. Dakako, prava treba unapređivati. Zauzimamo se zato za snažnu rodnu dimenziju svih politika na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini - od obrazovne i zdravstvene do politike europske integracije i nacionalne sigurnosti. Privremenim poticajnim mehanizmima, poput rodne kvote, treba utjecati na povećanje broja žena u politici, u ekonomiji,

u sustavu obrane i nacionalne sigurnosti. Uvođenjem odgovarajućih mehanizama posebno treba ostvariti veću zastupljenost i snažniji utjecaj žena u upravljanju javnim poduzećima.

- 3) Sloboda izbora životnog stila
Izbor životnoga stila, uključujući i slobodu izbora punoljetnoga suglasnoga partnera, mora biti prepušten slobodnoj odluci pojedinca. U društvu koje ne razvija kulturu građanskih sloboda postoji velika opasnost da se i one slobode koje su zajamčene zakonima ograniče ili sasvim izgube zbog pritiska javnog mišljenja koje može prijeći i u fizičko nasilje. **Ostajemo otvoreni za razgovor i javnu raspravu o načinu i opsegu zakonskoga reguliranja i provedbene zaštite tog našeg temeljnoga o predjeljenja o građanskim slobodama.**
- 4) Sloboda zasnivanja obitelji i odlučivanja o rađanju djece
Jedna od najčešće osporavanih temeljnih sloboda i primjer upletanja u sferu osobne savjesti, je osporavanje sloboda u planiranju obitelji i odlučivanju o rađanju djece. Ograničavanje ove slobode je najčešći put kojim država počinje zadirati u autonomnu sferu pojedinca i na taj način otvara put dominaciji države nad privatnosti i mogućnosti totalitarizma. Stoga ta sloboda trajno treba ostati u sferi slobodnoga odlučivanja pojedinca. Zadaća države je zakonski omogućiti svima koji žele imati dijete i imaju osnovne uvjete za odgoj djeteta, da to i ostvare. Zakon o medicinski potpomognutoj oplodnji treba dodatno liberalizirati, tako da to pravo mogu ostvariti i neudane žene. Također zakonom treba dopustiti zamrzavanje i pohranjivanje većega broja neoplođenih i oplođenih jajnih stanica, kako bi se znatno povećala mogućnost oplodnje.
- 5) Sloboda vjerovanja i uvjerenja
Država mora osigurati jednakost sviju vjerskih zajednica, kao i potpuno slobodu u izražavanju i prakticiranju vjerskih uvjerenja. Pojedinaac mora imati punu slobodu svjetonazora, „religijskog određenja i pripadnosti te stoga zbog širine uvida i razumijevanja u škole treba uvesti religijsku kulturu.

Socio-ekonomska prava

U Hrvatskoj još uvijek ne postoje uvjeti u kojima svi njeni građani mogu prakticirati svoju slobodu u punom smislu, ostvariti uspješan i ispunjen život, te dosegnuti maksimum svojih mogućnosti. Uspješna država koja ispunjava svoj smisao mora biti u stanju svim svojim građanima omogućiti jednake startne pozicije i eliminirati sve prepreke koje pojedinca stavljaju u neravnopravni položaj u ostvarivanju njegovih prava i sloboda. I dalje smo svjedoci kršenja elementarnih ljudskih prava, kao što je pravo na rad i pristojan život od svoga rada, pravo na solidnu i pravovremenu zdravstvenu zaštitu, pravo na kvalitetno obrazovanje te pravo na jednakost mogućnosti.

- 1) Pravo na rad i život od vlastitoga rada
Nezaposlenost nije samo pitanje egzistencije, nije samo pitanje ima li čovjek od čega živjeti, već i pitanje svačijega osobnoga dostojanstva, osjećaja da ga njegova sredina cijeni i treba i da sudjeluje kao ravnopravni građanin u svojoj zemlji. Zato je nezaposlenost izvor ne samo financijske, nego i svake druge nepravde. Država mora osigurati uvjete za dinamično gospodarstvo koje jedino može osigurati poštivanje ovog prava.
- 2) Pravo na zdravstvenu zaštitu
Svatko mora imati pravo na zdravlje. Kvalitetan i obuhvatan skup zdravstvenih usluga mora biti jednako dostupan svim našim građanima, a pacijent treba biti u središtu zdravstvenog sustava. To je naša politička odluka, to je naše političko opredjeljenje. Naša sposobnost, znanje i umijeće nam treba pomoći osigurati takvu dostupnost zdravlja za svakoga čovjeka, stvoriti sigurnost i izvjesnost kod svakoga čovjeka u ovoj zemlji da će moći doći do liječnika kada mu to zatreba.
- 3) Pravo na obrazovanje
Kvaliteta obrazovanja ne smije biti različita, ovisno o tome je li se netko rodio u gradu ili na selu, u siromašnijem ili bogatijem dijelu Hrvatske. Dobro obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje mora biti jednako dostupno svim građanima. Ljudi su nejednaki po svojim sposobnostima, ambicijama, željama i usmjerenjima. Ali kvalitetno obrazovanje im mora osigurati da budu jednaki po šansama da od sebe učine i postignu najbolje što oni osobno mogu. U tome će također biti različiti, ali će, u okvirima svojih sposobnosti, biti najbolji što mogu.
- 4) Ujednačeni razvoj
Ogromne razlike u razvijenosti i bogatstvu hrvatskih regija stvaraju nepravедno društvo, ali slabe i koheziju unutar hrvatskoga društva. Svi hrvatski građani moraju imati jednake šanse za sretan i uspješan život, neovisno o mjestu njihova rođenja.
Suprotno praksi manipulacije najvišim osjećajima građana, naglašavanju razlika i nepotrebnim podjelama, a sve sa ciljem nezaslužena ostajanja na vlasti, naša koalicija je na stajalištu da napredak države i blagostanje njenih građana dugoročno počiva na punoj upućenosti građana u njihova prava, te na razumijevanju, prihvaćanju i poštivanju prava i sloboda drugih koja ne ugrožavaju njihova prava i slobode. Uvjereni smo da će tome uvelike pomoći i okvir Europske unije za koji smo se iskreno zauzimali proteklih godina, razumijevajući ga tek kao početnu razinu koju ćemo dalje razvijati i obogaćivati.

20. NOVA JAVNA UPRAVA KAO USLUŽNA DJELATNOST

Nova javna uprava bit će utemeljena ne pretpostavci funkcionalne države koja je servis građana i služi zado-

voljavanju njihovih potreba. Razvijena i efikasna javna uprava zamašnjak je razvoja, privlačenja investicija i sudjelovanja u institucijama Europske unije. Provedba svih potrebnih promjena sadržanih u našem izbornome programu, u najvećoj će mjeri ovisiti o učinkovitosti državne uprave, te njenih službenika i dužnosnika.

Pri određivanju ciljeva javne uprave na umu treba imati osnovna načela njezinoga rada, a to su usmjerenost na korisnika (građanina) i nekorumpiranost. Da bi javna uprava ispunila svoj osnovni cilj, te postala jeftini, brzi i efikasni servis građana potrebno je ispuniti nekoliko uvjeta. Prije svega, javna uprava mora biti utemeljena na proizvodnom pristupu – usluga je proizvod, a učinkovitost se procjenjuje prema kvaliteti i dostupnosti tih proizvoda. Drugi uvjet je obrazovano i kompetentno osoblje, koje je presudno za funkcioniranje javne uprave.

Zbog toga građani imaju pravo zahtijevati njihovu potpunu profesionalnost. Sljedeći uvjet je transparentnost podataka o i u javnoj upravi, te vodoravna i okomita decentralizacija javne uprave utemeljena na načelu supsidijarnosti – upravni poslovi trebaju se obavljati na onoj razini koja ih može obaviti s najvišim stupnjem kvalitete.

Nezaobilazan element je potpuna informatizacija javne uprave te njena neovisnost od politike i otpornost prema političkim pritiscima. Samo takva, sustavna reforma može građanima osigurati javnu upravu kakvu zaslužuju, onu koja je njihov servis. Brz, učinkovit, jeftin servis i ponajviše servis bez korupcije.

Očito je da je javna uprava vezana uz većinu neophodnih djelatnosti kako za građane, tako i za državu i zbog toga ona mora ostvarivati javne interese i služiti javnom dobru. Samo takva javna uprava može biti izvor učinkovitosti i partner svakoj vlasti koju su građani izabrali. Javna uprava je mjesto susreta građana i države. Zbog toga ona postaje nezaobilazni dio razvoja ili pak njegova kočnica. Za Republiku Hrvatsku transformacija postojećih institucija javne uprave nužan je korak u približavanju strateškim ciljevima naše zemlje – gospodarskom rastu i razvoju, razvoju obrazovanja, reformama velikih sustava pravosuđa i zdravstva te priključenja Europskoj uniji.

Javna uprava u Hrvatskoj danas je svojim građanima prespora i preskupa, kvaliteta obavljenih poslova je preniska, previše je udaljena od građana da bi mogla skrbiti o njihovim interesima, ne pruža dovoljno informacija i ne uživa njihovo povjerenje.

Naš program reforme javne uprave ima za cilj uspostaviti novu javnu upravu koja će postati pravi servis građana, osigurati učinkovito obavljanje društvenih poslova, pribavljanje javnih dobara i zadovoljenje bitnih, svakodnevnih potreba građana u skladu s javnim interesom i općim dobrom. I prije svega, treba uvijek imati na umu da prava reforma treba zahvatiti u cjelokupni sustav – od obrazovanja, regrutiranja, nagrađivanja, ali i ocjenjivanja službenika, preko metoda rada, informacija kojima uprava raspolaže, pa sve do tehničke opremljenosti i umreženosti sustava. Jedino sustavna reforma može zaustaviti glavni problem uprave s kojim se suočavamo kao građani – korupciju.

Reforma ljudi zaposlenih u državnoj upravi najteži je zadatak ukupne reforme. Promjena njihovog shvaćanja vlastite uloge i zadatka polazni je cilj. On obuhvaća i razvijanje sustava trajnog obrazovanja državnih službenika, kojim će se izgrađivati ne samo stručnost kadrova u državnoj upravi, nego i poticati promjene u ponašanju i načinu obavljanja poslova državnih službenika. Razvijat će se svijest da je prvenstveni zadatak državnoga službenika pružiti brzu i kvalitetnu uslugu korisniku, a ne upravljati ljudima i birokratizirati postupke komuniciranja s građanima. Izgradnja povjerenja u državnu upravu i uvažavanja državne uprave krajnji je cilj reforme ljudi zaposlenih u javnim službama. Stoga ćemo ustrajati na unapređenju ra da i obveznim programima edukacije državnih službenika u Državnoj školi za javnu upravu. Državna uprava ne smije biti utočište neambicioznih i nesposobnih kadrova, nego rasadnik stručnih i učinkovitih službenika. Zato će se osnažiti sustav objektivnoga godišnjega ocjenjivanja učinaka i stručnosti državnih službenika, uz mogućnost optimizacije broja zaposlenih u državnoj upravi unutar skupine najslabije ocjenjenih službenika.

Temelji nove javne uprave su osnovna načela njezinoga rada – usmjerenost na korisnika (građanina) i nekorumpiranost. Svrha javne uprave je pružanje usluga zbog čega korisnik tih usluga mora biti u žarištu njezinog rada. Ne treba zaboraviti – plaćanjem poreza i ostalih davanja građani usluge javne uprave kupuju kao i sve druge proizvode, a često plaćaju i unaprijed.

Ciljevi koje ćemo ostvariti u konceptu nove javne uprave su:

1. uspostaviti proizvodni (uslužni) pristup u pružanju usluga javne uprave
2. obrazovani i kompetentni državni službenici
3. osigurati transparentnost podataka o javnoj upravi i unutar nje
4. provesti vodoravnu i okomitu decentralizaciju i dekoncentraciju
5. osigurati otpornost prema političkim pritiscima
6. osnažiti informatizaciju javne uprave i izdavanje on-line dokumenata korisnicima.

Takva reformirana i moderna državna uprava morat će biti sposobna obaviti tri važna zadatka:

- ravnopravno sudjelovati u administrativnom djelovanju u sklopu institucija Europske unije
- pokazati veću sposobnost predlaganja, procjene učinaka i provedbe zakonodavnih rješenja i upravnih postupaka na nacionalnoj razini
- otvoreno, transparentno i pravodobno komunicirati s korisnicima administrativnih usluga.

Razvoj informacijske tehnologije važan je za gospodarski i industrijski razvoj, jednako kao i za reformu javne uprave. Uvođenje novih tehnologija u rad javne uprave donijet će uštedu, ali i učinkovitiji i otvoreniji rad. Cilj nam je integrirati sustav povezivanjem IT otoka u

raznim dijelovima državnog aparata te povećati dostupnost usluga građanima korištenjem informatizacijskih sustava koji su do sada bili isključivo unutar ureda državnog aparata. Našu IT politiku ostvarivat ćemo na sljedeći način:

- gradnja optičke mreže u Hrvatskoj korištenjem već postojećih sagrađenih optičkih mreža velikih državnih tvrtki, koje ih jednim dijelom ne koriste. S obzirom na to da su tvrtke državne, i sagrađena optička infrastruktura je državna. Tim projektom bi se integrirale već sagrađene optičke mreže, a dodatno bi se gradilo ono što nedostaje za potpunu integraciju, čime bi Hrvatska dobila državnu optičku mrežu na cijelom teritoriju u svom vlasništvu.
- analogno bi se javno-javnim partnerstvom države i lokalnih zajednica gradile optičke mreže u gradovima, koje bi se jednostavno integrirale u državnu mrežu i koristile za sve potrebe. Pri tome je potrebno riješiti pitanje DTK prema načelu da je DTK javno dobro i da pripada građanima i lokalnim samoupravama.
- integracija postojećih računalnih mreža i baza podataka jedinica državne uprave, javnih ustanova i državnih poduzeća te osiguranje jedinstvenog korištenja, održavanja, razvoja i financiranja ICT sustava. Za ostvarivanje ciljeva potrebno je odrediti i osposobiti učinkovito središnje državno tijelo koje će voditi, nadgledati i koordinirati razvoj ICT mreže i uspostavu sustava e-uprave.
- realizacija projekata kojim bi se realizirala ekspanzija širokopolasnoga Interneta u Hrvatskoj, što je osnovni preduvjet za IT razvoj neke zemlje
- integracija postojećih baza podataka u državi, čime bi se postigla nesmetana komunikacija državnog aparata u svim segmentima. To podrazumijeva gradnju novih baza i dogradnju postojećih kako bi se postiglo da tijela državne uprave od građana ne traže donošenje ili prenošenje podataka koji već postoje u sustavu državne uprave.
- unificiranje web sadržaja i sličnih sadržaja državnog aparata uvođenjem informatičkih sustava kako bi se smanjili troškovi njihovoga održavanja, a istodobno omogućio izravan rad na javnim sadržajima državne uprave
- uvođenje programa i softvera otvorenoga koda u državnu upravu za početak ondje gdje je moguće. Ovo je veliki i složen projekt koji se mora raditi u segmentima s velikom pripremom. Cilj je u državnoj upravi uvesti besplatan softver, čime bi se osigurala neovisnost državne uprave o bilo kome, a time i potaknuo razvoj IT sektora koji bi sve to osiguravao i održavao.
- uvođenje elektroničkog identiteta za sve građane koji je jedinstven za svakoga građanina i kojim bi se sutra mogli organizirati popisi birača ili realizirati javne usluge za građane
- iskorištavanje fondova EU-a za financiranje IT projekata pogotovo iz područja edukacije (e-learning) i područja infrastrukturnih projekata. Potreban je ozbiljniji i sustavniji pristup iskorištavanju tih fondova.
- poticati visoko obrazovanje za ICT sektor povećanjem

broja studenata na tim studijima, ali i uključivanjem Sveučilišta u konkretne projekte, čime bi se gotovi stručnjaci puno brže integrirali u realni sektor u gospodarstvu, kao i razmjenu znanja i iskustava Sveučilišta i gospodarstva.

U reformu državne uprave ne ulazimo s unaprijed određenim brojčanim ciljem njezina smanjenja. Za nas je kvaliteta državne uprave ispred kvantitete. Optimalan broj zaposlenih proizaći će kao rezultat zahtjeva kvalitete, ali i novih potreba sudjelovanja naše državne uprave u radu institucija Europske unije. Stalni sustav obrazovanja i ocjenjivanja državnih službenika i njihove sposobnosti ispunjavanja zahtjeva europske kvalitete javne uprave postupno će dovesti do optimalnoga broja zaposlenih u državnoj upravi.

Financijski i politički cilj je smanjiti relativni udio potrošnje državne uprave u državnome proračunu. Stoga će masa proračunskih izdataka za državnu upravu u narednom četverogodišnjem mandatu, rasti sporije od rasta BDP-a.

Temeljni cilj reforme državne uprave je promjena ponašanja i djelovanja državnih službenika i državnih institucija na način da se za mandata nove Vlade stvori manja, stručnija, učinkovitija, u cjelini jeftinija, ali bolje plaćena hrvatska javna uprava koja je sposobna u tom roku prijeći dugi put od vladanja i upravljanja građanima do služenja građanima.

21. POLITIKA DECENTRALIZACIJE

Decentralizacija i regionalni razvoj – mjerilo razvitka demokracije

Veliki broj jedinica lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj, sam po sebi ne jamči i veliku razinu decentralizacije države i javnih poslova. Postojeća razina centralizacije u Hrvatskoj je značajna i neodrživa, jer vodi daljnjem rastu disproporcija i slabljenju ukupne gospodarske moći zemlje. Po udjelu lokalnih i regionalnih vlasti u javnim financijama od ispod 10% , Hrvatska je među europskim zemljama bila i ostala pri samom dnu. Fiskalni kapacitet jedinica lokalne i regionalne samouprave vrlo je neujednačen u pogledu visine, ali i vrste prihoda, kao i vrste rashoda i njihova rasporeda u proračunima. Bruto domaći proizvod po hrvatskim županijama ukazuju na velike razlike u regionalnoj gospodarskoj razvijenosti Hrvatske i tendenciju povećavanja tih razlika na štetu slabije razvijenih i nerazvijenih hrvatskih regija, ubrajajući u slabije razvijene i nerazvijene hrvatske regije gotovo sve, osim Grada Zagreba.

Odgovornost za neprihvatljive regionalne disproporcije u razvoju zemlje jest na državi i vlasti koja je vodi, kao najvećem poslodavcu, jer se kroz proračun ili putem državnih poduzeća upravlja s više od 50 posto bruto

proizvoda Hrvatske. Od svojih regija država ubire više prihoda nego što se rasporedom tih prihoda ostavlja lokalnoj i regionalnoj samoupravi. Nedostatak gospodarske analize o razvojnim gospodarskim mogućnostima Hrvatske, i jasne gospodarske strategije koja bi potaknula regionalni gospodarski razvoj, pogodovali su ne samo stihijskom, neravnomjernom razvoju nego i tome da se regionalni i lokalni razvojni ciljevi vrlo teško raspoznaju u državnim provedbenim planovima. Centralizirani državni mehanizmi u regionalnim programima ne prepoznaju nacionalne gospodarske interese, a regionalne i lokalne vlasti najčešće nemaju dovoljno ovlasti niti sredstava da samostalno provode regionalne i lokalne programe.

Naše stranke udružene u izbornu zajedništvo definirale su politiku decentralizacije javnoga sektora kojoj je cilj zadovoljiti javne potrebe stanovnika u skladu s njihovim sklonostima i potrebama za javnim dobrima i uslugama te poticati lokalni i regionalni razvoj. Odlučni smo u gradnji novoga sustava koji se čvrsto oslanja na eksplicitno i stabilno utvrđena pravila, koja se odnose na jasnu podjelu snage i moći između razina vlasti, na usklađenost interesa najviše razine vlasti s interesima nižih razina vlasti, kao i na jasnu podjelu javnih funkcija i izvora sredstava za njihovo financiranje između razina vlasti. Umjesto da se jačaju velike, centralne, državne institucije, ispod kojih ostaje praznina, sustav ćemo graditi odozdo prema gore. Samo se tako može stvoriti motivacija za sudjelovanje u javnim poslovima. **Smatramo da građanke i građane treba uključiti u procese oblikovanja javnih politika i – posebno, rasprave i odlučivanje o proračunima na svim razinama.**

Naša vlast djelovat će po načelu supsidijarnosti, tako da će se višoj razini prepustiti samo ono što se ne može riješiti na nižoj, vodeći računa o učinkovitom pružanju javnih usluga i obavljanju javnih poslova. Pri tome, preuzimat će se i nastavljati samo ona rješenja i modeli iz prakse (domaće i EU), koja su se pokazala dobrima i u odnosu na postojeće okruženje u Hrvatskoj.

Za uspješnu realizaciju tako postavljenoga cilja naša koalicija provest će **tijekom 2012. i 2013. godine** široku javnu raspravu svih zainteresiranih sudionika o mogućim modelima decentralizacije. Radni zadatak bit će u nekoliko mogućih varijanti definirati tri aspekta decentralizacije – administrativni (teritorijalni preustroj), funkcijski (podjela nadležnosti u obavljanju javnih poslova) i fiskalni (izvori financiranja) – i postaviti jasne ciljeve za svaki od aspekata decentralizacije (očekivane rezultate i učinke, vrijeme, resurse), koji zavise jedni od drugih. Utvrdit će se koordinator aktivnosti, nositelji aktivnosti i mjera za ostvarivanje ciljeva decentralizacije, te potrebno vrijeme i financijski i ostali resursi potrebni za provođenje cjelokupnoga procesa decentralizacije. Konačan cilj te javne rasprave je postizanje političkoga konsenzusa o odabiru optimalnoga modela decentralizacije i načinu i vremenu provođenja politike decentralizacije i potrebnih reformi javnoga sektora.

U prvoj fazi potrebno je s institucijama Europske unije

dogovoriti novi razvojni preustroj na razini pet NUTS 2 regija, kako bismo stvorili uvjete za što bolje korištenje EU fondova. Taj će proces zahtijevati i znatno bolju usklađenost i koordinaciju županija obuhvaćenih NUTS 2 regijom, pogotovo u suradnji u razvojnom planiranju, osnivanju zajedničke razvojne agencije i učinkovitijem dogovaranju i provedbi prioritetnih projekata iz EU fondova. Danas nedovoljno i rascjepkano razvojno i projektno zajedništvo jedinica lokalne samouprave, prevladavat ćemo poticanjem osnivanja lokalnih akcijskih skupina općina i gradova u pojedinim subregijama, koje bi surađivale na osmišljavanju i provedbi EU i domaćih razvojnih projekata od zajedničkoga interesa.

Novi regionalni i lokalni ustroj, koji će proizaći iz javne rasprave, treba uzeti u obzir socijalne i ekonomske pretpostavke, odnosno uravnotežiti tri osnovna zahtjeva – ekonomsku efikasnost, lokalnu demokraciju i identitet. Ekonomska efikasnost znači stvaranje takvih regionalnih i lokalnih administrativnih jedinica koje će imati dovoljno financijskih, ljudskih, upravljačkih i drugih potencijala radi osiguranja kvalitetne javne usluge građanima po prihvatljivim uvjetima. Kriterij lokalne demokracije znači stvaranje takvoga administrativnoga ustroja koji će osigurati blizinu i suradnju između političkih centara odlučivanja i građana s ciljem omogućavanja njihovog aktivnoga sudjelovanja u demokratskim procesima donošenja odluka. Treći zahtjev identiteta predstavlja stvaranje takvoga administrativnoga ustroja gdje će regionalne i lokalne administrativne jedinice predstavljati zemljopisne, kulturne, povijesne cjeline s izgrađenim zajedničkim identitetom građana koji u njima žive.

Povećanjem ovlasti nižih razina samouprave (regija, gradova i općina) povećala bi se i motiviranost građana da sudjeluju u kreiranju i provođenju lokalne i regionalne politike, pa tako i stvarni javni nadzor nad donošenjem i provođenjem javnih odluka i trošenjem javnoga novca.

Decentralizacija sadrži snažnu notu daljnje demokratizacije i liberalizacije. Ona nije samo pitanje odnosa između raznih razina vlasti unutar države, nego prvenstveno sredstvo demokratizacije i uključenosti građana i civilnoga društva, kao kreativnih i odgovornih snaga društva. Naš je cilj sustići razvijene zemlje Europske unije koje 20 do 25 posto svojih javnih financija raspodjeljuju na regionalne i lokalne zajednice. Decentralizacija proračunskih pozicija jedan je od realnih i izvedivih zahtjeva.

Naša koalicija drži da reformu postojećega sustava lokalne i regionalne samouprave treba usmjeriti ka redefiniranju nadležnosti različitih razina lokalne i regionalne samouprave u skladu s ekonomskom i administrativnom snagom, odnosno fiskalnim kapacitetom. Samoupravi treba dodijeliti poslove vezane posebice uz zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb, obrazovanje, te decentralizirati pojedine funkcije velikih javnih poduzeća koje su od primarnog interesa za samoupravu i za čije obavljanje samouprava ima vlastite mogućnosti i sposobnosti. Regionalna i lokalna samouprava imat će veće ovlasti

u prostornom planiranju, upravljanju i gospodarenju prostorom, u mjerama za provedbu zaštite okoliša i provedbi načela održivog razvoja, a županije značajno veća sredstva za uspješno realiziranje svojih koordinativnih funkcija, za provedbu mjera ujednačavanja društvenog standarda i za poticanje ravnomjernijega regionalnoga gospodarskoga razvoja.

Decentralizacija treba obuhvatiti i decentralizirano upravljanje europskim fondovima iz kohezijske politike Europske unije. To podrazumijeva da prilikom novoga administrativnoga ustroja novim regijama treba prepustiti upravljanje regionalnim operativnim programima s ciljem povećanja regionalne konkurentnosti. Nacionalna razina vlasti bi zadržala zadaću izrade nacionalnih razvojnih strateških i programskih dokumenta, upravljanje nacionalnim operativnim programima te koordinaciju, praćenje i nadzor ukupnih aktivnosti na središnjoj i regionalnoj razini oko korištenja EU fondova. U tom smislu,

regije će decentralizacijom izgraditi kvalitetan organizacijski i ljudski potencijal za upravljanje provedbom europskih programa. Decentralizacija podrazumijeva i osiguranje potrebnoga financijskoga kapaciteta lokalne i regionalne samouprave za financiranje domaćega učešća u implementaciji projekata iz europskih fondova, te razvoj ljudskoga potencijala za rad na projektima.

Hrvatska realnost jesu regije, stoga ćemo se zalagati za koncept usklađenoga razvoja zemlje, međuregionalne suradnje i razmjene i stalnoga jačanja regionalne i lokalne samouprave, za modele s kojima će na najbolji način biti prevladana centralizacija u Hrvatskoj u korist policentričnoga razvoja, efikasnijega gospodarstva i stvaranja poticajnih uvjeta za život. Posebno je važno poticati zajedničke projekte lokalne samouprave, primarno u zaštiti okoliša i održivoga razvoja, te nastaviti s projektima kojima se potiče razvoj nerazvijenih jedinica lokalne samouprave.